STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03582

DRAMES

Sholem Asch

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דראמעס

פון

שלום אש

באנד I.

ווילנער פערלאג
פון ב. א. קלעצקין.

איבערדרוקען און איבערזעצען
אָהן דער ערלויבעניש פון מחבר
איז פ ע ר ב אָ ט ע ן (געזעץ פון
20-טען מערץ 1911).
Copy-right in Amerika
by S. Fischer. Berlin.

דרוקעריי פון ב. א. ק ל ע צ ק י ן, ווילנא.

אינהאלט:

	זייט
יפתח׳ס טאָכטער	3
שבתאי צבי	63
אַמנון און תמר	151

יפתח׳ס טאכטער

אַ ביבעל־שטיק
אין צוויי אקטען
מיט פארשפּיעל
און נאכשפּיעל.

פֿאַרשפּיעל.

אַנ'אוראַלטער וואַלד אויף הויכע בערג. צווישען געדיכטע ביימער שטעהט דער מענש און בינדט זיך צונויף זיין הייזעל פון טרוקענע צווייגען און בלעטער. פון טאָל הערט זיך דער וואַסער־רוישען צווישען די שטיינער, דער געזאַנג פון יפתח'ס טאָכטער, וועלכע שטעהט ביים טייך און וואַשט זיך די קלייד.

הערליכער זונען־טאָג.

דער גאָט מולך

קריכט ארויס פון צווישען די גרעזער. עס איז א שניי־ווייסע חיה אין געשטאלט פון א מענש, בעוואָקסען מיט ווייסע הינטישע קודלעס, איין אויג אין שטערן.—קוקט זיך איין צום מענ־שענס אַרבייט, קריכט צו אויף אַלע פיער צו איהם.

אָך, אַזוי פלייסיג ביי דער אַרבייט, מענש? וואָס איז?—קוקט זיך איין אַ לאָך, אַ נעץ, אַ געצעלט—צו וואָס?—אַך, וואָס, אַזוי אַלט ביזטו שוין, מענש, געוואָרען, אַז דו מוזט דיר פאַר דיינע ביינער אַגע־צעלט פלעכטען—בעהאַלטען זיך פאַר די נאַכט־ווינטען, וואָס בלאָ־זען?—צו אַלט געוואָרען, די זונען־שטראַהלען איבערצוטראָגען?—אָך, אָך, אַזוי פריה־צייטיג פערוועלקט געוואָרען, און נאָך אָהן אַ יורש אַלין. האָסט נאָך גאָרנישט פאַר דיין געשלעכט געזאָרגט. בחנם האָט דיך דיין מוטער דאָ אַהער געבראַכט, אַז דו זאָלסט דעם מענשען אין די בערג פערפלאַנצען—דו וועסט אַלס אַן'אַלטער בחור שטאַרבען. און מיט דיר דער מענשען־מין זיך אויסלאָזען אויף דעם אָרט.

דער מענש

אַרבייטענדיג ביים הייזעל.

ניין, גאָט, נישט פאַר מיר בוי איך די הייזעל,—האַלט נאָך מיין קנאָכען זון און ווינט אויס—פאַר די יונגע, פאַר די צערטליכע. איידער זייערע לייבער ווערען געהאַרטעט—וויל איך זיי אין ווייכען בלעטער־געלעגער אויסבעטען.

מולך

פערוואונדערט.

פאַר די יונגע, פאַר די צערטליכע, וואָס? פון וואַנען וועסט דו זיי נעהמען? פון די בערג וועסטו זיי געבוירען, פון די בוימער?—אָבער פון ווען אָן געבוירט דאָס אַ מאַן קינדער? ער דערמאָנט זיך. אַ, אַ,—אפשר פון דער אַלטער מוטער דיינער, וואָס האָט דיך

דאָ אַהער געבראַכט ?—איהר סקעלעטען-געביין טריקענט זיך אויף דעם אָפענעם בערגיל אין מיינע שטראַהלען שוין לאַנג אויס.

דער מענש.

פון דעם שטיין און פון דעם קוסט. און אפשר געבוירט דער מאַן קינדער. האָב ניט קיין מורא: דיר דאָס דייניגע וועט אָבגעגעבען ווערען, דאָס ערשט-געבוירענע.

מולך.

דאָס ערשט-געבוירענע... פערוואונדערט, ערנסט. מיינסט מיט אַנ׳אמת דעם מענשען-מין צו פערפלאַנצען אין די בערג?

דער מענש.

עס פיהרט זיך פון אָדם הראשונ׳ס צייטען—יעדער זאָל זאָרגען פאַר זיין געשלעכט און שטאַם.

מולך

בעאונרוהיגט.

מיט מענשען-מין דעם אָרט פערפולען? דאָס גאַנצע לאַנד אויף יענער זייט בערג שוין בעזעצט, אונז פערטריבען פון דעם ברעג ים—ווילט איהר נאָך די בערג פערשטינקען מיט אייער מענשען-געשטאַנק? ניין, וואָס! בעאונרוהיגט, זוכט, שמעקט, דערהערט פון דער-ווייטענס דעם מיידעל-געלעכטער. הע, וואָס הער איך? קוקט זיך איין. אַך, דער פרעמדער געצענדיענער, וואָס האַלט זיך אין דעם טאָל אויף. דאָס קינד, וואָס ער האָט מיר נישט צום קרבן געבראַכט, איז אויפ-געוואָקסען—איז צו אַ ווייב געוואָרען. ער קוקט זיך איין. דאָ דער מאַן, דאָרט די ווייב—אַ פּאָר היינט, אָ וואַ!

דער מענש.

עס פיהרט זיך פון אָדמ׳ס צייטען, יעדער זאָל זיין פּאָר געפינען און קינדער האָבען.

מולך.

צו מיר געהער דאָס קינד—דאָס ערשט-געבוירענע—לויט דעם רעכט פון דעם אָרט.

דער מענש.

עס איז אָבער צו אַ ווייב אויפגעוואַקסען.

מולך.

מיין קרבן—איז עס פאַר מיר גרויס געוואָרען.

דער מענש.

דאָס קינד געהערט נאָר צו דעם גאָט—אָבער נישט די פרוי. נישט פאַר קיין מאָלצייט איז זי בעשאַפען—נור אום געשלעכטער צו פערמעהרען.

מולך.

וויל איך דערמיט מיין שטאַם דערהאַלטען, וויל חתונה האָבען, קינדער געווינען און אַרטיג זיין.

דער מענש

קוקט איהם אָן.

אָ, פאַר דעם מענשען איז עס בעשאַפען, אָבער נישט פאַר דעם גאָט.

מולך.

די מוטער האָט מיך געשטראָפט: „מיט קעלבער לויפסטו אַ גאַנצען טאָג אַרום, צינדסט די בערג אין פלאַמען-פייער אונטער"—זאָגט זי-„פאַר געשלעכט און שטאַם זאָרגסטו נישט, און דאָ וואַקסט דיר דער מענש אויף אונטער דיין נאָז,—וועט זיך זיין פאָר געפינען און דעם אָרט בעזעצען מיט זיין מין". וויל איך מיך אויך סטאַטיגען—חתונה האָבען, קינדער געווינען און אַרטיג זיין.

דער מענש.

עס פיהרט זיך פון אָדם הראשונ׳ס צייטען, יעדער פערקעהרט נאָר מיט זיין מין, מיט זיין אַרט.

מולך.

רייצט מיך דער האָר-גלאַטיגער לייב, דער ווייסער קנאָכען, די גע-בולט׳ע ברוסט. קוקט צו דער מיידעל דורך די בוימער. זי וואַשט זיך אַזוי ווייס אין דעם טייך.

דער מענש.

אַז דיין געשטאַנק וועט איהר אָנגענעהם זיין, און דיין האָריג לייב—

מולך.

ווייבער האָבען ליעב ליכט, וויל איך מיך אין שטראַהלען פוצען. גיט

אַרויס פון זיין האָריגען לייב אַ שטראַהלענדע ליכטיגקייט. קוקט צו דעם מענ־
שען. אַ שענע וועלט וואָלט געקענט זיין: דאָ—דער מאַן, דאָרט—די
ווייב, אַפּאָר מיר היינט—געהט אָב מיט זיין לויכטענדען לייב אין טאָל.
וואָלטען מיר דאָ קינדער געהאַט, געשלעכטער מיר אָנגעמאַכט, די
בערג מיר פערשטונקען, די וועלדער מיר אויסגעהאַקט, דעם שניי
ברודיג געמאַכט און די געטער פערטריבען מיט זייער רעש. דאָ—
דער מאַן, דאָרט—די ווייב. אַ שענע וועלט וואָלט געקענט זיין!
מולך, דו ביזט אין סכנה...

ער לויפט אָב מיט זיין שטראַהלענדער ליכט צום מיידעל

ערשטער אקט·

דער געצעלט פון יפתח אין אַ שייער אין טאָל הינטער די בערג. דער טויער איז אָפען אין די בערג. אַווילדע פעלד, אַ וואַסער רינט. די טאָכטער פון דערווייטענס. די שפּיץ בערג אין אונטערגעהענ־דער זונען־שיין. אין אַ ווינקעל שייער דער געצעלט פאַר די פרויען, בעהאַנגען מיט שעפּסען־פעל.

אין מיטען שייער אַ גרויסער מיהל־שטיין.

יפתח
קומט אריין מיט דעם פלאקער פייער אין האנד, רופט צו דער טאכטער.

אין געצעלט, די נאכט פאלט צו!

די ווייב
נאך איהם, שלעפט זיין אייזערנע געוועהר.

זי וואשט איהר קלייד אין טייך, פאטער יפתח.

יפתח.

וואס, שוין צום מאן וויל די מויד? עס איז דאך נאך נישט צייט.

די ווייב.

דאכט זיך מיר אזוי. וואשט צופיעל איהר קלייד אין טייך, פוצט זיך דעם קאפ מיט פעלד-בלומען, האט מורא פאר די בערג געקראגען—עס איז א סימן.

יפתח
בינדט פייער אויפ'ן מיהל-שטיין.

ווי לאנג איז עס דען, ווייב, ווי איך האלט זיך מיט דיר אין די בערג אויף?

די ווייב.

איך האב די זומערס און די ווינטערס נישט געצעהלט—נאר זעהר לאנג איז עס שוין, ווען דו ביסט פון יענער זייט בערג אנגעקומען צו געהן.

יפתח.

ווען די אלטע האבען מיך פון מיין פאטערס שטאדט פערטריבען...

די ווייב.

דו האסט מיר קיינמאל נישט פערצעהלט פון זיי—האסט מיך אין מדבר געפונען און מיט מיר זיך דא אין טאל בעזעצט. איך ווייס נישט, פון וואנען דו קומסט צו געהן, ווער דיין שטאם איז.—דיינע

ברידער זענען קיינמאָל נישט פון יענער זייט בערג געקומען צו דיר צו געהן.

יפתח

דערמאָנט זיך.

איך בין אַ קעניגס אַ זוהן. מיין פאָטער האָט די שטאָדט אויפגעמויערט, וואָס ליגט דאָרט אויף יענער זייט בערג אויסגעצויגען, וואו די זון געהט אויף. דרייסיג מיינע ברידער רייטען איבער גלעד׳ס גאַסען אויף דרייסיג מויל-אייזלען אַרום. די אַלטע לייט פון מיין שטאָדט זיצען אין די געוואַשענע שעפּסענע פעלען ביי דער שטאָדטס טויער צום ראַט.

די ווייב.

איך זעה דיך טייל מאָל מיט פערבענקטע בליקען, ביי זונען-אונטערגאַנג, אויף יענער זייט בערג קוקען. פאַרוואָס האָסט דו דיין פאָטער-שטאָדט פערלאָזט און ביזט אין די בערג געגאַנגען?

יפתח.

צו אַנ׳אַנדער שטאַם האָט מיין מוטער געהערט, צו אַ פרעמדען גאָט האָט זי געדיענט. איך האָב מיין מוטערס גאָט אַ ציגעלע אַ קרבן געבראַכט, דער גאָט פון מיין פאָטער איז אייפערזיכטיג געוואָרען—האָבען מיך זיינע כּהנים פון דער שטאָדט אַרויסגעטריבען.

די ווייב.

אייפערזיכטיג זענען די געטער און נעהמען נקמה פון די מענשען. איך האָב מורא, אַז גאָט מולך זאָל אויך פון אונז די מיידעל נישט פאָדערן. ערשטגעבוירען איז ביי אונז דאָס קינד, און צו איהם געהערט זי לויט די רעכט פון דעם אָרט.

יפתח

בעשטימט.

די מיידעל דאַרף מען דעם מאַן פאַר אַ ווייב אָבגעבען, אַז ער זאָל מיט איהר קינדער האָבען.

די ווייב.

די בערג זענען וויסט, די געגענד איז ליידיג. עס איז קיין מאַן ניטאָ אויף דעם אָרט, וואָס מיט איהם זאָל מען די מיידעל בעהעפטען

יפתח.

וואַרפט איהר פּאַר.

דו האָסט מיר נישט געבּוירען קיין מענליכען שפּראָצלינג.

די ווייב.

און דו ווערסט אַלט, פאָטער יפתח, אונזער שטאַם האַלט ביים אויס-לעשען.

פון דערווייטענס הערט זיך דער לאַכען פון דער טאָכטער אין די בערג.

יפתח.

וואָס לאַכסט דו, מויד, אין דרויסען?—מיט וועמען שפּיעלט זיך די מויד?

די ווייב.

דער גאָט איז אודאי געקומען פון די בערג אַראָבצולויפען, האַלט זיך דאָרטען אויף—און האָט מיט דער מויד שפּאַס געמאַכט,—ביים וואַשען ביים טייך. זי רופט דורכ'ן טויער. הע, מויד, אין געצעלט אַריין! די נאַכט פאַלט צו, גענוג זיך אין די בערג אויפגעהאַלטען.

די טאָכטער

קומט מיט איהר געוואַשענעם קלייד אויפ'ן קאָפּ.

קוקען מיר די בערג נאָך, שושקען זיך אין דער שטיל—ווילען מיר שלעכטס טון.

די מוטער.

מוזט דיך פאַר זיי היטען, זיי קענען דיך נאָך טראָגעדיג מאַכען—אַז דו וועסט דיך שפּעט צווישען זיי אויפהאַלטען.

די טאָכטער.

דער גאָט איז מיר געקומען נאָכצולויפען, האָט זיך ביים וואַסער אַוועקגעשטעלט, ווי איך, וואַשט מיר מיין קלייד, בעטראַכט מיך, בעלעקט מיך מיט זיין נאַסער צונג און זאָגט: הומ... הומ...

די מוטער.

ווער הייסט דיך מיט געטער אַרומלויפען?

די טאָכטער.

ער האָט געוואָלט דאָ אַריינקומען—מיט פאָטער-מוטער זיך בעקענ[illegible],

נור דער פאָטער איז אַ געזעגנדיענער, האַלט פון זיינע געזעצען נישט. ער זאָגט, עס איז איהם קאַלט דאָרט אויבען אין די נאַסע לעכער אַליין צו נעכטיגען, דער אייז נעצט זיין פעל אַדורך, דער טוי מאַכט זיינע האָר נאַס. שעמעוודיג. ער זאָגט, איך בין שוין דערוואַקסען—ער וויל, איך זאָל מיט איהם געהן אין די נאָרעס אַריין, ביי זיין זייט זיך שלאָפען לעגען.

ד י ו ו י י ב.

וואָס נאָך? זאָל ער זיך מיט זיינע קינדער-פגרים לעגען, וואָס ער פרעסט זיי אויף זיבען אַ נאַכט.

ד י ט אָ ב ט ע ר.

ער זאָגט, מען האָט מיך נישט צו דער צייט איהם אָבגעגעבען—בין איך פאַר זייבעטוועגען אויפגעוואַקסען. ער וויל מיט מיר אין די בערג געהן, וויל זיך אין פלאַמען-פייער שפיעלען. ער זאָגט, ער ליעבט צו הערען דעם קנאַקען פון פייער אין דער טונקעלער נאַכט און דערביי זיך זיינע נאַסע וואָל וואַרימען און זיין לייב טריקענען.

ד י מ ו ט ע ר

מיט חוזק.

און אפשר גאָר עפּיס דערביי שמעקען. גאַכמאַכענדיג מולכ'ן. אָנגעגעהם איז עס אין די ווינטער-נעכט ביים פייער זיך צו וואַרימען און קינדער-לייבעלעך אין פייער צו שמעקען.

ד י ט אָ כ ט ע ר.

ער האָט זיך געשטאַטיגט. די מוטער האָט איהם געשטראָפט, אַז ער טוט אָן די מענשען-קינדער לייד,—וויל ער, ווי אַנדערע געטער, מיט אָקס און קאַלב זיך בעגענגען לאָזען, חתונה האָבען, קינדער געווינען און מענשליך זיין.

ד י מ ו ט ע ר.

חתונה האָבען און קינדער געווינען? ער ווער זיי דיר אַליין אויפ־פרעסען, אויף איהם איז אַלץ זיך צו ריכטען.

י פ ת ח

כאַפּט זיך אויף, פּלוצלים.

ווילד זענען דאָ די געטער פון דעם אָרט, פרעסען אונז די קינדער

אויף. פיעל געזעצטער זענען געווען די געטער פון מיין היים—האָבען געוואוסט, ווי מיט מענשען אומצוגעהן.

די ווייב.

בעט דאָך צו די געטער פון דיין היים—לאָזען זיי אונז פון מולכ׳ן שיצען.

יפתח.

שוין לאַנג איז, ווי איך האָב צו זיי קיין קרבן ניט געבראַכט, איך האָב צו זיי נישט גערופען. זיי וועלען מיך נישט הערען. זיי האָבען מיך שוין אַודאי פערגעסען.

די ווייב.

אָבער שלעכט איז, פאָטערל יפתח, אין די מדבריות אָהן גאָט צו וואוינען. די בערג זענען ווילד, די געגענד איז פון מענשעןליידיג. מיר האָבען נישט קיינעם, ווער עס זאָל זיך אָננעהמען פאַר אונז.— איך האָב מורא, אַז דער גאָט זאָל אונז נישט די מיידעל פערפיהרען. צו דער טאָכטער. אין די בערג זאָלסטו מיר זיך נישט ווייזען. דו ביזט דערוואַקסען, און דער גאָט לויערט אויף דיר.—צום מאַן. כ׳וועל דער מויד די צעפ האָר פון קאָפ אָבשניידען, אפשר בערוהיגען וועט זיך מולך און זי ביי אונז פאַר דעם מאַן געדייהען לאָזען. צו דער טאָכטער. קום, מויד, אין געצעלט, כ׳וועל דיר דעם קאָפ וואַשען. פערמאַך דעם טויער, פאָטער יפתח, די נאַכט איז צוגעפאַלען. ער קען נאָך דאָ אויך קומען אָנצולויפען. געהט אָב מיט דער טאָכטער אין ווייבער-געצעלט. יפתח פערמאַכט דעם טויער מיט אַנ׳אָבגעהאַקטען בוים.

מען קלאַפט אין טויער.

יפתח

כאַפט זיך אויף.

ווער איז דאָרט? רופט צום ווייב. הע, ווייב, זענען אַלע דייניגע אין געצעלט פערזאַמעלט? האָסטו וועמען אין דער נאַכט אין דרויסען פערגעסען? מען קלאַפט אין טויער.

די ווייב

שטעקט ארויס דעם קאָפ פון ווייבער-געצעלט.

ניין, פאָטערל יפתח, די מויד איז מיט מיר אין געצעלט. דאָס קלאַפט אָן מולך אין טויער. זי רופט צום טויער. הע, הע, וואָס

שטעקסטו אַזוי דיין נאָז נאָכ'ן מיידעל נאָך? איך וועל פאַר דיר באַלד די צעפּ האָר שניידען.

יפתח
רופט.

ווער איז דאָרט?

דעם מענשענס שטים.

לאָז אַריין, פּאַטערל יפתח,—דער מענש קלאַפּט אין דיין טויער.

יפתח.

דער מענש?—פון וואַנען קומט דאָ אַהער אַ מענש? וואָס זוכסטו אונטער מיין באַלקען?

דעם מענשענס שטים.

אונטער דיין באַלקען וואַקסט אַ ווייב אויף פאַר מיר, כ'בין נאָכ'ן ווייב געקומען.

יפתח.

ווער ביזטו דען, אַ גאָט פון די בערג?

דעם מענשענס שטים.

ניין, אַ מענש ווי דו, יפתח.

יפתח.

אַ מענש ווי איך?—עפען איך אויף ברייט דעם טויער. עס קומט אַריין דער מענש, בעוואָרפען אויף זיין נאַקעטען לייב אַ פעל פון אַ לעמפּערט.

יפתח
בעמערקט איהם מיט פרייד.

אַ מענש, ווי איך! אָ, שטאַרק איז דער קנאָכען. ער טאַפּט איהם. פון ווינט און רעגען איז דיין לייב געשמיסען געוואָרען, אָבער פון זונען-שטראַהל איז דיין האַרט בייַן געוואָרען. פעסט האַלט זיך דער קאָפּ אויף דיין רוקען, געזונט וועט זיין דער שטאַם, וואָס וועט פון די נירען געבויט ווערען. קום אין מיין געצעלט, מענש, לאָז מען זיך ביים שטיין זעצען. רופט אין ווייבער-געצעלט. הע, ווייב! פיהר די טאָכטער פונ'ם געצעלט, אַנ'אורח איז צו גאַסט געקומען, אַ געעהרטער אורח האַלט זיך אונטער אונזער באַלקען אויף. הע, ווייב!

ד י ו י י ב

שטעקט ארויס דעם קאָפּ.

די מויד וואַשט דעם קאָפּ אין געצעלט, פּאָטער יפתח, שעמט זיך פאַר׳ן אורח מיט איהר נאַקעטען לייב צו ווייזען זיך, הילט זי זיך מיידעלאַרטיג אין די שעפּסען־פעלכלעך אַיין, פּוצט זיך אין די בלאַכען אויס, אַז זי זאָל אין דעם אורח׳ס אויגען חן געפינען.

י פ ת ח.

לויט מענשליכען פיהרען אָבער זעץ דיך, געעהרטער אורח, ביים פייער, פערצעהל אונז, ווער דו ביזט, פון וואַנען דו קומסט. איך וויל וויסען, וועמעס בלוט וויל זיך מיט גלעד׳ס בלוט אויסמי־שען; ווער עס וויל פון גלעד׳ס הויז זיין שטאַם גרינדען.

ד ע ר מ ע נ ש.

איך בין דער מענש, האַלט זיך אין די בערג אויף, פיהר דאָרט אויבען מיין שאָף און רינד אַרום. פון ברעג פון ים איז מיין מו־טער געקומען צו געהן און האָט מיך אין דער הויך געבאָרען. איך וויל מיין שטאַם אין די בערג גרינדען, קינדער געבוירען—די מוטער האָט עס מיך אַזוי געלעהרנט. איז נישטאָ דאָ, מיט וועמען זיך צו בעהעפטען. דער מענשען־מין פעהלט אין דעם אָרט. די מוטער איז אַלט געוואָרען און איז געשטאָרבען. זוך איך די ווייב אין די בערג אַרום, ביי אַייך אין טאָל וואַקסט זי אויף. פון די בערג האָב איך דערזעהן און אָבגעוואַרט טאָג אויף טאָג—ביז זי וועט צייטיג ווערען קינדער צו האָבען. בין איך פון די בערג אַראָב צו אַייך געקומען, מיין ווייב צו נעהמען, מיין הויז און שטאַם צו גרינדען.

י פ ת ח.

רעכט איז עס און לויט מענשליכען פיהרען—יעדער זאָל פאַר זיין געשלעכט זאָרגען. איך וועל זעהר גערן קינדער ביי דיר זעהן, פון דער מיידעל געבוירען. נור ווי עס איז דער מנהג ביי אונז פון אַלטע צייטען, וויל איך ביים ווייב און מיידעל זייערע דעות פרע־גען. ער רופט אין געצעלט. הע, ווייב! פיהר די טאָכטער פון דעם גע־צעלט אַרויס. דער מאַן איז פערשטאנדיג, פיהרט זיך מיט דרך ארץ אויף. די ווייב פיהרט די אויסגעפּוצטע טאָכטער פון ווייבער־געצעלט אַרויס. דו ווערסט פון דער מיידעל קינדער געווינען. ווייס איז איהר קנאָ־

כען, לויט ווייבליכען געשלעכט, אָבער לויטער און שטאַרק איז די בלוט, וואָס פליסט אין די אָדערן פון דעם קינד, פון די אַלטע גלעד־בלוט. עס רודערט זיך הינטער דעם טויער. ווער רודערט דארט הינטער מיין טויער ווידער?

די מוטער

קוקט ארויס דורכ׳ן אהל.

עס איז דער גאָט, וואַרט הינטער דער טיר אָב, אויב מען גיט די מיידעל אַנ׳אַנדערן אָב.

יפתח.

וואס געהען אונז דען פרעמדע אָן? זעצען מיר זיך ביים שטיין אונזער זאַך בעטראַכטען.

דער מענש

בעקוקט די מיידעל מיט ליעבע.

שען און שטאַרק איז דער מיידעל־לייב, וואָס קוקט פון די אָפּענע שעפּסען־פעלכלעך אַרויס. צו ריהמען איז דעם פאָטערס בלוט, ווי דער מוטערס מילך, וואָס האָבען מיר מיין ווייב געזונט און קרעפּטיג אויפגעצויגען, איהרע אָרעמס פעסט געמאַכט, דאָס קינד צו האַלטען, איהר בוזים ווייך און שטייף ווי פאַר׳ן קינד, אַזוי אויך פאַר׳ן מאַן. ער נעהמט אַראָב זיין לעמפּערט־פעל און גיט איהם איבער א מתנה דעם מיידעל. נעהם צו פון מיר די לעמפּערט־פעל, איך וויל דעם טייל מיידעל־לייב, וואָס די פאָטערליכע שעפּסען־פעלכלעך האָבען ניט געקלעקט צוצודעקען, מיט מיין לעמפּערט־שפּיגעל פערהילען. ער הילט זי ארום מיט דעם פעל. אָראָבגעריסען האָב איך עס פון דעם לעמפּערט מיט אייגענע הענד, דעם לייב פון מיין כלה פון מענשענס אויגען צו פערהילען, נאָר בלויז פאַר איהם צו אנטפּלעקען, ווען ער וועט קומען אין איהר געצעלט אַריין אין דער נאַכט פון זייער חתונה. א בעוועגונג הינטער דער טיר.

די ווייב.

פערשטאַנדיג איז דער מאַן, און לויט זיין בענעהמען און רעדען דערקענט מען זיין מוטערס גוטע האַנד. אָבער איך וויל וויסען, אַלס מוטער פון דעם מיידעל—צי האָט שוין דער מאַן פאַר די קינדער געזאָרגט, וואָס ער וועט פון אונזער טאָכטער האָבען? צי האָט ער

שוין ערגיץ־וואו אַ נעסט וואַרים געמאַכט, אַ לאָך אין דר׳ערד אויס־אויסגעגראָבען, פאַר די צייהן פון חיות רעות און פון נאָך אַנדע־רע—וואָס איך וויל נישט דאָ זייער נאָמען דערמאָנען—זיי צו בע־שיצען?

י פ ת ח.

אין הויזליכע זאַכען איז די ווייב שטענדיג בעשיידענער פאַר דעם מאַן—האָסט גוט געזאָגט. אין דעם בעל־הבית דערקענט מען דעם פאָטער.

ד ע ר מ ע נ ש.

איך האָב מיין געצעלט הויך אין די בערג אויפגעשטעלט, מיט שטיי־נער האָב איך עס אַרום בעלעגט, און מיט צוויגען־בלעטער געדיכט האָב איך די לאָך פערשטעקט, מיט וואַרימער שעפּסען־וואָל האָב איך די שפּאַרעס אויסגעפילט. און פון אַ שטאַרקען בוקסענבוים האָב איך מיר אַ בעט אויסגעהאַקט, אונטער פיער פעלזען־שטיינער האָב איך עס אַרונטערגעשטעלט, מיט מיין מאַמעס שעפּסען־דעק האָב איך עס צוגעדעקט, עס שטעהט אויבען אין אונזער געצעלט, צו דער חתונה־נאַכט גרייט.

ד י ו ו י י ב.

עס איז דער מנהג אויף דעם אָרט די געטער צו עהרען, און דעם גאָט מולך: לויט רעכט און געזעץ דאָס ערשט־געבוירענע, מעג עס זיין פון מענליכען אָדער פון ווייבליכען געשלעכט, איהם אַוועקצו־געבען, פאַר איהם אין פייער צו פערברענען.—וויל איך וויסען, אויב דער מאַן איז גרייט די געטער צו דיענען און זיי דאָס זייעריגע אין דער צייט אָבצוגעבען.

ד ע ר מ ע נ ש.

אַז עס איז אַזוי דער מנהג—וויל איך, ווי אַנדערע, די געזעצען הי־טען—דאָס ערשט געבוירענע די געטער אָבגעבען, אַז זיי זאָלען מיר די איבערגעבליבענע אין שלום און גוטוויליג לאָזען.

י פ ת ח.

נישט פריינדליך זענען דאָ די געטער צו די מענשען. נאָר אַן׳אָנגע־קומענער בין איך דאָ, מוז מען זיך צו די מנהגים פון אָרט צופּאַ־סען. כאָטש אַליין האָב איך זיי מיין ערשט־געבוירען קינד ניט אָב־

געגעבען. אַ פרעמדער בין איך דאַן געווען, און איינציג איז ביי אונז דאָס קינד געווען—האָט מען עס פאַר אונז איבערגעלאָזט, אונזער שטאַם צו ערהאַלטען.

די ווייב.

דערפאַר וויל איך היינט דעם גאָט מולך עהרען און איהם אַ טייל פון זיין קרבן צו דער חתונה-נאַכט אָבגעבען. אַליין איז מען אין די בערג, און אָהן גאָט איז נישט גוט צו לעבען. דעם שענסטען צאָפּ פון מיידעלס קאָפּ שנייד איך אָב—זי טוט דאָס—און גיב דיר, גאָט מולך, דיין טייל אָב. זי ווארפט דעם צאָפּ אין פייער. גאָט מולך, נעהם דיין חלק צו און גיב דיין ברכה! דער מענש איז געקומען צו איהר, צוליעב דאָס ערשט-געבוירענע, וואָס וועט אַרויסקומען פון היינטי-גען צוזאַמענטרעפען.—דער גאָט ווארפט צוריק דעם צאָפּ דורך דעם פענסטער. עה, גיט נאָר אַ קוק—ר'האָט אונז דעם צאָפּ צוריקגעוואָרפען! שרייט ארויס צו מולכ'ן הינטער דער טיר. עה, וואָס ביסטו ברוגז? עס געפעהלט דיר נישט דער טייל? דיר—דעם צאָפּ, דעם מענש—די ווייב. עס איז נישט דאָס רעכט און אויך נישט דער מנהג, גאָט מולך, דיר די ווייב אָדער די כלה אָבצוגעבען. פאַר'ן מענשען איז זי בעשאַפען, קינדער צו האָבען. זיי נישט ברוגז, גאָט מולך! נו, געה דיר אין דיינע אַייזלעכער אַריין, מיט דיינע פייערן זיך שפּיעלען. די מיי-דעל וויל צום מאַן—דאָס ערשט-געבוירענע וועט דיר אָבגעגעבען ווערען. צו דעם מענשען אין שטוב. ר'האָט'ס געזעהן, וויל אונז די מיידעל פערפיהרען.

דער מענש

רופט צום גאָט מולך.

וואָס זוכסט דו דאָ, מולך, הינטער יפתח'ס טויער? נאָך נישט איז די מיידעל טראָגעדיג געוואָרען, אַז דו זאָלסט דיר אויף דעם ניי-געבוירענעם קומען נאָכפרעגען.

די ווייב

האָרכט זיך אַלץ איין.

ר'שטעהט נאָך אַלץ הינטער אונזער טיר—וויל נישט אָבטרעטען פון דאַנען.

יפתח

עפענט אויף דעם טויער—און רופט ארויס צו מולך.

אַוועק פון מיין טיר! אַ פרעמדער בין איך דאָ, אויף דעם אָרט, און די געטער פון דעם לאַנד דיען איך נישט און האַלט זייערע גע־זעצען נישט.

פון דרויסען הערט מען אַבלויפענדיגע טריט אין נאַסען גראָז.

די ווייב.

נישט גוט האָסטו געטאָן, פאָטער יפתח, דעם גאָט פון הינטער אונזער טיר צו פערטרייבען. אין אַן עת־צרה וועמענס נאָמען וועסטו צו הילף רופען?

יפתח.

דער גאָט איז ווילד. איך האָב איהם געוואָלט בעהאַנדלען, ווי אַ גוטען שכן,—ווערט ער גראָב.

די ווייב.

עס איז דאָך דער גאָט פון אָרט, מען דאַרף מיט איהם אין גוטען אומגעהן.

יפתח.

איך וועל דאָך איהם די מיידעל נישט אָבגעבען!

פון דרויסען הערט מען פלוצלונג מענשליכע שטימען רופען. אלע שטעהען געפּלעפּט און צעשראָקען, האָרכען זיך איין.

דער מענש.

עפּיס וואונדערליכע קולות הער איך. איך האָב נאָך אַזעלכע שטי־מען אין די בערג נישט געהערט.

די טאָכטער.

פרעמדע שטימען. עס זענען נישט די געטער, וואָס שאַלען אין די בערג. איך שרעק מיך פאַר זיי.

די ווייב.

איך האָב מורא, אַן׳אונגליק דערנעהנטערט זיך צו אונז. דאָס האָט אונז דער גאָט אָנגעשיקט, ווייל דו האָסט איהם בעליידיגט, יפתח.

פויזע.

דער מענש.

פייערן ווייזען זיך פון דערווייטענס.

די טאָכטער.

איך שרעק מיך פאַר זיי...

די ווייב.

איך האָב מורא—די ווילדע געטער רופען.

יפתח

כאפט זיך אויף.

דאָס זענען די שטימען פון מיין פאָלק—איך דערקען זיי—

אלע קוקען איהם אָן.

די ווייב.

ווי מענשען פון יענער זייט בערג. מען הערט „יפתח" רופען. דיין נאָמען רופען זיי.—

די טאָכטער.

איך שרעק מיך פאַר זיי, די בערג וועקען זיי מיט זייער רופען.

מען קלאפט אין טויער: יפתח! יפתח הגלעדי!

יפתח.

וואָס האָט איהר הינטער יפתח׳ס טויער צו זוכען?

שטימען

הינטער׳ן טויער.

די אַלטע פון דיין שטאָדט שטעהען הינטער דיין טויער.
רעגיר איבער אונז, יפתח, העלף אונז פון שונא׳ס האַנד, הגלעדי!

יפתח.

די אַלטע פון מיין שטאָדט! וואָס טוען די אַלטע פון מיין שטאָדט אין די מדבריות זוכען?

די שטימען

הינטער׳ן טויער.

יפתח,—יפתח הגלעדי, רעגיר איבער אונז—העלף אונז!

יפתח.

איך זאָל רעגירען איבער זיי—דער זוהן פון דער פרעמדער!? ער רופט הינטער׳ן טויער. צו מיינע ברידער געהט, דרייסיג איז זייער צאָהל, אויף די מויל-אייזלען איבער גלעד׳ס גאַסען רייטען זיי אַרום.

די אַלטע.

הינטער'ן טויער.

אויסגעלאָזט האָט זיך גלעד'ס גוטע שפּראָצונג. גלעד איז טויט.
פֿאָטער יפתח, דו ביסט די לעצטע גלעד-בלוט. עפֿן אונז, יפתח!

יפתח עפֿנט דעם טויער.

עס רייסען זיך אַריין די אַלטע פֿון גלעד מיט צעריסענע קליידער, מיט אַש בעשיט די קעפּ. וואַרפֿען זיך מיט די פּנים'ער אויף דער ערד פֿאַר יפתח'ן. יפתח ווענדט אָב זיין פּנים פֿון זיי און זעהט זיי נישט. אַלע, אויסער יפתח, דערשראָקען פֿאַר די אַלטע לייט, רוקען זיך אָב און בעהאַלטען זיך פֿאַר זיי.

דער מענש.

עס איז דאָס פֿון דעם מענשען-מין. רעדען ווי מיר און געהען אויף צוויי פֿיס... קוקט זיך מיט נייגעריגקייט פֿון דערווייטענס צו.

די טאָכטער

צו דער מוטער.

איך שרעק מיך פֿאַר זיי.

בעהאַלט זיך מיט דער מוטער אין אַ ווינקעל אַריין.

ערשטער אַלטער

הויבט זיך אויף און געהט נאָהענט צו צו יפתח.

די אַלטע פֿון דיין שטאָדט זענען געקומען צו דיר—רעגיר איבער אונז. דיין פֿאָטער איז טויט, דיינע ברידער האָט דער שונא אומגעבראַכט. עס איז נישטאָ קיינער, ווער עס זאָל אונז געזעץ און רעכט לעהרנען. דו ביזט די לעצטע גלעד-בלוט, העלף אונז פֿון שונא'ס האַנד און רעגיר איבער אונז!

יפתח.

ווענדט אָב זיין פּנים פֿון זיי.

איך זאָל רעגירען איבער אייך?— מיין פֿאָטער איז מיט אַ פֿרעמדער ווייב געשלאָפֿען. איך בין הינטער אַ פּלויט געבוירען. אין דער מדבר האָט איהר מיך פֿערטריבען. נאָך הער איך דעם געלעכטער אויף אייערע ליפּען, ווי איהר האָט מיך ווי דעם הונט פֿון מיין פֿאָטערס שטאָדט אַרויסגעטריבען. ער ווייזט אויף די אַרומיגע. מיט פֿרעמדע געטער בין איך אומגעגאַנגען, צו פֿרעמדע מנהגים בין איך צוגעוועהנט געוואָרען. ווי אַזוי קען איך רעגירען איבער אייך?

ע ר ש ט ע ר אַ ל ט ע ר

געהט בעהנטער צו צו איהם.

דער שונא האָט דיין פאָטערס שטאָדט חרוב געמאַכט, די קינדער האָט ער פאַר אונזערע אויגען געשאָכטען, די פינגער פון די אַלטע לייט האָט ער פון די הענד אָבגעהאַקט, הונגעריג אונטער זיין טיש זיי געוואָרפען, אַז זיי זאָלען די קרימעלעך פון זיינע ברויט מיט די צינגער צונויפלעקען.

י פ ת ח

בייז.

איך בין אַ הונט פון גלעד, איך בין אַ זוהן פון אַ הור, ווי אַזוי קען איך אייך העלפען? קען דען דער הונט איבער דער שטאָדט הערשען,—וואָס ער איז אַרויסגעטריבען געוואָרען פון איהר? וואו זאָל איך די קראַפט נעהמען, אייך צו העלפען?

ע ר ש ט ע ר אַ ל ט ע ר.

גלעד׳ס בלוט פליסט אין דיינע אָדערן; דו ביזט דער לעצטער פון דעם גוטען שפּראָצלינג, וואָס איז אונז איבערגעבליבען, דיין שטאָדט און דיין שטאַם צו דערהאַלטען.

י פ ת ח

שטאַרקט זיך.

גלעד׳ס בלוט! האָט איהר עס דען נישט גענומען מיט אייערע מיילער, פון מיינע ביינער עס אויסגעזויגט און אויסגעשפּיגען און הונט-בלוט מיר אין זיי איינגעפליסט? האָט איהר עס דען נישט מיט די בייטשען פון מיינע גלידער אַרויסגעשמיצט? מעהר איז יפתח נישט גלעד׳ס בלוט, יפתח איז אין דער מדבר געגאַנגען—די בערג זענען זיין גלעד געוואָרען, די ווילדע געטער זיינע ברידער—

ע ר ש ט ע ר אַ ל ט ע ר

געהט גאַנץ נאָהענט צו צו איהם, זאָגט עס איהם, אַקצענטירענדיג יעדעס וואָרט

דיין פאָטער גלעד׳ס ביינער האָט ער פון קבר געלאָזט רייסען, זיי צו די ווילדען פון זיינע פערד געבונדען און איבער גלעד׳ס גאַסען געשלעפּט.

י פ ת ח

שרייט אויף.

ווער איז ער? *ער קוקט זיך אום און דערזעהט די אַלטע.* זענען דאָס די אַלטע פון מיין פאָטערס שטאָדט,—ווי אַזוי זעה איך אייך?

ער צערייסט די קליידער אויף זיך.

ערשטער אַלטער

מיט פרייד, פאַלט פאַר איהם.

אָ, דו ביזט גלעד'ס בלוט!

די אַלטע

פאַלען פאַר איהם און שרייען אויף.

אַזוי זעהסטו אונז; אַזוי האָט עמון פון דיין פאָטער-שטאָדט געמאַכט!

יפתח

שרייט אויף.

אָבער ווי אַזוי זאָל איך אַייך העלפען? וואו זאָל איך די קראַפט נעהמען און אַייך אין אַייערע קראַנקע ביינער וואַרפען? איך שטעה אַליין אין דער וועלט, און נור די בערג זענען אַרום מיר. וועמען זאָל איך אום הילף בעטען? ווער וועט מיין תּפלה הערען? וואָס האָט איהר מיר געבראַכט, אַז איך זאָל אַייך קעגען דעם שונא פיהרען?

די אַלטע.

בעט צו דעם גאָט פון דיינע עלטערן, פון גלעד דיין פאָטער, צו דעם איינציגען לעבעדיגען גאָט, וואָס יהושע בן נון האָט אונז גע-לעהרנט. ער וועט דיר העלפען.

יפתח

דערמאָנט זיך.

צו דעם איינציגען לעבעדיגען גאָט פון מיין פאָטער... מיט שרעק. איך ווייס נישט, ווי אַזוי צו איהם צו בעטען.

ערשטער אַלטער

לעהרנט איהם.

לעג דיך פאַר איהם אין שטויב און שפּרייט אויס דיינע הענד, בוק דיך פאַר איהם טיעף צו דר'ערד און בעט צו איהם,—ער וועט דיר העלפען.

יפתח

וואַרפט זיך אַנידער, קלאַפּט מיט זיין שטערן אָן דר'ערד.

אַזוי ליג איך פאַר דיר, גאָט פון מיין פאָטער גלעד, וואָס דו האָסט מיך פון מיינע ברידער פערטריבען, וואָס דו האָסט מיין פאָטערס שטאָדט מיט שאַנד און שפּאָט אין שונא'ס האַנד איבערגעגעבען. אַזוי ליג איך פאַר דיר, וואָס דו האָסט מיין פאָטערס ביינער פון קבר געלאָזט רייסען...

ערשטער אַלטער.

יפתח! נישט אַזוי האָט דיין פאָטער גלעד צו דעם לעבעדיגען גאָט געבעטען! דיין האַרץ ברעך פאַר איהם און ווער אונ־טערטעניג פאַר איהם, אין אַש און שטויב בוק דיך פאַר איהם!

יפתח

בויגט זיך צו דר׳ערד.

זיי נישט אַזוי פרעמד צו מיר, לעבעדיגער גאָט! נויג נישט אָב דיין פנים פון מיר! דיר געפעלט מיין תפלה נישט,—צו לאַנג בין איך אין די בערג געזועסען, קען נישט מיט לעבעדיגע געטער אומגעהן. איך ווייס נישט, ווי אַזוי צו דיר צו בעטען. קען דען אַ הונט צו אַ גאָט פון גלעד בעטען? קען דען אַ הונט איבער אַ פאָלק הערשען?— ניין, איך האָב אַייך נישט מיט וואָס קעגען עמון צו העלפען.

די אַלטע געהען אָב מיט אראָבגעלאָזטע קעפּ.

די ווייב

זאָגט צו איהם.

יפתח! אַז דער גאָט פון גלעד איז שלעכט צו דיר, בעט דאָך צו דעם גאָט פון די בערג,—ער וועט דיר העלפען.

יפתח

קוקט אויף דער טאָכטער.

ער וויל, איך זאָל איהם דאָס זייניגע אָבגעבען.

די טאָכטער

געהט צו דעם פאָטער.

נעהם מיך אויף דיינע אייגענע הענד און טראָג מיך אויף דיין אייגענער ברוסט אין די ווילדע בערג צו איהם,—זאָל ער דיר העלפען

דער מענש

שפּרינגט אויף.

די ווייב?—דעם גאָט!

יפתח

צום מענש.

איך וויל פון מיין שונא נקמה נעהמען, איך וויל מיין פאָטערס ביינער אויסלייזען.

ער עפענט אויף דעם טויער און רופט.

גאָט מולך! איך רוף דיין נאָמען אויס, קום און העלף מיר קעגען מיינע פיינד. מיינע פאטערס געטער האָבען מיך פערלאָזט, און אַז איך וועל פון דער מלחמה צוריק אַהיים קומען, און דו וועסט מיר עמון אין מיין האַנד האָבען איבערגעגעבען—וועל איך דיענען צו דיר. אַלע אָקסען, אַלע שעפסען און רינדער וועל איך דיר אַוועק־געבען. איך וועל מיין הויז פערברענען פאַר דיר, און אַליין וועל איך אין די בערג געהן. דו שווייגסט, גאָט פון די בערג? ער האָרכט זיך איין. דו גיסט מיר קיין צייכען ניט, דו ווילסט, איך זאָל דיר דאָס דייניגע אָבגעבען, פון מיין אייגען בלוט און פלייש? ער דריקט די טאָכטער צו זיין הארץ. איך וויל פון מיין שונא נקמה נעהמען, מיין פאָלק בעפרייען, מיין פאָטערס ביינער אויסלייזען—קום און העלף מיר, ווילדער גאָט! און אַז איך וועל האָבען פון דער מלחמה צוריק־געקומען, און דעם שונא׳ס קאָפּ וועט זיין אויף מיין שפּיז אויפגע־שטעקט, מיין קלייד וועט מיט זיין בלוט זיין בעשפריצט, מיינע פּיס און מיינע הענד,—אַלץ, וואָס וועט מיר קומען דאַן אַקעגענגע־גאַנגען פון מיין שטוב אַרויס צו מיין העלדען־גאַנג, מעג עס זיין פון דעם מינדעסטען שעפּסעלע, ביז צו דעם, וואָס קומט דעם פאָ־טער אַקעגענגעטאַנצט מיט נאַקעטע פּיס און צעפלאָסענע האָר, מיט פלייטען־געזאַנג און פּויקען־שפּיעל צו מיין העלדען־זיג—וועל איך עס נעהמען אויף מיינע אייגענע הענד און דיר אין די בערג אַרויס־טראָגען!

די ווייב, דער מענש

פּאַלען צו:

די טאָכטער!

יפתח.

פערהאַקט די טויערן, פערשליסט די טירען, דער קרבן זאָל אַליין זיין מזבח זוכען. הע, ווייב, דעם שפּיז דערלאַנג!

ער רייסט דעם פּאַנצער פון דער וואַנט און בינדט איהם איבער זיין ברוסט.

פּאָרהאַנג.

צווייטער אקט.

טיעף אין שייער זיצט די מ ו ט ע ר און שפינט ביים ראָד. דער טויער איז אָפען. די זון שיינט אריין. מען זעהט די ברייטע פעלד, וואָס ליגט פאר'ן טויער. פון דערווייטענס די בערג, באָדענ-דיג זיך אין שטאַרק העלער ליכטיגקייט. די ט אָ כ ט ע ר שפּיעלט זיך פאר דער טיר מיט די שטראַהלען. דער לאַכען פון דער טאָכטער דרינגט אריין אין שייער אינאיינעם מיט דער זון. זי קומט יעדעס מאָל אַנגעלאָפען פאר'ן שייער, אין ליכט בעשטראַהלט, און לויפט פאַרביי.

ד י מ ו ט ע ר

ביים ראָד.

הע, מויד, אין געצעלט אַריין! וואָס טוסטו דאָרט אין דרויסען?

ד י ט אָ כ ט ע ר.

אַך, מאַמע, די שטראַהלען שטעכען מיר די אויגען אויס, פערפלאָנ־טערען מיר זיך אין די האָר אַיין. צום שטראַהל. איי, שפּיצען־שטראַהל, וואָס דו וואַלגערסט דיך אַ גאַנצען טאָג אין די רינשטאָקען אַרום, אַוועק פון מיין לייב!—לויפט פארביי.

ד י מ ו ט ע ר

ביים ראָד.

איי, מויד, שפּיעלסט דיך מיט די שטראַהלען? נישט גוט איז צו שפּיעלען זיך מיט שטראַהלען, מויד! זיי דרינגען צו טיעף אין בלוט אַריין און וועקען עפּיס דאָרט אויף... אין געצעלט קום אַריין!

ד י ט אָ כ ט ע ר

הערט נישט דער מוטערס רייד. ערשיינט פאר'ן טויער, שפּיעלענדיג זיך ווייטער מיט דעם שטראַהל.

דו שפּיצען־עק, וואָס העפּסט דו דיך אָן מיין לייב אָן? צום וואַסער גיה, וואַש צוערשט דיין ליכט פון דעם זומפּ, וואָס דו ליגסט אין איהם דעם גאַנצען טאָג. איך האָב מורא, דו זאָלסט מיך ניט בע־שמוצען.

ד י מ ו ט ע ר.

מויד, הערסטו נישט, צי וואָס? צום שפּינ ראָד זעץ דיך אַהער! מען דאַרף דעם פאָטער די העמד וואַשען, דעם אויבערקלייד איהם שפּי־נען, אָנצוטון, ווען ער וועט מיט די אַלטע לייט פון דער מלחמה אַהיים קומען. — הע, מויד, דו הערסט מיך נישט, צי וואָס?

קרעכצעט אַב. פויל איז די מויד, לויפט אַ גאַנצען טאָג אין די בערג אום, און דאָ איז אַרבייט פיעל, די צייט איז קורץ.
פון דרויסען הערט זיך ווידער דער מוידס לאַכען און פרייד, זי קומט ווידער פאַר דער טיר אַנגעלאָפען מיט אַ פּאַק שטראַהלען, וועלכע יאָגען זי נאָך.

די טאָכטער.

העי, שפּיזען-שטראַהל, וואָס דו ליגסט אַ גאַנצען טאָג אין צעבראָכענעם גלאָז און קריסטאָל, אַוועק פון מיין לייב! דו קענסט מיין הויט צעקראַצען מיט דיין געשליפענעם ליכט-שאַרף,—אַוועק פון מיין געזיכט!—איי, ער האָט מיך צעבלוטיגט. לויפט פאַרביי מיט די שטראַהלען.

די מוטער

אומבעהאָלפען.

העי, מויד, מויד, וואָס טוסט דו? צום שפּינ ראָד אַהער, די חתונה-קלייד מאַך דיר גרייט,—דער מענש וואַרט אויף דיר, ער איז געגאַנגען דעם פאָטער אויסקוקען—

די טאָכטער

קומט ווידער פאַרביי און האַלט די שטראַהלען, ווי זי וואָלט זיי בעהאַט איינגעשפּאַנט.

אַך, האָב איך זיי ביי די האָר געפּאַקט! קומט, וועלען מיר יעצט די בערג אין פייער צינדען און מיט'ן וואַסער זיך יאָגען! לויפט פאַרביי.

די מוטער.

אַך, מויד, מויד, אין געצעלט אַריין!—וואָס לויפסטו אין די בערג אום? די מויד לויפט פאַרביי מיט די שטראַהלען, די מוטער פערצווייפעלט. שולדיג איז מולך, שיקט נאָך איהר די שטראַהלען אויס, וויל זי אין זיין נעץ פערנאַרען. אוי, איך בין אַליין און יפתח קומט נישט צוריק!—אַך, אַך, מענש, מענש! דער מענש ווייזט זיך אין טיר. אַך, מענש, גוט איז, וואָס דו ביזט געקומען! די מויד איז ווילד, לויפט אַ גאַנצען טאָג אין די בערג אום—איך האָב מורא,יפתח זאָל נישט אָנקומען, און דער גאָט וועט זי אויפ'ן וועג פערנאַרען, דאַן איז זי זיינע. שטעהסט דו אויף דער וואַך?

דער מענש.

איך שטעה אַ גאַנצען טאָג אויף דער וואַך, קריך אין די העכסטע בערג אַרום, קוק אין די טאָלען אויס, איבער אַלע וועגען, איבער אַלע שטעגען. מען הערט ניט קיין קול פון זיינע שופרות בלאָזען, מען זעהט ניט קיין שטויב פון זיינע חילות זיך אויפהויבען.

די ווייב.

אָבגעהיט דאַרף מען זיין, מענש. אין דער שטיל, פּלוצים וועט יפתח אָנקומען צו געהן, אָהן געזאַנג און אָהן שפּיעל, אַז עס זאָל איהם קיינער נישט קומען אַקעגען צו געהן,—היט דיך, מענש! פאַלש איז דער גאָט, קען דיר די מיידעל פאַר דער נאָז אַוועק-פיהרען.

דער מענש.

אַך, איך וויל נישט וואַרטען, ווייב, גיב מיר די מיידעל, איך וויל זי מיר אין די בערג פיהרען, אין מיין געצעלט ברענגען, איידער יפתח קומט אַהיים.

די ווייב.

נאָך וואָס מאַכסטו דיר לוסט חתונה צו האָבען? געה צום טייך און טונק דיך איין. יפתח'ן געהער די מיידעל, ער האָט זי דעם גאָט צוגעזאָגט, אַז זי וועט איהם קומען אַקעגען צו געהן.

דער מענש

מיט פערדראָס.

וואָס? און די מוטער בעשטעהט שוין דערויף? אַ קאַלב זאָל מען יפתח'ן אַקעגען שיקען! אַ קאַלב זאָל ער דעם גאָט פאַר אַ ווייב געבען. עס גיט אַרויס פון זיך אַ געריך, אַ געשטאַנק, דער גאָט האָט ליעב צו שמעקען פון די אָנגענעהמע געשמאַקען און מיט דעם דאַמף, וואָס יאָגט פון דער בהמישען מיידעל-לייב, זיין לאָך אָנ-צו-וואַרימען.

די מוטער

רייצט זיך מיט איהם.

מען זאָגט, ער האָט זיין געשמאַק געביטען. די מוטער האָט איהם געשטראָפט—האָט ער בדעה אָרענטליך צו ווערען, מיט אַ מענשען-קינד חתונה צו האָבען, אויף מענשען-שטייגער צו לעבען און געלאַסען צו זיין.

דער מענש.

אין זומפען-לעכער מיט איהר צו וואוינען, ציגען-קינדער מיט איהר צו האָבען—און אפשר זיי זיך פאַר מאָלצייטען צוגרייטען. דו וועסט די עלטער-באָבע פון די ציגען-געטלעך זיין. הע, ווייב, וואו איז די מויד? ברענג זי אין געצעלט אַריין.

די מוטער.

דאַרף מען אָבגעהיט זיין. דער גאָט לויפט נאָך איהר נאָך, שיקט די שטראַהלען אויס—קושט זי אין דער שטיל,—אַזוי שטריקט ער זי ביסלעכווייז אין זיין נעץ אַריין. אָבגעהיט דאַרף מען זיין, היט די מוד...

דער מענש

געהענדיג אָב מיט דער מוטער.

הע, מענשען־טאָכטער, אין געצעלט אַריין! וואָס לויפסט דו מיט די געטער אַרום? דאַרפסט איהר די אויגען פערבינדען, אין ווייבער־געצעלט זי אַיינשליסען, אַז זי זאָל נישט אויף די שטראַהלען קו־קען. געהען אָב.—ברענגען אריין די טאָכטער צו פיהרען מיט געוואַלד.

דער מענש

צו דער מויד.

ביי דער מוטערס זייט דאַרף די כלה־מיידעל זיצען, לערנען זיך ביי איהר, ווי אַ גוטע בעל־הבית'טע צו זיין.

די מוטער.

דער שענסטער מענשען־בחור וואַרט אויף דיר, און דו לויפסט מיט די ווילדע שטראַהלען אין די בערג אַרום! צום שפינ ראָד זעץ דיך, די כלה־קלייד וועב דיר! שטראַהלען זענען פערפיהרעריש, קאָנען דיך פון וועג אַראָבנאַרען. צום מענש. נו, האָסט דו שוין פאַר אַ קרבן געזאָרגט, וואָס מען זאָל יפתח'ן אויפ'ן וועג אַקעגען שיקען?—אַ פעט קאַלב מוז עס זיין,—אַנ'אָרענטליכער קרבן. קום, מענש, אין שטאַל אַריין.

דער מענש.

און פול בעהאנגען מיט פלייש, רונדיג, שפראוודיג מוז עס זיין; און אַ רעכט פיינעם געשטאַנק, זאָל עס האָבען ווי ער האָט'ס ליעב. דאָך פאַר אַ כלה נעהמען קוקט אויף דער מויד,— ווי עס פאַסט פאַר איהם אַ ווייב.—געהען ביידע אָב, און לאָזען די מויד אליין, צומאכענדיג די טיר נאָך זיך. די שטראהלען קומען אריינצוגנבען זיך פון אלע שפאלטען און לעכער, בעהאלטען זיך אין איהר.

די טאָכטער

צו די שטראהלען.

און דאָ זענט איהר מיר נאָכגעלאָפען אין מיין מאַמעס געצעלט

אַריין? אַנטלויפט! די מאַמע וועט קומען, וועט זיך בייזערן—וועט אַייך פון שייער אַרויסטרייבען, זי האָט מיך נישט געהייסען מיט ליכט שפּיעלען. איהר זענט פּערפּיהרעריש, ווילט מיך אין די בּערג פערנאַרען. בּין שוין א דערוואַקסען מיידעל, קענט איהר מיר נאָך שלעכטס טון. בּין אַ מענשען-טאָכטער, ניט פאַר אַייך געשאַפען. *די שטראַהלען דרענגען זיך אין איהר.* איי, נישט דרענגט אַזוי אין מיר אַריין! עס ווערט מיר אַזוי הייס. איך וועל עס פאַר אייער האַר מולכ'ן פערצעהלען, איהר האָט מיך אַזוי שטאַרק גערדרענגט, האָט גערייצט אין מיר די בּלוט. ניין, נישט קושט מיך אויף מיין זייט! אויף די האָר בּעלייכט מיר בּלויז, איך וויל מיר אין אַייער שיין מיינע צעפ פלעכטען. אָט אַזוי, יעדער איינער אין אנ'אַנדער ווינקעל אַריין! *זי צעשיקט די שטראַהלען אין די ווינקעלעך.* גאַנץ לייכט זאָלט איהר מיר די האָר בּעלויכטען, אַרטיג זאלט איהר זיין! *זי קעמט זיך די האָר און פערצעהלט.*

איך בּין דאָך אַ קעניגס טאָכטער, דער פאָטער איז אין מלחמה געגאַנגען, דעם שונא צו בּעזיגען. גאט מולך וועט איהם העלפען, וועט מיך דער פאָטער איהם פאַר אַ ווייב אָבּגעבּען. *זי בעט צו דער זון.* אָ, העלף איהם, גאָט מולך, העלף איהם! אַ גאָט איז מולך, און דער גאַנצער הימעל איז זיין מלוכה, דו צינדסט די הימלען אונטער צו דיין אַרויסגאַנג, און צינדסט די בּערג אונטער בּיי דיין אונטערגאַנג. שטאַרבּסט יעדען טאָג און ווערסט יעדען טאָג געבּוירען— יעדען פריה-מאָרגען אַ נייע זון. העלף איהם, גאָט מולך! איך וועל מיך צירען פאַר דיר, איך וועל אַרויסגעהן אין דער זון פאַר דיר און וועל מיך לאָזען פון דיינע שטראַהלען וואַרימען, און ווען דו וועסט צום וואַסער אָנקומען, וואו איך וואַש מיין וועש—וועל איך נישט אַנטלויפען פון דיר. איך וועל מיך לאָזען שפּיעלען מיט דיר. *די שטראַהלען בּעהעפטען זיך אין איהר.* ע, אַוועק פון מיין זייט, נישט קושט מיך אַזוי פעסט! *צום שטערן אויף לינקס.* טונקעל-בּליק, אַלטער פריינד פון בּלויליכען פאַרנאַכט! פערהיל דיך אין מיינע געדיכטע האָר און שימער פון דאָרט אַרויס, ווי די שטערען פון דער נאַכט.— *צו אנ'אנדער שטראַהל.* עה, שטראַהלען-שמאָדער! דיין ליכט איז בּרודיג, קריכסט צופיעל אין די רינשטאָקען אַרום, וואַלגערסט זיך אין די זומפּען — ע, אַוועק פון מיין לייבּ, וואַש דו ערשט דיין ליכט! אָ, גלעזערנער קנאָפּ פון צעבּראָכענע גלאָז! אָ, איך האָבּ מורא פאַר

דיר. דיין ליכט איז אַזוי שאַרף—דו קראַצסט מיר די לייב. מען הערט טריט. פּס...—אַוועק, אַוועק, די מוטער קומט צו געהן, געשווינד פערשווינדט, זי וועט אַייך פון דעם שייער מיט׳ן בעזים אַרויס־טרייבען.—געשווינד! די שטראַהלען פערשווינדען. די מוטער קומט אַריין מיט דעם מענש, פיהרען אַריין אַ קאַלב.

דער מענש

פיהרט אַריין ער קאַלב, צו דער טאָכטער.

אָ, קאָרענדיג איז עס, פון אַ שטאַרקען פאָטער-מוטער מוז דער קנאַ־כען זיין, אַ פיינער ביסען וועט עס פאַר דעם האַר גאָט זיין.

די מוטער.

מען וועט איהם נאָך מיט די זילבער-בלעכען בעפוצען, מיט בלו־מען אין די הערנער בעקרענצען, אַז ער זאָל אין מולכ׳ס אויגען חן געפינען.

דער מענש

צו דער טאָכטער.

פאַר אַ ווייב עס נעהמען, קינדער דערמיט האָבען,—אויף זיי איז אַלץ צו גלויבען. די געטער זענען אַזוי נישט מענשליך, מען ווייס אייגענטליך נישט, פון וואַנען זיי קומען.

די מוטער.

מען זאָגט, פון די בערג-ווינטען, ווען זיי צעהיצען זיך אין זונען־שטראַהלען. מען זאָגט, פון די פּערעס, וואָס שטייגען פון די גלעטשערס אויף. אָבער ווער קען אייגענטליך דערפון וויסען? נישט אונזער קאָפּ צו זיי—געטער זאָלען זיך מיט זייערע אָבגעבען. גיט איבער דעם קאַלב. נעהם פיהר עס יפתח׳ן אַקעגען. זעה, עס זאָל איהם אויפ׳ן וועג אָנטרעפען—זאָל ער עס דעם גאָט ברענגען, בכדי ער זאָל פון מיידעל אָבלאָזען.

דער מענש

פיהרט דאָס קאַלב אַרויס.

פערלאָז דיך אויף מיר, ווייב. מולך וועט שוין די נאַכט אין קעל־בער-מיסט שלאָפען. ער פיהרט דאָס קאַלב אַרויס. אַך, אַך! איהם דאָס קאַלב, און מיר די מויד, אַך, אַך.

ד י מ ו ט ע ר

צו דער טאָכטער.

פיהרסט דיך נישט שען אויף, טאָכטער,—געהסט די געטער אין די בערג נאָך. יעדער איינער מוז זיך האַלטען אן זיין מין. עס איז מיר אַ שאַנד פאַר דעם מענש געוועזען. דער מאַן איז פערשטאַנדיג, ווייס, ווי מיט לייטען אומצוגעהן,—און מיין טאָכטער לויפט די געטער נאָך. די געטער זאָלען זיך מיט די זייעריגע אָבגעבען, מיט ציגען-טאָכטער און קעלבער-מויד. פיה-נקבות זענען אייפערזיכטיג אויף דיר, דו נעהמסט פון זיי דעם מאַן אַוועק, שעמען זאָלסטו דיך! דער מענשען-בחור וואַרט אויף דיר, מענשען-קינדער וויל ער האָבען מיט דיר, נישט ציג און באָק, האַלב מענש, האַלב גאָט.

ד י מ ו י ד.

אַך, מוטער, האָבען מיר זיך מיט די שטראַהלען געשפיעלט! די בערג האָבען מיר געצונדען, געקליבען די וואָלקענס און אונטערגעבּרענט זיי אין איין גרויסער ליכט. מולך שיקט די פייער-שטראַהלען פון זיין לייב אַרויס, און זיי יאָגען זיך, ווי די קאַסקאַדען, איבער די בערג אַראָב. חתונה איז ביי די געטער היינט. זי וויל ארויסלויפען.

ד י מ ו ט ע ר.

טאָכטער, מולך האָט דיר שלעכטס געטאָן. ער שיקט די שטראַהלען נאָך דיר אויס, וויל דיך פאַנגען אין זיין נעץ. בעהאַלט דיך, טאָכטער, פון זיינע שטראַהלען, פערדעק דאָס לייב, פערשטעל דעם פנים און די האָר פערהיל! אין געצעלט בעהאַלט דיך, טאָכטער! זי פיהרט זי אין געצעלט אריין. די שפּאַרעס פערשטעק, זאָל קיין שטראַהל צו דיר נישט דערגרייכען. זי פערהענגט דעם געצעלט מיט טיכער און זאָגט אָן: אין ווינקעל בעהאַלט דיך, מיידעל, וויקעל דיך אין טיכער אַיין, פערמאַך די אויגען און די הענד און נאָרע דיך אין די שעפּסען-פעלכלעך אַיין! קוק נישט, זעה נישט, אנ׳אומגליק, אנ׳אומגליק קען זיין!

ד ע ר מ ע נ ש

פון דרויסען.

הע, מאַמעלע, מאַמעלע, קום נאָר אַרויס!

די ווייב.

וואָס איז—זעהסט יפתח׳ן פון די בערג אויפשטייגען? הערסט זיין שופר בלאָזען?—פערהאַק די טיר, געשווינד.

דער מענש.

יפתח׳ן? ניין, אָבער דאָס קאַלב, מאַמעלע, דאָס קאַלב, וואָס מיר האָבען איהם אַקעגען געשיקט...

די ווייב.

וואָס איז?

דער מענש.

עס וויל נישט אַקעגען געהן—די ווינטען טרייבען עס צוריק, די בערג פערשטעלען דעם וועג, און די שטראַהלען פערבלענדען די אויגען.

די ווייב.

איז נישט גוט. נאַ, אַפנים, ער וויל זיך נישט מיט קעלבער בעגעגענען לאָזען. נישט קיין קעלבער-גאָט איז מולך. פאַלש איז דער גאָט. שטעהט אין דער טיר און שרייט ארויס. אויף די בערג שטייג, אויף דער וואַך שטעה, און יפתח׳ן קוק אויס! גוט גיב אַכטונג, גוט!—קומט צוריק אריין. מולכ׳ס פיהרונג געפעלט מיר גאָר נישט היינט. מען מוז מיט דער מויד פאָרזיכטיג זיין. קודם כל לאָז מיך די טויערן פערמאַכען. פערמאַכט דעם טויער. אַזוי. זי רופט צו דער טאָכטער אין געצעלט. וואָס טוסט דו דאָרט, מויד? דו שלאָפסט? גוט טוסטו, טאָכטער, אַז דו שלאָפסט, די נאַכט איז שוין צוגעפאַלען. כ׳בין שוין מיעד, כ׳וועל זיך אויך באַלד שלאָפען לעגען.

די טאָכטער

פון געצעלט.

נאָך איז די נאַכט נישט צוגעפאַלען, מוטער. נאָך ווייט און ברייט געוועלטיגט מולך איבער דעם גאַנצען הימעל אַרום.

די מוטער.

פון וואַנען ווייסטו עס, מויד? קוקסט דו דורך די שפּאַלטען אַדורך? נישט גוט טוסטו, מויד. איי, עס איז דאָך פינסטער אין געצעלט, דעם טויער פערמאַך, די פענסטער-לאָך פערהאַק!

די טאָכטער.

אין מיין געצעלט איז ליכט דאָ, מאַמע. די הימלען פערשפרייטען

זיך איבער מיין קאָפּ, און איך זעה די שטראַהלען, ווי זיי גיסען זיך צו מיר אַריין. און הערסטו נישט דעם בערג-געזאַנג? האָרך דיך איין, עס שפּיעלט פון די בערג אַראָב אַ ווייטער געזאַנג, אַ זיסער געזאַנג...

די מוטער.

ניין, טאָכטער, שטיל ליגען דאָך די בערג אין דעם שטילען אָבענד-שיין, דער געצעלט איז אין טונקעלהייט פערשטעקט. זי דערמאַנט זיך עפּיס, מיט פרייד אויפ'ן פּנים. אַ, עס חלומ'ט זיך דיר אודאי, טאָכטער, חופּה-ליכט, כּלי-זמר-שפּיעל. שלאָף ווייטער דיין זיסען שלאָף און חלום פון חתונה-נעכט... פּאַר זיך. די מויד איז דערוואַקסען, זי וויל צום מאַן.

די טאָכטער.

יעצט הער איך, מאַמע, אַ דין, דין געזאַנג. עס קומט אַהער פון די בערג צו דרינגען אַ זיסע שטים און פּליסט צו מיר אינאיינעם מיט'ן זונען-שטראַהל דורך די געצעלטען-שפּאַרעס אַריין און זאָגט צו מיר, און רופט מיך, און ציהט מיך צו זיך אין די בערג אַרויס. דער הימעל איז רויט, די זון געהט אונטער, און די בערג פינקלען זיך אין לעצטען זונען-שימער.

די מוטער.

אָ, יעצט האָט דיך דער חתן געקושט, לייכט האָט ער זיך מיט דיינע האָר געשפּיעלט,— אין די אויגען דיר אַריינגעקוקט. חלום גוט... חלום גוט...

די טאָכטער.

יעצט צירט ער מיך די אין חתונה-מתּנות אויס. עס שטראַהלט פון מיינע האָר, עס שימערט פון מיין האַלז, און עס בלישצעט פון מיין לייב, ווי די טראָפּען טוי אין מאָרגען-שיין.

די מוטער.

יעצט האָט ער דיך צו דער חופּה געפיהרט. מוזט זיך, טאָכטער, אין דיין שענסטער קלייד אויסצירען, מיט די פעדערן אין די האָר, מיט די קרעלען אויף דעם האַלז און מיט דער פּויק אין דער האַנד. פּאַר זיך. אָ, יונג בלוט... יונג בלוט...

די טאָכטער.

און מיט פריידענגעזאַנג אויף מיינע ליפען, טאַנצענדיג מוז איך איהם קומען אַקעגען צו געהן, און מיט דער פויק אין מיין האַנד... אַזוי פיהרט ער מיך ווייט אין די בערג אַרויס. זיי זענען מיינע חופּה-שטאַנגען. זון איז מיין חופּה-טוך. זי ערשיינט פון געצעלט אַרויס, אויסגעצירט אין טיכער און בלעכען, בעשטראַהלט פון דער זון.

די מוטער

אין אנגסט.

טאָכטער, אין דיינע חתונה-טיכער, אין דיינע זילבערנע בלעכען,— וואו אַהין?

די טאָכטער.

הערסט דו ניט, מאַמע, זיין שטים רופען?—האָרך דיך איין, זיי קומען אָן פון דער מלחמה צו געהן—זיי שטעהען הינטער מיין טויער און רופען נאָך מיר.

די מוטער.

אָבער אַ חלום, טאָכטער, אַ חלום האָט זיך דיר געחלומט. נאָך נישט איז דיין פאָטער פון דער מלחמה אַהיים געקומען, נאָך שאַלט נישט זיין שופר צווישען די בערג.—געה צוריק אין דיין געצעלט, פערמאַך די אויגען און טרוים ווייטער דיין זיסען חלום. ליעבליך. עס איז דיר באַנג, קינד לעבען, צום מאַן האָסט דו בעגעהרען.

די טאָכטער.

און הערסט דו נישט, מאַמע, דעם פריידען-געשריי, וואָס קומט פון די בערג אַהער צו דרינגען? האָרך דיך איין. זי האָרכט זיך איין. עס בלאָזט דער ווינט צווישען די בוימער—ער ווערט געיאָגט פון די מענער-טריט, וואָס קומען אָן אין די בערג צו געהן. זעה, ווי עס הויבט זיך דער שטויב פון די וועגען אויף, עס קייקלען זיך די שטיינער איבער די בערג אַראָב, עס בלאָזט דער ווינט, די וואַסער רוישט, עס ציטערען די בלעטער אויף בוימער—דאָס ווערען זיי פון דעם פלינקען חילות-טריט געיאָגט... האָרך דיך איין. זי נעהמט זי צום פענסטער-לאָך און ווייזט איהר. פון די בערג קומען זיי אָן צו געהן; אין ליכט זענען זיי בעגאָסען; די זון בעשטראַהלט זייערע זילבערנע פּאַנצערס איבער זייערע ברוסטען; עס פינקלען די בלעכען; עס

בלישצען די שפּיזען, און דעם פּאָטערס קלייד, אין שונא׳ס בלוט בעשפּריצט, ברענט אין דער זון, ווי אַ ליכט. פון דער ווייטענס הערט זיך אַ געריוש, וואָס קומט אַהער און צו דרינגען. האָרך זיך איין!..

אָבגעריסענע טענער בלאָנזשען, ווי שאָטענס, איבער די ווייטע בערג אַרום—זיי שלאָגען זייערע עכאָס אין די טאָלען אָב...

די מוטער

מיט פאָרכט.

טאָכטער—איך הער אַ ווייטען געשריי...

די טאָכטער

מיט טאַנצענדיגער פרייד.

דאָס קומט דאָך אָן דער פאָטער צו געהן פון מלחמה-זיג! בעגאָסען איינגאַנצען מיט שטראַהלען-ליכט, שטייגט ער, ווי אַ גאָט, איבער די בערג, דעם שונא׳ס קאָפּ האַלט ער אין זיין האַנד, און עס טריפט די בלוט אויף זיין קלייד און אויף זיין געזיכט... עס הערט זיך דער געשריי. הער דעם פריידען-געשריי, דעם טראָמפּייטען-שפּיעל, דעם פויקען-קלאַפּען! מיט דעם נצחון-רוף אויף זיינע ליפּען, לויפט ער, ווי אַ לייב, איבער די בערג אַהער. פאָטער, פאָטער, איך וויל דיר זינגען אַ ליעד! דיין טאָכטער מאַכט זיך גרייט, זי הערט דיין שבועה און קומט צו דיר אַקעגען צו געהן! שפּרייט אויס די הענד און דריק צו מיין קאָפּ צו דיין פערבלוטיגטער ברוסט און שריי אויס אינאיינעם מיט מיר דעם גרויסען נצחון-געשריי!

דעם מענשענס שטים הינטער דער טיר.

פערמאַכט די טויערן! פערהאַק די טירען! יפתח געהט, יפתח געהט!

די מוטער

באַפּט זיך אויף מיט אנגסט.

טאָכטער, דו האָסט זיך אויסגעצירט צו דיין פאָטערס נצחון, דו ביזט ווערט אַ לויב. איך וועל מיך אויך אין מיין שענסטען קלייד אויספּוצען און מיט דיר זיך ביים שטיין אַוועקזעצען, וואַרטען אויפ׳ן פאָטער אין דער שטיל. ליעבליך. אָ, עס איז נישט שען, נישט מיידעל-אַרטיג דעם גאַנג אַקעגענצולויפען. עס קאָן דיך זעהן איינער פון די העלדען, דיינע באַקעטע הענד, אויפגעדעקטע פיס.—ווייסען אַלע, דו

ביזט צו דער חתונה אויסגעוואַקסען... לאָז מען זיך דאָ ביים שטיין אויפהאַלטען.

די טאָכטער.

און זעהסט דו נישט, מאַמע, ווער עס פיהרט דעם העלדענגאַנג? אינגאַנצען אין דער זון בעשטראַהלט, געהט ער פאָראויס פאַר זיי, ווייס און שטאַרק. עס שיינט דער נצחון פון זיין ווייסען האָרלייב אַראָב, אַ פאַקעל פייער האַלט ער אין דער האַנד און בעלייכט דעם גאַנצען וועג. אַ גאָט איז ער, מאַמע, און דער פאָטער האָט מיך איהם אַוועקגעגעבען, איידער ער איז אין דער מלחמה געגאַנגען,— מיט דעם זיג זאָל ער די טאָכטער קריגען. שטאַרק איז זיין אָרעם געוועזען, מיט זיינע פלאַמען האָט ער דעם שונא פערבלענדט, און ווי זאַנגען געזונקען אין פייער, זענען זיי געפאַלען פאַר איהם. זי זאָגט, ווי זי וואָלט איהם געהערט: איך הער דיין שטים, ווי דו רופסט נאָך מיר. איך זעה, ווי דו שטעלסט אָב דעם צוג, אין מיטען וועג קוקסט זיך אום; דיינע אָרעמס, ווי דו שפרייטסט זיי אויס. זוכסט מיט דיינע בליקען, דו שיקסט אויס דיין געהאָרך און ווילסט פערנעהמען אין די בערג די פלייטען-טענער, די פויקען-געשרייען, וואָס קומען צו דיר אַקעגען געטאַנצט.—מאַמע, דעם טויער עפען אויף ברייט, איך וויל איהם קומען אקעגען צו געהן און וויל זינגען פאַר איהם אַ ליעד און טאַנצען פאַר איהם אַ טאַנץ...

די מוטער

האלט זי איין.

בעהאַלט, טאָכטער, אין דיר די פריידי! דאָס האָט דיך דער מלחמה-נצחון אַזוי בערוישט, אַזוי בעגאָסען דיך מיט גליק דיין פאָטערס זיג. איך וועל עס איהם דערצעהלען, פרעהען זאָל ער זיך מיט דיר. דאָס האָט דיך דיין חתונה-האָבען אַזוי בעגליקט. איך פערשטעה דיך, טאָכטערל, איך פיהל דיין לעבען, דיין ווילען, ווי עס ציטערט אין דיר אויף. אָבער בעהאַלט, טאָכטער, אין דיר דעם גליק. קום, מיר וועלען זיך בעהאַלטען, טאָכטער, אין דער שטיל, אין דער טונקעלהייט. אין געצעלט קום, טאָכטער, מיר וועלען זיך בעהאַלטען אין אונזער קאַמער און וואַרטען אויף אונזער גליק. מיר וועלען זיך שלאָפען לעגען, אין דער שטיל וועלען מיר איינשלאָפען אין אונזער געצעלט, אַזוי ווי מיר וואָלטען גאָרנישט געוועזן געוואוסט,

וואָס עס וואַרט אויף אונז. די מענער קומען אָן פון דער מלחמה צו געהן, קלאַפּען אין אונזער טיר אָן, קומען אין דער שטיל אַריין, קושען אונז פון שלאָף אויף. מיר בעהאַלטען זיך אונטער די דעקעס, שמייכלען פון שלאָף ארויס. מיר ווייסען גאָרנישט פון אונזער גליק. אין געצעלט קום, טאָכטער!—לויף נישט די מענער אַקעגען. אַ שווערע שבועה האָט יפתח די געטער געשוואָרען: ווער עס וועט איהם קומען אַקעגען צו לויפען—דעם וועט ער די געטער פאַר אַ קרבן אָבגעבען. זי נעהמט זי איין און שלעפּערט איין די טאָכטער אין איהר שויס. אָ, באַלד איז אויס דער גאַנג, באַלד פערלעשט זיך די זון פון די בערג-שפּיצען, באַלד בעהאַלטען זיך די געטער אין די אייזלעכער אַריין. דער גערויש פון דרויסען הערט זיך וואָס אמאָל נעהענטער. די פויקען קלאַפּען, מען בלאָזט אין שופרות. די פייער-פלאַמען ווייזען זיך אין די פענסטער.

דעם מענשענס שטים הינטער דער טיר.

פערהאַקט די טויערן! פערמאַכט די טירען!
יפתח געהט, יפתח געהט!

די טאָכטער

וועקט זיך פון איהר בוזים.

איך קען נישט, מאַמע. איז דען יעצט די צייט פון שלאָפען?—האָרך דעם נצחון-רוף! ער דרינגט אין מיר אַריין, ער וועקט מיין יעדען טראָפּען בלוט אויף און רייסט מיך אין די בערג אַרויס זעה, די פלאַמען פון שטולקאַרצען—זיי דרינגען צו מיר, רייסען מיר די אויגען אויף און פער'שכור'ן מיך. מאמע, זעה, ווער עס פיהרט דעם העלדען-גאַנג! אָבגעשטעלט האָט ער דעם גאַנצען צוג, און בעגאָסען אין זיין נצחון-ליכט, שטעהט ער און שטרעקט אויס די הענד און וואַרט אויף מיר... די חתונה-טיכער אַראָב פון מיין לייב. זי ווארפט די טיכער פון זיך. מיט אָפענער האַנד און נאַקעטער ברוסט וויל איך איהם קומען אַקעגען צו געהן, מיט פריידען-געזאַנג אויף די ליפען, מיט פויקען-שפּיעל אין מיינע הענד. עס איז דאָך דער נצחון אויך מיינער! ער האָט איהם געגעבען פאַר מיר, פאַר מיין חתונה-נאַכט, פאַר מיין בלוט, וואָס וועט אויפגעהן אין דעם פלאַם. טאָ בעגיס מיך אויך מיט'ן שונא'ס בלוט, און לאָז טריפען אויף מיין האַרץ זיינע טראָפּען, און זאָלען זיי דאָרט אויסברענען מיין פרייד!

עס איז דאָך דער נצחון אויך מיינער — דריק צו מיין קאָפּ צו דיין
פערבלוטיגטער ברוסט און שריי אויס מיט מיר אינאיינעם דעם
גרויסען פריידענגעשריי! זי רייסט אויף דעם טויער און לויפט ארויס.

אין דער טונקעלער נאכט, דורך דעם אָפּענעם טויער זעהט מען יפתח׳ס חיל אנקומען — אונטער א רויט־ווילדער פלאַמענדיגער אונטערגעהענדיגער זון. דער גאנצער חיל איז בעגאָסען איינגאנצען אין די רויטע בלוט־שטראהלען, וועלכע גיסען זיך פון דער פלאַקערנדיגער זון. דער צוג איז ווילד, איינצעלנע לויפען מיט בעקעפּטע שפּיזען איבער די בערג. ווילדער געזאנג, אויסגעשרייען אָבגעריסענע, שופר־בלאָזען. — יפתח פאַראויס פאַר זיי, אין א ברייטען גאָלדענעם מאנטעל, בעשפּריצט מיט בלוט, האָט אויף א שפּיז אג׳אָבגעהאקטען קאָפּ.

די טאָכטער

לויפט אַקעגען דעם גאנג באַרוועס, זינגט און שפּיעלט מיט דער פּויק — פּאַר אן אומגעזעהענעם. עס פאלט אויף איהר א רויטע שיין.

אָ, זיי געלויבט, זיי געלויבט!

אין א הוילע ארום זעהט מען יפתח׳ן אַרויסטרעטען פון דעם פלאַמענדיגען נעבעל. ער טראָגט אויף זיין ברוסט די טאָכטער, ברענגט זי אין דעם געצעלט אריין, שטעלט זי פאַר זיך.

יפתח.

טאָכטער, דו ביזט מיר געקומען אַקעגען צו געהן...

די טאָכטער

האלב נאָך שכּור פון ליכט.

עס האָט מיך געצויגען אַ ליכט, דאָס האָט מיך געוועקט דער
געשריי.

יפתח.

דו ביזט מיר געקומען אַקעגען צו געהן —

די מוטער.

וואָס ווילסטו מאַכען מיט דער מויד?

יפתח

שווייגט, קוקט אויף דער מויד.

דו ביזט מיר געקומען אַקעגען צו געהן?

די מוטער.

נעהם די מויד, פאָטער יפתח, און ציה אין דיין לאַנד,—געה צו דיינע עלטערנס גאָט. מולך האָט קיין שליטה נישט דאָרט.

יפתח׳

צו לאַנג איז יפתח אין די בערג געזעסען, גאַסטפריינדליך זענען זיי געווען צו איהם, זענען איהם בייגעשטאַנען אין פיעל שלעכ־טע טעג.

דאָס פאָלק

רופט.

יפתח הגלעדי, געה מיט אונז, רעגיר איבער אונז, יפתח הגלעדי! נעהם דיין ווייב און דיין הויזגעזינד און געה מיט אונז, יפתח הגלעדי!

אַנדערע.

זיין פאָטער האָט אונז שטעדט געמויערט, האָט אונז געזעץ און רעכט געלערנט; יפתח האָט אונז פון פיינד בעפרייט—רעגיר אי־בער אונז, געה מיט אונז!

די אַלטע

ווייזען זיך אויף דער שוועל פון זיין טויער.

שוין אַ חדשים צוויי, ווי מיר דרעהען זיך אין די בערג אַרום. נעהם דיין ווייב און קינד און ציה מיט אונז נאָך גלעד צוריק און רעגיר איבער אונז.

שטימען פון פאָלק.

ציה מיט אונז,—רעגיר איבער אונז!

יפתח.

צי איז דען דער מאָגען זיי לער, צי צום ווייב האָבען זיי אַזעלכע בעגעהרען? צי זענען זייערע זעק נישט דעם מיט פיינדס גוטס פול? צו האָבען זיי דען נישט עמון־ווייבער און מוידען אין זייער גע־צעלט פערשטעקט—וואָס זיי אײלען זיך אַזוי צום טאָפּ און צום בעט?

די אַלטע.

אונזער היים שטעהט פערלאָזט, אונזער ווייב און קינד זענען

אַליין—דער שונא קאָן נאָך זיין רעשט זאַמלען און בעפאַלען איבער זיי.

יפתח.

נאָך האָב איך די געטער דעם מזבח נישט געשטעלט—נאָך האָב איך דעם קרבן נישט געבראַכט.

ערשטער אַלטער.

אין גלעד׳ס טויער וועט מען דעם מזבח אויפשטעלען, קעגענאיבער אין אוהל וועט מען דעם קרבן ברענגען. פערשאַלטען זיין דער, וואָס וועט נישט ברענגען זיין פעטען אָקס, זיין געדריטעלט קאַלב און רויטע קוה! טויזענד אָקסען זאָל דער קרבן זיין, צוויי טויזענד ליק ויין און מעהל אָהן אַ צאָהל.

יפתח.

נישט אין גלעד׳ס שטאָדט זאָל דער מזבח שטעהן. פון גלעד-שטאָדט בין איך אַרויסגעטריבען געוואָרען—דאָ, הויך אין די ווילדע בערג וויל איך מיין מזבח אויפשטעלען. און נישט פון קעלבער און נישט פון פיה וויל איך דעם קרבן ברענגען. מיין גאָט איז ווילד, מיין גאָט איז אייפערזיכטיג, פערלאַנגט אייגענס, נישט פון דעם, וואָס מען קאָן קויפען פאַר געלד, נישט וואָס מען קאָן געפינען אויפ׳ן וועג, פון שונא אַוועקנעהמען. מיין גאָט וויל פון מיר, פון מיין אייגען בלוט און פלייש אַ מענשען-לעבען... און אַ מענשען-לעבען זאָל דער קרבן זיין.

אַלטער.

גאָט יהוה, וואָס יהושע בן נון האָט אונז געלערנט, וואָס גלעד דיין פאָטער האָט אונז געגעבען—פערלאַנגט ניט פון אייגען בלוט און פלייש, וויל נישט קיין מענשען-קרבן.

יפתח.

יפתח איז מיט אַנדערע געטער אומגעגאַנגען, אַנדערע געטער האָט ער זיין שבועה געשוואָרען.

אַלטער.

דו ביזט גלעד׳ס האַר—דו קענסט ניט צו אַנדערע געטער קיין קרבנות ברענגען.

יפתח

רופט צום פאָלק

צו לאַנג איז יפתח אין די בערג געזעסען, גאָר גאָטספריינדליך זענען זיי געוועזען צו איהם און האָבען איהם בעשיצט אין פיעל טריבע טעג. און ווען די אַלטע לייט פון מיין פאָטער־שטאָדט האָבען מיט זייערע בייטשען איבער מיינע נאַקעטע פיס געשמיצט, האָבען מיך מיט מיין מוטער, ווי דעם אָנגעלאָפענעם הונט, פון מיין שטאָדט אַרויסגעטריבען—האָב איך אָברוה געפונען צווישען זיי. און איידער איך וועל די בערג פערלאָזען, כדי איבער מיין פאָטערס שטאָדט צו רעגירען, וויל איך די בערג אָבגעבען—דאָס, וואָס איך האָב פון די בערג גענומען.

ער נעהמט די טאָכטער ביי דער האנד און ווייזט איהר דעם וועג אין די בערג ארויס.

אין די בערג געה, אין די אייז־לעכער האַלט דיך אויף, און באָד דיין לייב, און וואַש דיינע האָר, און מאַך דיר פאַר דעם גאָט גרייט.—

די טאָכטער

בעהט פאמעליך ארויס אין די בערג, קוקט זיך אום מיט בענקענדיגע בליקען.

יפתח

שרייט ארויס צום פאָלק און בעפעהלט זיי.

בויגט אַוועק אייערע געזיכטער פון איהר!—לאָזט פאַלען אייער בליק, זעהט נישט איהר צעפלאַמט געזיכט, איהר ברענענדיגע האָהר—זי געהערט צום גאָט.

די טאָכטער

בעהט ארויס צווישען דעם פאָלק, דאָס פאָלק בויגט אוועק די געזיכטער פון איהר.

יפתח

רופט.

קיינער זאָל איהר טריט, קיינער זאָל איהר שטים נישט הערען—זי געהערט צום גאָט! מען זעהט, ווי זי געהט אָב און די בערג.

יפתח

צום מענשען.

עמונ׳ס טעכטער און מיידען האַלטען זיך אין געצעלט אויף—נעהם

דיין ווייב צווישען זיי—און בעזעץ דעם אַרט און פערטרייב די
געטער פון דאַגען.

דער מענש.

אָך,—די מענשען־טעכטער האָבען זיך געוויזען אויף דעם אָרט!

יפתח

שרייט צום פאָלק.

שטעהט אויף און געהט — נאָך גלעד צוריק! איבער מיין פאָטערס
שטאָדט רעגירען!

דאָס פאָלק.

יפתח הגלעדי, רעגיר איבער אונז!

ציהען אָב מיט איהם.—

נאכשפּיעל.

עס איז אין די בערג פאר זונען-אויפגאנג. הויכע גראניטען-שטייגער. דער ווייסער שניי בלישצעט אין דער טונקעלקייט פון דער נאכט, ווי לעבעדיגע ריזען רינגלען ארום פערווילדעוועטע און פערוואקסענע בוימער און שטיינער; הויך פערוואקסענע גראז שווארצט זיך אין דער טונקעלקייט. די בוימער ווארפען זייערע שאָטענס איבער די גראניטען. אלץ זעהט אויס ווי פערשאָלטענע ווילדע ברואים פון אנ׳אונבעקאנטער וועלט. גרויסע און קליינע, האָבען זיי זיך צונויפגעקליבען ארום א וואסער, וואָס בלאנצט אין דער נאכט.

די טאָכטער

לויפט ארויס פון א בעהאלטענער אייז-נאָרע, צעלאָזט די האָר, ווילד. רופט:

גאָט מולך! ווי האָסטו מיך געלאָזט?—אין דער טונקעלער נאַכט צווי-שען די בערג אַליין! איך האָב מוראָ פאַר זיי, זיי קוקען מיר נאָך, די נאַקעטע בערג, און בעטראַכטען יעדען מיין שריט, און שושקען זיך צווישען זיך אויף מיר. די בוימער בעטראַכטען מיך, שפּרייטען זייערע בעשנייטע צווייגען אויס—און פערשטעלען מיר דעם וועג... הע, וואו שלעפּסטו מיך?

זי ראַנגעלט זיך מיט א בינטעל צווייגען, וואָס זי קאָן זיך פון זיי נישט ארויסק־ייגען.

זי טרייבט פון זיך די צווייגען און די נאַסע גרעזער, וואָס רינגלען זי ארום.

אַוועק פון מיר, דו נאַקעטער ווילדער בוים! צי בין איך דען פאַר אייך געשאַפען, אַז איך זאָל זיך מיט אַייערע וואַלד-לייבער קיהלען? גאָט מולך! ווי לאָזטו מיך אין די בערג אַזוי לאַנג? וואָס ערשיינסטו נישט, גאָט מולך?—די מאָך-בעוואַקסענע קאָרע פון די בוימער דריקט זיך צו מיין לייב אַזוי פעסט... דער פעלז האָט מיך אַרומגענומען, האָט אין מיינע אָרעמס גערוהט, איז ביי מיין זייט געשלאָפען.—ער בלאָזט אויף מיר מיט זיין קאַלטען אָטעם, וואָס יאָגט פון זיין טיעפעניש אַרויס. קאַלט און נאַס זייט איהר, אַייז-לעכער. אָ, אַוועק פין מיר, שאָל און קאָרע! צי זאָל איך דען אַייך טוליען צו מיינע ברוסטען, צו דעם שטעכענדיגען דאָרן זיך דען צודריקען? מיט מיינע ליפּען דעם מאָך-בעוואַקסענעם שטיין קושען?—אָ, אַוועק פון מיר!—גיט׳ס מיר דעם וועג! נישט פאַר אַייך בין איך געשאַפען.

צו א גרויסען סעלזען-שטיין.

צו דעם נאַסען גראָז געה... בעט זיך אין איהם ווייך אויס.

צו די ארומוואקסענדיגע הויכע ווילדע גראָז.

אין דעם וואַסער-זומפּ טונקט זיך אַיין, עס איז וואַרים אונטער דעם געמויזעכטס,—בעקוועם צו ליגען.

זי קריגט זיך צרויס פון דעם בעוואקסענעם קוסט און דערזעהט די אויכבעהענדיגע זון.

אַך, ווידער האָסטו ערשיינט, גאָט מולך! זיי געלויבט, זיי געלויבט!

צו דעם בעוואקסענעם קוסט.

אין די קאַלטע אַייז-לעכער בעהאַלט אַייך, איהר משוגענע נאַכט-בּרואים! גאָט מולך איז דאָ, ווידער ציהט ער זיך אויס מיט זיין לייכטענדען לייב איבער דעם גאַנצען הימעל-רייך און בעגיסט מיט זיין פּראַכט און שיין דעם גאַנצען באַרג און וואַלד. יעדער טראָפּען טוי אויף די בלעטלעך שטראַהלט צו איהם אַקעגען יעדער גרעזעלע און צווייגעלע ציהט זיך צו איהם—און קאָרמעט זיך פון זיין ליכט. די גרויסע ערד שפּאַלט זיך, עפענט איהרע מיילער אויף.—

צו די קרומע צווייגען פון די בוימער.

אָ, איהר אַלטע נאַכט-בּרואים, וואָס טוט איהר? איהר מאַכט זיך גרייט צו וואַרימען אַייערע קאַלטע רוקענס אין די וואַרימע ליכט-שטראַהלען?

זי קלאַפּט אין די שטיינער און רופט.

הע, ווערימלעך, ווערימלעך, קריכט פון אייערע נאָרעס אַרויס! גאָט מולך איז ווידער געקומען, — ציהט אייערע רוקענס, נויגט אייערע קעפּלעך צו איהם — און מאַכט אייך גרייט... מאַכט אייך גרייט!

די זונען-שטראַהלען מעהרען זיך, און עס ווערט [illegible]יכטען דער גאַנצער שפּיץ, באַרג. צווישען זיי זעהט מען דעם מענשענסביידעל פון בלעטער און צווייגען.

אויף דעם העכסטען באַרג טו איך שטייגען, גאָט מולך, און ווי יעדער ווערעמיל לעג איך מיך פאַר דיר אויך אויף דעם קאַלטען שניי, קעגענאיבער דיין לייב.

זי שטייגט אויפ'ן באַרג און ציהט זיך אויס אויפ'ן שניי קעגענאיבער דער זון.

אַזוי ליג איך פאַר דיר, גאָט מולך. אָ, דיינע שטראַהלען ציטערען איבער מיר, איבער מיין ברוסט, איבער מיין לייב. יעדער מיין טראָפּען בלוט טרינקט פון דיין ליכט, יעדער מיין אָדער ערט וואַרים פון דיין ליכט...

די זון שטראַהלט איבער איהר.

אַזוי בעגיס מיך מיט דיין רעגען, טריף אַזוי אויף מיר, גאָט מולך טריף, ווי טראָפּענס טוי אויף דעם גרעזעלע, ווי דער טראָפּען ליכט אויף דער בלום... זיי געלויבט!...

זי שלאָפט אַזוי איין אויף דעם קאַלטען שניי און ליכט.

פון די בערג הערט זיך דעם מענשענס קול.

— אך, אך, די מענשען-טעכטער האָבען זיך געוויזען אויף דעם אָרט, אך, אך!

דער מענש פיהרט די מיידעל אַרויס פון צווישען די בערג, געהילט און בעאָרעמט.

דער מענש.

קום מיט מיר, מענשען-קינד, מיידעל!

ער בעקוקט זי מיט פערגעניגען.

מענשען-בלוט, מענשען-פלייש, קום מיט מיר. אונזער הויז שטעהט נישט ווייט, אַה, איז וואַרים צוגעדעקט. קוק נישט אַזוי אויף מיר אַזוי ווילד און פרעמד! איך בין נישט אַ מולך-גאָט, אַ קינדער-נאַשער, — וואָס וויל דיך אין זיינע נאַרעס פערנאַרען, קינדער-ביינער דיר צו פרעסען צו געבען. ניין, אַ מענש בין איך, דעריבער וועל איך דיך אין מיין געצעלט צווישען די שעפסען-פעלכלעך לעגען. דו וועסט פון מיר קינדער האָבען, אויף לעמפערט-פוטער וועל איך זיי דיר אויסבעטען, איך וועל אין די בערג געהן—געיעג, רויב פאַר דיר פאַנגען; פון וועלפישע צייהן, פון מולכ׳ס צונג וועל איך זיי דיר אָבהיטען.

די מיידעל.

און אַ סך וועסט דו מיר זיי געבען?

דער מענש.

יעדען יאָהר איינעם, דורך אַכטצעהן חדשים—צוויי—מאַכט עס דורך דריי יאָהר—פיער.

מיט פרייד.

אַך, אַך, איך בין נישט ווי דער גאָט.

מיט שפאַט.

זיינע נירען זענען פון קעלבער-עקען געמאַכט, בלויזער לופט-שטראָם בלאָזט אין זיי... זיינע ביינער זענען הויל, קיין מאַרך געפינט זיך נישט אין זיי. און ווייסט דו נאָך וואָס? אַנ׳עקר איז ער אויך, און איך האָב פיעל סיבות מסופק צו זיין אין זיין גאַנצען מאַנס-פאַרשוין.

ער פיהרט זי צו זיין ביידעל צו.

דימײדעל.

נו, נו, זעה נאָר נישט לאַנג פון דעם הויז צו זײן. אין די לאַנגע װינטער-נעכט, װען דו װעסט נישט זײן, קען ער מיך נאָך פערפיהרען, װען עס װעט מיר באַנג זײן. מיט װײבער קאָן זיך אַלץ פּאַסירען.

דער מענש.

ע, ער לױפט גאָרנישט נאָך נאָך זײ. אַ קינדער-פרעסער איז ער, אַ ציגען-גאָט, אַ פגרים-נאַשער. אָ, ער װעט דאָ קומען יעדען טאָג אַנצולױפען פאַר דעם צױם פון אונזער הױז, בעלעקען מיט זײן װאַסערדיגער צונג זײן ציגען-באָרד און פרעגען זיך אויף דעם ערשט-געבױרענעם קינד, אויב עס געדײהט גוט.

אין דער שטיל.

מען װעט עס איהם נישט אָבגעבען, מען װעט עס אױפכאַפּען שטילערהײד. עס װעט אױפװאַקסען, אין די בערג אַרומלױפען, זײן שטים װעט די געטער דערציטערן מאַכען, בעהאַלטען װעלען זײ זיך פאַר איהם אין די אײז-לעכער אַרײן. און עס װעט גרױס װערען, װעט עס געװעלטיגען דאָ איבער דעם גאַנצען, גאַנצען לאַנד. די בערג װעלען איהם אונטערטעניג זײן, פערטרײבען װעט ער דעם געטער-גײסט, װאָס הערשט אויף דעם אונבעריהרטען שנײ. די ערד װעט זיך בעטען מיט בײטען תבואה צו זײנע פיס, די זון װעט צו איהם דיענען, זי װעט איהם די פרוכטען רײף מאַכען. ער װעט עלטער װערען, װעט ער נעהמען זײן פײל און בױגען און מיט זײנע ברידער דעם װילדען גאָט פערטרײבען. ער װעט בערפלאַנצען מיט זײן פרוכט דעם גאַנצען באַרג, װעט װערען דער פאָטער פון זײן שטוב און קעניג איבער דעם אָרט, — אַך, אַך!

דימײדעל.

יאַ, גאָט מולך װעט עס אונז אױפפרעסען, װי װילדקרױט װעט ער עס אױסרײסען און נישט לאָזען זײ אונז אױפװאַקסען.

דער מענש.

אײנס װעט ער אונז אױפפרעסען, דאָס צװײטע װעט זיך אױס-האָדעװען. און װי די גראָז, װאָס רײסט זיך פון די אונטער די

שטיינער אַרויס אין פריהלינגס-צייט,—אַזוי וועלען זיי זיך ביי אונז מעהרען. ער קען שוין שפרינגען איבער אונזער הויז און שטעהן אויף דער וואַך איבער טאָג און נאַכט, און אָבהיטען, אַז דער מענש זאָל נישט אויפוואַקסען—ער וועט גאָרנישט פועל'ן.—וואָס, אַנ'עקר בין איך, ווי דער גאָט? איינס וועט ער אונז אַוועקכאַפּען, דאָס צווייטע וועט אונז געבוירען ווערען. מיט וואָס וועט ער דעם מין מעהרען? אַנ'עקר איז ער! אַך, אַך. מולך וועט נאָך ביי דעם יונג די קינדער וויגען, מיט זיין ציגען-בערדיל וועט ער זיי צום לאַכען רייצען, אַך, אַך!

די מיידעל.

שוין גוט, שוין גוט. אָבער בלייב ניט לאַנג פון דער היים. איך האָב מורא, ער קען מיך נאָך בעזוכען.

דער מענש

וואַרפט זיין בעיעג-געצייג איבער זיך.

איך וויל נאָר זעהן, וואָס לאָזט זיך נאָך פאַר'ן היינטיגען טאָג פאַנ-גען—און דו געה נישט פון דעם געצעלט... און טאָמער קומט ער אָן צו געהן, טאָ זאָג, דו נעהמסט ניט אָן קיין געסט, ווען דער מאַן איז ניטאָ אין דערהיים. לאָז ער זיך דאָ נאָר נישט קיין פּיסעל מאַכען.

ער געהט אין די בערג, און דערזעהט יפתח'ס טאָכטער, ווי זי ליגט אויף דעם שנײ אויסגעצויגען.

אַך, מולך-מויד! באַקס כלה! גוט טוסטו דעם קאַלטען שנײ צו דיין האַרץ צו דריקען. אָנגענעהם איז עס מיט אַ דאָרן זיך שלאָפען צו לעגען, וואָס?

צו דער ווייב

די מאָך-בעוואַקסענע קאָרע טוט איהר לייב אַזוי אויך גלעטען, און די דעמבבענע שאָלעכץ הויערט מיט איהר וואַרעמען אָטעם אויף איהר יונגען מיידעל-לייב.

צו יפתח'ס טאָכטער געווענדט.

אָנגענעהמע נאַכט, געטער-מויד, מיט דעם שענעם שטאָכער-חתן!

אוועקגעהענדיג.

אָ, איהר מוטער איז מיט אַ באַרג-גאָט געלעגען.

געהט אַב.

די ווייב

געהט צו צו יפתח'ס טאָכטער, וועקט זי.

מענשען-קינד, וואָס טוסט דו אַ פרעמדען מין האַלזען, מענשען-קינד?

יפתח'ס טאָכטער

וועקט זיך און דערזעהט דעם מענשענס ווייב. פערוואונדערט.

ווער ביזט דו? פון וואַנען קומסט דו צו געהן? איך האָב נאָך קיינמאָל נישט געזעהן אויף דער ערד אַזאַ גלייכעניש, ווי דו. אין וואַסער זעה איך דיך טיילמאָלס, ווען איך שטעה ביים ראַנד פון טייך און וואַש מיר מיין קלייד. וואו וואַקסט דו? פון דער ערד אַרויס, אַזוי ווי דער בוים אין וואַלד, אָדער קומסטו פון וואַסע אַרויסצוגעהן?

די ווייב.

איך בין אַ מענשען-טאָכטער און קום פון לאַנד אָן צו געהן.

די טאָכטער.

אַ מענשען-טאָכטער ...

בעטראַכט זי, טאַפּט אָן איהרע האָר.

אַזוי ווייך און אַזוי קיהל, ווי מיינע.

ריהרט איהר לייב אָן.

אַזוי גלאַט און ווייך, ווי איך.—מענשען-טאָכטער, פון וואַנען קומסטו צו געהן, פון הימעל? וואו בליהט איהר אויף—אין וואַלד?—שטייגט איהר פון די אייז-לעכער אַרויס?

די ווייב.

מיר קומען אָן פון לאַנד צו געהן.

די טאָכטער.

פון וואַלד? אָדער פון באַרג?

די ווייב.

פון ווייב ווערען מיר געבוירען.

די טאָכטער.

פון וואַנען נעהמט אייך די ווייב?

די ווײַב.

דער מאַן האָט אויך דערין זײַן טייל.

די טאָכטער.

וואָס טוסטו אין די בערג אַליין? ביזטו אויך פאַר דעם גאָט בע־שטימט, און ווי איך, וואַרטסטו צו אויף דײַן צייט?

די ווײַב.

איך בין מיט דעם מענש אָנגעקומען צו געהן, ער האָט מיך אין זײַן געצעלט געבראַכט און וועט מיר אַ מאַן זײַן.

די טאָכטער.

איך ווייס נישט, וואָס דו מיינסט. וואָס איז עס?

די ווײַב

מיט ענטציקונג.

ער וועט מיך לאָזען מוטער זײַן.

די טאָכטער.

איך ווייס נישט, וואָס דו מיינסט. דערצעהל מיר, וואָס עס הייסט מוטער זײַן?

די ווײַב.

איך ווייס אויך נישט, וואָס עס איז מיט מיר, ווען איך פיהל, ווען עס הויבט זיך אָן אין מיר צו וועבען אַ לעבען פון אייגען בלוט און פלייש...

די טאָכטער.

וואָס פיהלסטו דאַן?

די ווײַב.

איך בעהאַלט מיך אין די ווינקעלעך און איך זאָג קיינעם נישט אויס פון מײַן גליק. איך קלייב אין דער שטיל די זאַנגען אויף פון די פעלדער, און נאָג אויס פון זיי זייער זאַפט, און טרינק אין מיר אַריין; איך לעק אויף יעדען טראָפּען האָניג, וואָס איך טרעף אויף דעם בוים, איך טרינק אויס יעדען טראָפּען מילך פון די קיה׳ס אייטער, וואָס איך בעגעגען אויף מײַן וועג, און איך טרינק אין מיר אַריין. איך פיהל, ווי עס רינט דורך מיינע אָדערן אַדורך

דאָס בלוט און פליסט אין זיינע אָדערן אריין. איך פיהל, ווי סען נאָגט דעם זאַפט פון דעם פערצעהרטען שפייז, און עס נעהרט זיך און זעטיגט זיך. און קיין שמייכעל ווייזט זיך ניט אויף מיינע ליפּען, אַז איך זאָל קיינעם נישט אויסזאָגען פון מיין גליק. נור שטיל בע-האַלטען אין זיך דעם גרויסען סוד, וויך איך די מענשען אויס בעהאַלט איך זיך צווישען די בוימער, צווישען די קשאַקעס. ביז איך פיהל, ווי עס ווערט יעדען טאָג רייפער אין מיר, ווי עס ציטערט מיט זיינע אָדערן אין מיר,—און איך ציטער מיט. ווי עס בעוועגט אין מיר מיט זיינע אברים, און מיין בלוט שטרוימט אין מיר אויף — דאַן ווער איך —

די טאָכטער.

פערצעהל מיר, מענשען-קינד, וואָס איז דיר דאַן?

די ווייב.

דאַן ווער איך שטיל. איך בין געקומען צו מיין ציעל.

די טאָכטער

(די זאָגט, ווי זי וואָלט זיך אָן עפּיס דערמאָנט.)

שטראַהלען פון אַנ'אַלטער זון, וועלכע האָבען אַזוי פריינדליך פאַר-מיין פאַטערס הויז געשיינט אַמאָל,—לייכטען פאַר מיר אויף. ער-בלאָזט אויף מיר אַנ'אַלטער ווינט, וואָס האָט געפאָכעט אויף מיר, וועל איך האָב מיין קלייד אין טייך געוואַשען און האָב געוואַרט אויפ'ן מאַן. ווי פון אַנ'אַנדער וועלט קומט צו מיר אַ ליעד געדרונגען און זי דערפרעהט מיין געמיט. צי בין איך דען פון אַנ'אַנדער טייג געקנעטען, צי קיין מענשען-בלוט רינט נישט אין מיינע אָדערן? ווער האָט מיך געבוירען? פון וואַנען בין איך געקומען? צי מיט די געטער פון דעם ווילדען גראָז בין איך אויפגעשטייגט? פון דער נאַסער פאַרע, וואָס געהט פון די שניי-גלעטשערס אויף? — אָ, צו עס וועקט זיך אין מיר ווידער דער פערשלאָפענער מענשען-געפיהל אויף. איך האָב מורא פאַר די בערג.

(די קוקט זיך מיט שרעק ארום אין די בערג.)

נאַס און קאַלט זענען די אייז-לעכער און האָבען מיר מיין לייב קאַלט געמאַכט. פערשטיינערט האָבען זיי די קוועלען פון מיינע ברוסטען, צו זעטיגען מיט זיי קינדער-הונגער. צו שטאַרק האָט מיך

דער קאַלטער שטיין צו זיך געדריקט, נאַסע שאָלעכץ פון די בוימער האָט אונטער מיין אָרעם געריהט, האָט מיך געפרוירען מיט איהר פייכטען אָטעם.

זי וואַרפט פון זיך די נאַסע צווייגען און קשאַקעס, וואָס רינגלען זי אַרום.

אוי, אַוועק פון מיר! צי בין איך דען פאַר אייך געשאַפען? מיט אייערע וואַלד-לייבער זיך צו לעגען? אָ, פרעמד זענט איהר מיר! די שטים פון מענש וועקט זיך אין מיר ווידער אויף.

זי רופט.

מוטער, מוטער! די געטער האָבען מיר שלעכטס געטאָן, האָבען מיך פאַר אַ שטיין-שוועסטער געמאַכט. איך וויל נישט! מיינע הענד שטרעקען זיך מיט בענקעניש אויס מענשען-לייב צו האַלזען, מיין האַרץ — אַ מענשען-האַרץ צו דריקען. וואָס האָסטו מיך פון מיין קאַלטען שטיין אויפגעוועקט? זי האָרכט זיך איין. ווער רופט מיך? זי רעדט צו די אייז-לעכער. אָ, וואָס וויינט דאָרט אין די קאַלטע שטיינער? ווער ברומט אַזוי ביטערליך דאָרט? ווי זי וואָלט זיך דערמאָנט. אָ, דאָס וויינען מיינע ברידער, די ווילדע געטער, וואָס האַלטען זיך אין די צווייגען אויף. דער מענשען-גערויש וועקט זיי פון זייער שלאָף, פערטרייבט זיי פון זייערע לעכער אַרויס. ניין, ניין, פרעמד איז מיר אייער פרייד. צו דער פרוי. שוויג, מענש, די געטער דער-שרעקען זיך פאַר דיין שטים. זי זאָגט, ווי זי וואָלט וועמען געזעהן. ניין, נישט ברומט אַזוי ביטערליך! עס רייסט מיין האַרץ, מיין אויג מאַכט עס נאָך, איך ציטער פון אייער געוויין. אָט קום איך צו אייך, איך וועל אייך מיט מיינע יונגע הענד אַרומנעהמען, מיט מיינע האָר אייערע נאַסע לייבער בעדעקען, מיט מיין אָטעם אייערע קאַלטע קערפערס וואַרעמען. אַך, וויינט ניט אַזוי ביטער! אָט בין איך שוין ביי אייך.

די געהט אָב.

די ווייב

רופט איהר נאָך.

הער, מיידעלע, קום פון די קוסטעס אַרויס!

די טאָכטער.

שוויג, מענשען-שטים, שוויג! די געטער שלאָפען אין מיין שויס אייך, זיי פאָרכטען זיך פאַר דיר.

ד י ו י י ב.

זי איז שוין מולכ׳ס ווייב.

בעהט צוריק צו איהר ביידעל.

פון דערווייטענס הערט זיך ד ע ם מ ע נ ש ע נ׳ס ק ו ל.

אַך, אַך, מענשען-טאָכטער — אַך—אַך.

ד ע ר מ ע נ ש

קומט אָן צום ווייב, נעהמט זי ארום, און זיי בעהען ביידע אָב מיט געזאנג אין זייער ביידעל אריין.

שבתאי
צבי

טראגעדיע אין
דריי אקטען און
זעקס בילדער
מיט פארשפיעל
און נאכשפיעל.

פערזאנען:

שבתאי צבי.

אברהם היכיני, שמואל פרימו, מרדכי חסיד, נתן עזתי, באַשי יוסף רפאל, מתתיהו אַשכנזי.	די זעקס רעהרען פון דער מנורה.

שרה זיין נביאה'טע, שפעטער זיין פרוי.

לאה,

רחל — זיינע צוויי געוועזענע פרויען.

נחמיה הכהן א נביא פון גאָט.

ערשטער זקן.

צווייטער זקן.

דריטער זקן.

אַ יונגער מאַן.

אַ פרומער מאַן.

סולטאַן מחמד IV.

חכים באַשי גוידאַם.

אויבער-פריסטער מופטי וואַני.

קיימאַקאַם פון אַדריאַנאָפּאָל — אין דער סוויטע פון סולטאַן.

אַן אַלטער הויכער יוד.

יצחק נהר,

אַברהם פירעירה — צוויי שליחים פון די האָלענדישע יודען.

פאָלק, מענער, פרויען, בחורים, מיידלעך און קינדער.

פאר-שפיל.

דער כותל מערבי.

אַ הויכע, אַלטע וואַנט. גרויסע פּירעקעדיגע גראַנאַטען-שטיינער ליגען איינער אויפ'ן צווייטען, עדות אויף אַ חורבן פון אַ פאָלק. אַ מצבה אויף אַ פאָלק. פון די שפּאַלטען פון דער וואַנט שטייגען אַרויס גאַנצע ווילדע בוימער, בעוואָקסען מיט אַ ווילד-מעך.——עפּיס ווי אַן אויסבליהעכץ פון די תּפלות, וואָס ווערען אין איהרע שטיינער אַריינגעבעטען. שוואַרצע, ווייסע פלעקען פערוואַרפען זיך איבער איהר, ווי טויטע פּנימ'ער פון די, וואָס דאַוונען אין איהר. שטום, בעהאַלטען אין זיך דעם סוד פון גלות, געהט זי איינזאַם אין הימעל אַרויף, און איבער איהר, צוקאָפּענס פון דער הויך איבער דער וואַנט שטעהען פיר טענען-בוימער און שאָקלען זיך איבער איהר. ביי דער וואַנט שטעהט דאָס פאָלק ישראל. יודען פון פערשיידענע געגענדען, אין פערשיידענע קליידער, זיצען אויף קליינע בענקעלעך, אויף אָבגעהאַקטע שטיינער און ביי ליכטלעך זאָגען איכה,

מיט דעם בעקאַנטען איכה-נגון.

א ליכטיגע לבנה-נאַכט.

ערשטער זקן

פאר'ן עולם.

„געדענק גאָט, וואָס איז געוואָרען פון אונז, קוק אַראָב און זעה אונזער שאַנד".

דער עולם

נאָך איהם, שטיל.

געדענק גאָט, וואָס איז געוואָרען פון אונז, קוק אַראָב און זעה אונ־זער שאַנד.

צוועטער זקן

פאר'ן עולם.

„אונזער אַרב אַוועק צו פרעמדע, אונזערע הייזער צו פרעמדע".

דער עולם

נאָך איהם, שטיל.

אונזער אַרב איז אַוועק צו פרעמדע, אונזערע הייזער צו פרעמדע.

דריטער זקן

שטיל.

„יתומים זיינען מיר געוואָרען אָהן אַ פאָטער, אונזערע מוטערס ווי אַלמנות."

דער עולם

נאָך איהם, שטיל.

יתומים זענען מיר געוואָרען אָהן אַ פאָטער, אונזער מוטערס — ווי אַלמנות. עס קומט אָן שבתאי־צבי מיט זיינע תלמידים.

שבתאי צבי

שטעהט אויפ'ן בארג און רעדט צום פאָלק.

איך זעה די וואַנט. אַ מצבה אויף אַ פאָלק, וואָס שטעהט צווישען אַייך און גאָט. איך זעה אַייערע תפלות, ווי זיי שלאָגען זיך אָב, ווי אומגעפליגעלטע טויבען אָן דער וואַנט און קענען נישט דער־

גרייכען צום שער־הרחמים. איך זעה: די וואַנט שטעהט צווישען אייך, און איהר בעט צו איהר און גיסט אין איהר אַייערע תּפלות און טרערען אויס. און זי טריקענט אַיין אַייערע טרערען אין איהרע שטיינער, ווי טראָפּענס רעגענוואַסער. און אַייערע הייסע תּפלות ווערען אין איהר אָבגעקיהלט, ווי אַן אָהנמעכטיגער ווינט. קיין שטיין ריהרט זיך ניט אין איהר, קיין פלעק ווערט אין איהר נישט מעהר. קיין צייכען ווייזט זי אַייך נישט, אַז זי הערט אַייער געוויין. זי שטעהט צווישען אַייך, די וואַנט, און לאָזט אַייך ווייטער נישט קומען. און איך זעה אַייערע נשמות, ווי זיי רייסען זיך אין דער־הויך און, ווי מיט פּסק־דינים פון טויט אויף זיי בעהויכט, טשעפּען זיי זיך אָן איהר און ווערען צו שטויב אויף איהרע שטיי־נער, — וואָס דער ווינט ווישט עס אָב, גלייך מיט דער שטויב פון דער ערד. איך זעה די וואַנט, וואָס שטעהט צווישען אַייך און גאָט, פון יאָהרען צייט הונדערט, פון יאָהרען צייט טויזענד — אַייער געוויין, אַייער געשריי ווערט אָן איהר פערשטומט, און אַ צוגע־שלאָסענע טיר איז זי צווישען אַייך און גאָט, צווישען אַייך און וועלט. אַייערע תּפלות, אַייערע ווידויים, אַייער ברומען, אַייער קינדס־געוויין, אַייער פינגער־בייסען און האַרץ־אויסגעהן בלייבט אין איהר פערשטומט...

איך בין צו אַייך געשיקט, אַז איך זאָל הויבען די וואַנט צווישען גאָט און אַייך. און איך נעם צוזאַמען אַייערע אומגעפליגעלטע תּפלות, און הייל זיי, און רייניג זיי, און נעם זיי מיט מיר אין הימעל אַרויף. איך לייז אויס די פערבלאָנדזשעטע נשמות, אויף דער וואַנט אויפגעהאַנגען, צו שטויב געוואָרען, און פיהר זיי מיט מיט מיר אין שלמות...

איך צוברעך די וואַנד צווישען אַייך און גאָט, און רייס אויס פון אַייער קעהל אַייער וויין־געזאַנג און אַייערע קלאָג־לידער, און גיב אַייך פרעהליכע לידער, נצחון־לידער אויף אַייערע צונגען׳ איך מאַך גלייך דעם צעבראָכענעם קאַרק און בלאָז אַ גייסט פון לעבען אין אַייערע טויטע ביינער... און נעם אַייערע טרויער־טעג און וויינען־טעג, און מאַך זיי אַייך צו פריידען־טאָג און יום־טובים...

איך בין צו אַייך פון גאָט געשיקט, איך בין פון איהם אויס־

געוועהלט, צו זיין משיח געמאַכט, אַייך צו בעפרייען, פון אַייערע הענד די רצועות צו רייסען, וואָס געבונדען האָט מען אַייך אָהן אַ זינד. פון אַייערע קעפּ די קללות אַראָבצונעמען, וואָס פערשאָל-טען האָט מען אַייך אָהן אַ זינד. אין אייערע תּפלות נשמות אַריינ-צוגעבען, אַז עס זאָל צו זיי אַ געהער זיין. אין אַייערע נשמות גיב איך לעבען איין. און שיט אָב דעם מיסט און קויט פון אַייערע קליידער און וואַרף אויף אַייך פון מיין גלאַנץ און פּראַכט. און איך גיב אייך פון מיין גייסט און וואָרט. און קינדער ווערט איהר צו גאָט. וואָרום קינדער זענט איהר צו גאָט...

איך פיהל, עס קומט דאָס יאָהר פון גאָט, מיין פאָטער, בעשטימט מיין גייסט אויפצולעבען, מיר זיין וואָרט און זיין קראַפט איבערצוגעבען — דורך זיין נביא מיר צו לאָזען זאָגען, אַז איך זאָל מיין קיניגרייך אָנהויבען. איך פיהל, עס גענעהנט, עס קומט די מינוט, איך וועל מיין וואָרט זאָגען. און די געשטאָרבענע פון דורות, פון אָנהויב וועלט ביז צו דעם לעצטען זיין, וועלען זיך אויפהויבען צו מיינע פיס. איך גיב אין זיי מיין וואָרט, און לעבען וועלען זיי. און איך וועל אַייך אַרויסנעמען פון דער וועלט, וואָס האָט אַן אָנהויב און אַן עק, און וועל אַייך ברענגען אין אַ וועלט, וואָס איז אייביגליך און אָהן אַן ענדע. און וועל אַייך אויפעפענע אַייערע חושים, און איהר וועט זעהן די אייביגקייט פון גאָט... און וועל אויפהויבען די מדרגה „מענש" פון ערדישען און ענדליכען — צום הימלישען און אייביגען.. און אַייערע נשמות וועל איך היי-ליגען צום לעבען אין דעם אייביגען ליכט פון הימעל און גאָט..

וואַרט אויף מיר. עס גענעהנט די צייט, מיין קיניגרייך קומט אָן. איך וואַרט אויף גאָטס וואָרט און מאַכט... ער דערווייטערט זיך מיט זיינע תּלמידים.

דער עולם בלייבט אַ לאַנגע וויילע זיצען אין שטילשטאַנד און קוקט נאָך זיין ווייס געוואַנד, וואָס שאָטענט זיך איבער דעם אָבגעהענדען וועג.

ערשטער זקן.

ווער איז ער?

צווייטער זקן.

מען ווייס נישט, ווער ער איז, פון וואַנען ער קומט. שוין אַ צייט,

אַז ער ווייזט זיך, אַמאָל דאָ, אַמאָל דאָרט, און רעדט פון משיח, וואָס דאַרף קומען אָט באַלד אין יאָהר פינף טויזענד פיר הונדערט און אַכט — איז ער פון גאָט בעשטימט...

ד ר י ט ע ר ז ק ן.

מען זעהט איהם גאָר, ווי ער בעהאַלט זיך אין די הייליגע קברים, אין די היילען, אין די מויערן, מיט זיינע תּלמידים, און וויינט און בעט, און פאַסט און טרויערט, און איז זיך טובל אין ירדן, און שטייגט אויף הר־הזיתים אויף, און קוקט נאָר צו גלעד־בערג אַהין.

צ ו ו י י ט ע ר ז ק ן.

ווער ווייס, אפשר איז די ישועה נאָהענט גאָט האָט זיך אויף זיין פאָלק מרחם געווען. קרעכצט אָב. אין פוילין דער מדינה, זאָגט מען האָבען זיך שוין לאַנג חבלי־משיח אָנגעהויבען.

ע ר ש ט ע ר ז ק ן.

צו אונז האָט זיך נאָך קיין צייכען נישט געוויזען, קיין נביא גע־וואָרען אַנטפּלעקט, מיר ווייסען נאָר, וואָס אונזערע חכמים האָבען אונז געהייסען. — היינט האָבען מיר יאָהר־צייט נאָכ׳ן בית־המקדש, לאָזען מיר ווייטער אונזער איכה זאָגען. דער עולם וויינט שטיל, נעמען די ספרים אין די הענד.

צ ו ו י י ט ע ר ז ק ן

זאָגט איכה.

„אונזערע עלטערן האָבען געזינדיגט, זיי זענען מעהר נישט דאָ — מיר טראָגען זייער זינד“.

פ אָ ר ה אַ נ ג.

ערשטער אקט.

ערשטער בילד.

א לאנגער ברייטער הויף; די ערד אויסגע-פלאסטערט מיט שטיינער; פון די ווענט, וועלכע זענען אויסגעשטעלט פון שטיינער, געהען ארויס גאנצע בוימער, ווילד בעוואקסען. לינקס פיהרען אראב צו דער גאס ברייטע טרעפ. צופוסען די טרעפ, אין דער וואנט, איינגעמויערטע צוויי מקואות פון רעגען-וואסער, וועלכע קוקען ארויס ווי לעכער, שווארץ, ווי רי נאבט. קעגען די צושויער א טעראסע, אונטערגעשטיצט פון פיר אלטע האלב-צעבראכענע זיילען. פון דער טעראסע פיהרט אראב אין א טיעפער הייל, בעשטעלט מיט א שטיין. איבער דער הייל פון איבער דער גאס שטעהען פיר טענען-בוימער.

עס איז פארנאכט. פון דער הייל הערט זיך פון צייט צו צייט א גערויש און א זינגען פון מיסטישע ליעבעס-ליעדער. אויף דער טעראסע, ביי דער טיר פון דער הייל, זיצען רחל און לאה.

רחל און לאה

זיצען ביידע ביי דער טיר פון אריינגאנג פון הייל אויף צוויי אָבגעבראָכענע שטיקער זיילען.

שבתאי צבי'ס קול

הערט זיך פון דער הייל, זינגענדיג:

איך געה אויף אויפ'ן באַרג,
איך נידער אַראָב אין טאָל,
בעגעגען איך מעליסעלדאַ,
דעם קיניגס טאָכטער.
פון באָד קומט זי, איהרע האָר געוואַשען,
איהר געזיכט — ווי דער גלאַנץ פון חלף,
איהרע אויגען — ווי פיילען-בויגען,
איהרע ליפּען — ווי קרעלען,
איהר פלייש — ווי מילך.

לא

ווי פאַר זיך.

צו דער שוואַרצער קיניגין מיט דער שוואַרצער קרוין אויפ'ן קאָפּ טוט ער זינגען. די, וואָס האָט מיך פון זיין שלאָף-בעט סגע־טראָגען אין דער ערשטער נאַכט פון אונזער חתונה.

רחל

ווי פאַר זיך.

זיין לייב-געשמאַק טו איך שמעקען. אין ים טוט ער זיך באָדען אויף די בערג טוט ער שטייגען, — פיהל איך ים-געשמאַק און בערג-געשמאַק, אומבעמערקט בין איך פאַר איהם פאַרבייגעגאַנגען

לאה

בעמערקט זי.

ווער ביזטו, מיין קליינע שוועסטער?

רחל.

פון מאָרגען-לאַנד קום איך איהם נאָכצוגעהן, פון איזמיר דער

שטאָדט. פערצעהן יאָהר בין איך אַלט געווען, אַז מען האָט מיך מיט איהם אונטער דער חופה געפיהרט. מיין לייב האָט מיר די מאַמע אין ציגען־מילך געבאָדען. די אויגען האָב איך מיר אין בוימעל געוואַשען. ער האָט מיך נישט בעמערקט. ער האָט מיך נישט געזעהן. אין ים האָט ער זיך געבאָדען, אויף די בערג האָט ער געשטייגט. פאַר וואָס האָסטו מיין שוואַרץ אויג נישט געזעהן? פאַרוואָס האָסטו מיין ווייס לייב נישט בעמערקט? דו ביסט דאָך מיט מיר אונטער דער חופה געשטאַנען, דו האָסט דאָך מיר מיט'ן חופה־טוך מיינע האָר צוגעדעקט?

ל א ה.

קום צו מיר, מיין קליינע אָרימע שוועסטער; איך פיהל דיין לייד, ל'עג דיין קאָפּ אויף מיינע קניהען.

ר ח ל.

ווער ביסטו? איך האָב מורא פאַר דיר.

ל א ה.

האָט נישט מורא פאַר מיר. אַזוי ווי דו, האָב איך מיט איהם חופה און בעט געטיילט... פון איין גלאָז האָט מען ווייך געטרונקען, און מיט חופה־וקדושין בין איך זיינע געוואָרען, דאָך נישט זיינע—מיט ליעבע און לעבען.

ר ח ל.

ווי בוימעל, אַזוי האָט זיין קערפּער געשמעקט, ווי די לולב־הדסים, וואָס דער טאַטע נעמט אין סוכות־צייט, אתרוגים־געשמאַק און בשמים־געשמאַק האָב איך פון זיינע הענד געפיהלט. איך האָב איהם נישט זוכה געווען, איך בין איהם נישט ווערט געווען.

ל א ה.

איך האָב איהם נאָר ביינאַכט בעטען געהערט, איך האָב נאָר ביי נאַכט זינגען געהערט.

ר ח ל.

ביסטו אויך זיין ווייב געווען? ווער ביסטו דען, אַז דו האָסט צו דעם זוכה געווען?

לאה.

שמואל טורודי איז מיין פאָטער, פון דער שטאָט סאַלאָניקי. אונ־זער שטאַם קומט פון פּאָרטוגאַליען אַרויס. מיט די אַראַבער פון די ברעגען פון פּרת און חדקל נאָך הישפּאַניען זענען מיר איינ־געוואַנדערט. אַז ירושלים איז דורך טיטוס קיסר רוים איינגענומען געוואָרען, זענען מיר דאָרט צו זיי געקומען. נישט אין גאָלד, נישט אין פּאַלאַצען בעשטעהט אונזער רייכטום, נאָר אין אַ בריעף אויף פּאַרמעט געשריבען, מיט אונזער בלוט איינגעווייהט. אַ קליי־נער יחוס־בריעף, נעמען אויפגעשריבען, דור נאָך אַ דור, ביז צו דוד, דעם הירטען־קיניג, דעם קיניג יונג. מיט דוד׳ס בלוט אין אונזערע גלידער איינגעפּליסט — וואַנדלען מיר, טורידי די משפּחה, פּרינצעסין־קינדער, פּרינצעסין וואַנדלער, פון לאַנד אין לאַנד, פון טייך צו טייך. קוק אויף די ווענט—ווייזט אויף די ווענד—אונזער יחוס שטעהט אויף זיי געשריבען; זעהסט די פלעקען שוואַרץ און ווייס? — דאָס האָבען זיי די העלדען אונזערע, פּאַנצער און בויגען אַרומגעהאַנ־גען, מיט טליתים פערהוילען, אויף זייער קיניג׳ס קבר. דוד׳ס בלוט האָב איך איהם אין נדן געגעבען. צו דודס שטאַם האָב איך איהם קינדער געוואָלט געבוירען, — האָט ער מיך אָבגעשטויסען, האָט ער מיך אַוועקגעוואָרפען.

רחל

(ליגט אויף איהרע קניה.)

נישט פון דודס שטאַם קום איך אַרויס, דאָך בין איך אַ קיניגס־קינד — אַ יידיש קינד. נישט דוד׳ס בלוט האָב איך איהם נדן געגע־בען, נישט גאָלד און נישט פּאַלאַצען. מיין יוגענד האָב איך איהם צו די פיס אַנידערגעלעגט, מיין אייגען בלוט און לעבען. האָט ער מיך אָבגעשטויסען, האָט ער מיך אַוועקגעוואָרפען.

לאה.

מיר זענען איהם נישט ווערט געווען.

רחל.

פאַרוואָס זענען מיר איהם נישט ווערט געווען?

לאה.

איך ווייס נישט, אויב דו ווערסט מיך פערשטעהן. גרויס איז זיין

נשמה, און זי געהט יעדע נאַכט אין הימעל אויף. גאָט האָט איהם מיט זיין לייטזעליגקייט בעשאָנקען. פאַר אונז איהם אן אויסלייזער געשיקט. לייכט מוזען אונזערע נשמות זיין, אז מיר זאָלען מיט זייבער מיט אין הימעל קענען אויפגעהן. זיי זענען צו שווער.

ר ח ל.

איך האָב איהם נאָר ביינאַכט לערנען געהערט, איך האָב איהם נאָר ביינאַכט זינגען געהערט. מיט׳ן פנים איז ער צו דער וואַנט געווען פערקעהרט. און ער האָט מיט וועמ׳ שטיל און ליעב גערעדט; איך האָב קיין מענש נישט געזעהן, נאָר זיין פנים איז שען געווען, און געלויכטען האָט עס, ווי די זון, אין די אויגען האָט ער אַ ליכט געהאַט.

ל א ה.

דאָס האָט ער מיט גאָט גערעדט.

ר ח ל.

איך בין איהם צו די פיס געפאַלען, און איהם זיי מיט מיינע האָר צוגעדעקט, — האָט ער מיך לייכט פון זיך אַוועקגענומען און איז פון דער שטוב אַרויסגעגאַנגען.

ל א ה.

האָט ער גאָרנישט צו דיר געזאָגט?

ר ח ל.

ער האָט מיר נאָר אין די אויגען געקוקט און האָט געזאָגט: „דו ביסט נישט די״... און איז אַרויסגעגאַנגען. איך בין איהם נאָכגעגאַנגען. ווייט איז ער אין די בערג אויפגעגאַנגען. איינזאַם און שטיל אין גראָהען נעבעל איינגעהילט, אין נאַכט-טוי איינגעטונקט, איז ער פון מיינע אויגען פערשוואונדען געוואָרען.

ל א ה.

האָסטו איהם שוין מעהר נישט געזעהן?

ר ח ל.

דער טאַטע האָט איהם געניוט, אַז ער זאָל זיך מיט מיר שיידען, וואָרום שבת און ראש-השנה איז ער אין דער שול געגאַנגען און

אויסגערופען, אַז די וועלט איז שוין דערהויבען, און גאָט און מענש אויסגעלייזט. און האָט גאָטס נאָמען, ווי דער כהן-גדול יום-כפור אין בית-המקדש, אויסגערופען. האָבען זיי איהם פון שטאָדט אַרויס-געטריבען.

ל א ה.

פון אייך איז ער צו אונז געקומען נאָך סאַלאָניקי מיט זיבען הונדערט זיינע תלמידים. זיי האָבען זיך ביינאַכט אין מאַרק אויסגעשפרייט. ווי אַ כהן-גדול אַ יונגער איז ער געווען אין זיין ווייס געוואַנד, און ער האָט געפּרעדיגט איבער מענש און גאָט. אין די הייזער האָט ער אַריינגעקלאַפּט, מיר און לאָדען האָט ער אויפגעריסען און יונג און אַלט אין גאַס גערופען, און האָט געוועקט און געזאָגט, אַז ער איז פון גאָט אויסגעוועהלט, מענש און וועלט אויסצולייזען און צו דערהויבען און אָנצוגרייטען. עס איז נאָהענט די צייט, עס גענעהנט דאָס יאָהר פינף-טויזענד-פיער-הונדערט-אַכט, אין תשרי אין ערשטען טאָג פון חודש — פון גאָט איז ער בעשטימט, משיח׳ן פון די קייטען צו בעפרייען און איהם אויסצודערוועהלען. פאַקלען האָבען זיי גע-ברענט, טיכער אין אייל אָנגעצונדען און גאָט׳ס נאָמען אויסגערופען און זיין הייליגקייט געלויבט.

ר ח ל.

ווי האָט ער אויסגעזעהן?

ל א ה.

ווי אַ כהן-גדול האָט ער אויסגעזעהן אין זיין ווייס געוואַנד. איך בין איהם צו די פיס געפאַלען. איך בין פון דוד׳ס שטאַם. ער האָט מיך אונטער זיין חופה געפיהרט, דאָך האָט ער מיך נישט צו ווייב געמאַכט.

ר ח ל.

עס איז דיר באַנג, שוועסטער לעבען?

ל א ה.

מען האָט מיך אין זיין בעט שלאָפען געפיהרט, אין חופה-קלייד, אין חופה-טוך. די מאַמע האָט אין אויער גערומט: „הייליג דיין לייב, הייליג דיין זעל, טאָכטער לעב, טאָכטער לעב״... די קנויט

האָט געצאַנקט אין איילגעשיר, די מוזיק האָט געשפּיעלט אונטער דער טיר... האָט זיך געוויזען צו מיר די שוואַרצע קיניגען ווי די נאַכט, אין קרוין און גאָלד, מיט שוואַרצען שלייער, און זי האָט מיך געטראָגען פון בעט צו טיר. די קנויט האָט געצאַנקט אין אייל־געשיר, די מוזיק האָט געשפּיעלט אונטער דער טיר...

ר ח ל.

אָרים שוועסטער לעב, אָרים שוועסטער לעב...

ל א ה.

ער איז אַוועק פון מיין טאַטענס הויז: ער האָט געקוקט אויף מיר און געזאָגט „וואָס האָב איך צו דיר, וואָס האָסט דו צו מיר? דו ביזט נישט ד י, דו ביזט נישט ד י. זי וועט קומען צו מיר פון גאָט בעשטימט, מיין נשמה מיט איהרער זענען שוועסטערן־פּאָר, פון איין ליכט בעהאָהנט, פון גאָט בעגנאהנט". עס הערט זיך שבתאי־צבי'ס קול פון דער הייל.

שבתאי צבי'ס קול.

וואו זאָל איך זי זוכען, מיין כלה־פּאָר?
איך געה זי זוכען, ווען די זון געהט אויף,
ווען די זון געהט אונטער.
און פרעג דעם טאָג,
און פרעג די נאַכט,
צי איז נאָך נישט די צייט,
איך זאָל מיר שטעלען מיין חופה־שטאַנג,
איך זאָל מיר וועבען מיין חופה־פּאָרהאַנג,
און זאָל מיר מאַכען מיין בעט בּרייט.
איך זאָל זיך מאַכען צו חתונה אָנגעגרייט.

ל א ה.

דאָס מיינט ער „זי", דאָס מיינט ער „זי". אָבער זעה, זעה דעם אַלטען זקן, וואָס בעטרעט אין שטרומף און טלית דעם הויף, ווי אַ ווייס געשפּענס. ווער איז ער?

נחמיה הכהן

ער איז אין ווייסע זאָקען און טלית אָנגעטאָן, מיט אַ ברייטער, לאַנגער, ווייסער באָרד. בעטרעט דעם הויף מיט זעהר לאַנגזאַמע טריט און רופט.

וואו ביסטו, שבתאי מיין זוהן? וואו ביסטו, שבתאי מיין זוהן?

רחל.

שוועסטער לעבען, איך האָב מורא!

לאה.

קום, לאָזען מיר זיך בעהאַלטען הינטער דער מויער — גאָט טוט איהם רופען. לאה און רחל בעהאַלטען זיך הינטער אַ מויער.

נחמיה הכהן

רופט ווייטער.

שבתאי מיין זוהן, שבתאי מיין זוהן, וואו ביסטו?

שבתאי צבי'ס קול

פון דער הייל.

דאָ בין איך. ווער רופט מיך?

נחמיה הכהן

רופט אין דער הייל.

איך רוף, איך בין פון גאָט געשיקט. אַזוי טוט ער זאָגען: שבתאי מיין זוהן, וואָס בעהאַלטסטו דיך אין גריבער און היילען? שיט אָב דעם אַש פון דיינע קליידער און וואַרף אַראָב די קייטען פון דיינע הענד און ווער אַנטפּלעקט. און בוי, וואָס דו האָסט צו בויען, און צעשטער, וואָס דו האָסט צו צעשטערען.

שבתאי צבי'ס קול.

איך הער, גאָטס שטים געהט אַרום איבער דער טיר פון הייל; איך בין גרייט. ער קומט ארויס פון דער הייל, ער איז אין ווייסען אָנגעטאָן, אין לאַנגע, שווארצע האָר, ער בלייבט שטעהן אין דער טיר פון הייל, ארומבעריינגעלט מיט זיינע תלמידים, וואָס האַלטען וואַקסענע ליכט אין די הענד, אין שווארצען אָנגעטאָן. קוקט אויף נחמיה־הכהן. ווער ביסטו?

נחמיה הכהן.

איך בין צו דיר פון גאָט געשיקט.

שבתאי צבי.

רעד, איך בין גרייט.

נחמיה הכהן

גערט צו איהם צו.

און עס איז געווען די פערציגסטע נאַכט, צו מאָרגענס איז אַ שטיל־קייט געוואָרען איבער דער וועלט און אַ פינסטערקייט. און עס דערהערט זיך גאָטס שטים, און זי האָט פון ימים געשאַלט, פון בערגער געגנידערט, און טוט אַזוי זאָגען: אין דעם יאָהר פינף־טויזענד פיר־הונדערט און אַכט, און אַ זוהן איז געגעבען געוואָרען צו מרדכי פון דער שטאָדט איזמיר, וואָס ליגט אין מאָרגען־לאַנד ביים ים, און איך האָב גערופען זיין נאָמען שבתאי צבי; ער וועט אונטערטעניג מאַכען די גרויסע ים־פיש, וואָס זענען אין די טייכען; נישט מיט אייזען און נישט מיט שטאָל וועט ער געהן מלחמה פיהרען, נאָר מיט מיין וואָרט, וואָס איז מיט איהם, און מיט מיין כבוד, וואָס רוהט איבער איהם. און עס איז געווען דערנאָך, ווען די זון איז אויפגעגאַנגען, און דאָס קול האָט געזאָגט צו מיר אַזוי: נעם דאָס קריגעל מיט בוימעל אין דיין האַנד און דעם שופר מיט דיר, און געה צו שבתאי מיין זוהן און זאַלב איהם פאַר אַ פאָטער און אַן עלטסטען איבער מיין פאָלק, און פאַר אַ פאַסטוך פאַר מיין הייליגער טשערעדע. ווארום איך האָב מיך בעדענקט און האָב געזעהן זייער פיין און שאַנד, און איך האָב מיך בעדענקט איבער מיין נאָמען, וואָס ווערט גערופען איבער זיי.

און איך האָב געזאָגט: גאָט פון מיינע אבות! וואו זאָל איך מיך ווענדען, און איך זאָל געפינען דיין אויסגעוועהלטען? — און אַ קול האָט מיר געענטפערט:

געה אין דעם לאַנד פון די יהודים, אין ירושלים דער שטאָדט, אין די קברים פון די מלכים, וואָס זענען פון צפון-זייט דער שטאָדט, און שטעל דיך אַנידער ביי דער טיר פון הייל, אָבער אַריינקומען זאָלסט דו נישט אין איהר. און דו וועסט דאָרט טרע־פען זיינע צוויי פרויען, וואָס געהען נאָך די טריט פון זיינע פיס, און זאָלסט רופען אַזוי: „שבתאי מיין זוהן! מיין גלאַנץ איז גע־קומען איבער דיר, געה און פערהערליך מיין נאָמען! עס איז שוין

געקומען די צייט, וואָס זי איז פון מיר בעשטימט". — און עס איז געוועזן אין מיין רופען צו דיר, און דו האָסט זיך געוויזען אויף דער שוועל פון הייל.

און איצט, געלויבט זאָל זיין גאָטס נאָמען אויף אַלע וועלטען און אויף תמיד און אויף אייביג, וואָס ער האָט וואָהר געזאָגט דורך זיין קנעכט, צו מאַכען דיך טרעפען אין דעם היינטיגען טאָג, און אויסגעלייזט זיין פאָלק ישראל, אום צו זאַלבען דיך פאַר זיין משיח, צו הערליכען זיין נאָמען!

שבתאי צבי

וואַרפט זיך אויף די קניה.

אָ! לאַנג האָב איך געוואַרט אויף גאָטס וואָרט. געלויבט זאָל ער זיין, וואָס ער האָט מיך אויסגעוועהלט פאַר אַ היטער איבער זיין סטאַדע, און עס זאָל זיין זיין כבוד און גלאַנץ אויף מיר, און ער זאָל זיין מיט מיר אויף אימער און אייביג — פון וועגען מיין פאָ־טער דוד'ס הויז, און ער זאָל וואָהר מאַכען, וואָס ער האָט געזאָגט צו מיינע עלטערן, אברהם, יצחק און יעקב.

נחמיה הכהן

נעמט דעם האָרן אייל און גיסט אויף שבתאי'ס קאָפּ און רופט.

איך זאַלב דיך, אין דעם נאָמען פון גאָט פון אברהם, יצחק ויעקב פאַר אַ קעניג־משיח איבער דעם אויסגעוועהלטען פאָלק ישראל, און גיב דיר גאָטס־וואָרט איבער אין דיין מויל, און גאָטס שווערד אין דיין האַנד; זיין קראַפט איז אין דיר. געה און טו אין גאָטס־נאָמען.

ער בלאָזט שופר. עס זאָל לעבען דער מלך־משיח, עס זאָל לעבען דער מלך — המשיח!

די תלמידים

הויך אויפ'ן קול.

עס זאָל לעבען דער מלך־המשיח, עס זאָל לעבען דער מלך־משיח!

נחמיה הכהן.

און גאָטס וואָרט איז געוועזן צו מיר אַזוי: געה צו מיין זוהן און זאָג איהם אַזוי: איצט האָסט דו מיין וואָרט, און מיין מאַכט איז מיט דיר, און די ברירה איז ביי דיר, אויסצולייזען די וועלט דורך

מצוה אָדער דורך עברה, דורך ריינקייט אָדער דורך זינד. נאָר איך קען דיין הארץ, זאָגט גאָט, און דיין געהן נאָך מיר אַלע דיינע טעג. נאָר צו הייליגען מיין נאָמען און גרויס צו מאַכען מיך צווישען די גויים אויף דער גאַנצער וועלט, וועסט דו זיך בע־נוצען מיט מיין וואָרט, וואָס איז ביי דיר, און מיט מיין מאַכט, וואָס איז מיט דיר, כדי דער מענש און וועלט זאָל קענען דער־הויבען און אויסגעלייזט ווערען אין מיין הייליגקייט און מיין ריינקייט. נחמיה הכהן געהט אָב.

שבתאי צבי
וועגדט זיך ארום.

איך בין פון גאָט אויסגעוועהלט. אין מיר לעבט זיין וואָרט, אין מיר איז זיין מאַכט, און איך בעפריי אַלץ פון אונטערטעניגקייט. איך דערהויב די וועלט פון איהר געפאַלענקייט צום הימעל אויף און ריייניג און הייל דאָס פערפלעקטע און פערשוועכטע, און מאַך פולקומען דאָס אומפולקומענע און דערהויב דאָס נידעריגע. און איך בעפריי נשמות פון זייער געפאַנגענשאַפט און הייליג זיי און דערהויב זיי. ענדיגען זאָל זיך דאָס שלעכטס, און קומען זאָל דאָס גוטס! איך האָב עס בעפוילען, און אַזוי זאָל עס געשעהן.

די תלמידים.
רבי, מיר זעהען ליכט!

שבתאי צבי.
און איך גיס אויף אייך מיין גייסט, און טייל אייך אָב פון מיין הייליגקייט, און זאַלב אייך צו מיינע נביאים, אַז איהר זאָלט טראָגען מיין וואָרט און געבאָט אויף אַלע פיר עקען וועלט און מבשר זיין מיין בשורה דעם פערשטויסענעם פאָלק ישראל, אַז עס איז געקומען איבער זיי זייער פראַכט און גלאַנץ. און איך וועל זיי צוזאַמענגעמען פון אַלע פיר עקען וועלט און וועל זיי ברענגען אין לאַנד אריין, וואָס גאָט מיין פאָטער האָט פערשפּראָכען צו אַברהם יצחק און יעקב, און איך אַליין וועל רעגירען איבער זיי.

די תלמידים.
רבי, מיר זעהען ליכט! רבי, מיר זעהען ליכט!

שבתאי צבי.

אַברהם היכיני, דער זוהן פון יצחק, דער זוהן פון אהרן! איך זעה אין דיר די נשמה פון נתן, דעם נביא פון דוד מיין פאָטער, און איך מאַך דיך צו איינעם פון מיינע יונגען, און דו זאָלסט שטענדיג זיין ביי מיין זייט.

אברהם היכיני

בוקט זיך.

דער קיניג-משיח האָט עס בעפוילען, אַזוי זאָל עס בלייבען, לעבען זאָל דער קיניג אייביג! געהט אָב אָן א זייט, צווישען זיינע תלמידים.

שבתאי צבי.

זאָל אַרויסגעהן פון מיינע יונגען שמואל פרימו, דער זוהן פון דוד, דער זוהן פון זרח.

שמואל פרימו

שטעלט זיך בוקענדיג פאר איהם.

בעפעהל, מיין קיניג-משיח, איך בין גרייט צו טון דיין שליחות.

שבתאי צבי.

איך זעה אין דיר די נשמה פון יהושפט, דער זוהן פון אַחילוד, דער מזכיר ביי דוד מיין פאָטער. מאַך דיך פאַר דעם מזכיר פון מיר. געה, נעם די פעדער אין האַנד און נעם פאַפיר און שרייב וואָס איך וועל דיך הייסען.

שמואל פרימו

בוקט זיך.

דער קיניג-משיח האָט עס בעפוילען, אַזוי זאָל עס בלייבען. לע-בען זאָל דער קיניג אייביג! ער געהט אָב. ברענגט פון דער הייל טאָוועל און גריפעל זעצט זיך אויף א זייל, צוויי תלמידים לייכטען איהם מיט קארצען.

שבתאי צבי

דיקטירט איהם.

אין דעם ערשטען מאָג פון אויפלעבען מיין גייסט און ליכט, דאָס איז דער צוויי און צוואַנציגסטער טאָג פון תמוז אין חודש, דעם

לייבֿ פון די הדשים, אין סדר מיר האָבּען געריייזט פון איזמיר און גערוהט אין סאַלאָניק. מיר האָבּען געריייזט פון סאַלאָניק און האָבּען גערוהט אין דער שטאָדט ירושלים, בּיי די קבֿרים פון די מלכים. פון דוד, דעם זוהן פון ישי, דער דערהויבּענער פון די קיניגען פון דער וועלט, געזעצט אויף דער בּרכה און לויבֿ. דער משיח פון גאָט פון יעקבֿ, שבּתאי צבֿי, צו זיין אויסגעוועהלט פאָלק ישראל, וואָס איז פערשפּרייט אין די לענדער פון דער וועלט. צו יעדען לאַנד, וואו זיין שריפט און געבּאָט וועט דער־גרייכען.

אַייער ליכט איז געקומען, און אַייער זון איז אויפגעשיינט. איך, אַייער האַר און קיניג, פון גאָט אויסגעוועהלט, געזאַלבּט צום משיח פון גאָט פון יעקבֿ, בּין געקומען. איך טו זיך דער־בּאַרמען אויף אַייך און וועל מיך אָנקליידען מיט קנאה, און וועל נקמה נעמען אַייער נקמה, און וועל אַייך טרייסטען, ווי אַ מוטער טוט טרייסטען איהר קינד, און וועל אַייך צוזאַמענעמען פון די ערטער, וואו איהר זייט פערשפּרייט און צעוואָרפען, אין דעם גוטען לאַנד אַריין, אין כנען. גלויבּט אין מיר און האָפּט אויף מיר, וואָרום ער וועט נישט ליגען זאָגען, דער שטיצער פון יעקבֿ און דער העלפער פון ישראל. און עס וועט זיין, אין אַייער לויבּען גאָט, יעדען פריהמאָרגען און פאַרנאַכט, בּעט'ס צו אין אייער געבּעט אַ בּרכה אויף מיין קיניגרייך. און אַזוי זאָלט איהר זאָגען אין אַייער געבּעט: געלויבּט איז אונזער האַר, געלויבּט איז אונזער קיניג, געלויבּט איז אונזער העלפער, דער משיח פון גאָט פון יעקבֿ, דערהויבּען זאָל ווערען זיין שענקייט, און דערהויבּען זאָל ווערען זיין קיניגרייך, און זיין האָרן זאָל הויך זיין אין כּבוד, און זיין שטול זאָל זיין גרייט און שטאַרק, פון היינט בּיז אייבּיג.

ש מ ו א ל פּ ר י מ ו האָט געענדיגט שרייבּען.

נעם דעס בּריעף און חתמ'ע מיט מיין חתימה־„שלאַנג”, אַז איך וועל נקמה נעמען פאַר זיי, ווי אַ שלאַנג. ש מ ו א ל פּ ר י מ ו חתמ'עט דעם בּריעף.

ש בּ ת א י צ בֿ י

צו אברהם היכיני.

קום דו מיט אויפ'ן כּתבֿ.

אַברהם היכיני

שרײַבט צו און לייענט הויך.

פון דעם קנעכט פון זיין האַר, איך, יונגער אַברהם היכיני.

שבתאי צבי

גיט איבער דעם בריעף זיינע תּלמידים.

טראָגט׳ס מיין וואָרט אין אַלע פיר עקען וועלט און פערשפרייט׳ס מיין כּבוד און גלאַנץ און זייט מבשר די הייליגע בשורה. מיט אַייך איז מיין גייסט. און איך גיב אייך צו היילען און צו בויען, צו קראַנקען און צו צעשטערען. און זאָגט זיי: פאַר מיין ער־שיינען וועל איך ליידען פאַר זיי, צו דערהויבען זייערע נשמות, און כּדי עס זאָל מקוים ווערען דעם נביא׳ס וואָרט: „המלך אָסור ברהטים״, וועל איך מיך לאָזען בינדען. נאָר אַייערע הערצער זאָ־לען נישט שרעקען און וויינען ווערען. איך וועל אויפשטעהן, ווי אַ לייב פון זיין נאָרע, און ווי אַ לעמפערט וועל איך מיך שטאַר־קען, און מיין נקמה איבער מיר און איבער אַייך. מתתיה בלאָך, מרדכי חסיד און נאָך צוויי תּלמידים נעמען בריעף אין די הענד.

מתתיה בלאָך.

מיר געהען טראָגען דיין וואָרט און געבאָט צו די פעלקער פון דער וועלט, אַז זיי זאָלען דערקענען דיין גלאַנץ און פּראַכט, און זאָלען דינען צו דיר, אונזער קיניג־משיח און רבי!

שבתאי צבי.

געהט, מיין גייסט איז מיט אייך. מתתיה בלאָך, מרדכי חסיד און נאָך צוויי תּלמידי׳ם געהען אָב, הינטערווייַלעכס, מיט׳ן פּנים צו שבתאי־צבי.

שבתאי צבי.

נתן מיין נביא, יהושפט מיין מזכיר, זייט שטענדיג גרייט ביי מיין זייט! — קומט, מיר וועלען געהן נשמות מעלה זיין. געהט אָב מיט זיינע תּלמידים.

רחל און לאה

קריכען ביידע אַפויר פון הינטער דער וואַנט, ווארפען זיך פאַר זיינע פיס און קושען דעם זוים פון זיין קלייד.

קיניג און מאַן, גיב אויף אונז פון דיין הייליגקייט!

שבתאי צבי

צו שמואל פרימו.

ווער זענען דאָס די?

שמואל פרימו.

דאָס זענען דיינע צוויי געוועזענע פרויען, וואָס געהען ווי אַ שאָ-טען נאָך דיינע טריט און קושען די טריט, וואָס דו האָסט גע-שטעלט, מיין קיניג און רבי.

שבתאי צבי.

וואָס ווילען זיי?

שמואל פרימו.

זיי ווילען דיך זוכה זיין.

שבתאי צבי.

איך זעה אין זיי די נשמות פון די בנות-צלפחד. צו שמואל. זאָלען זיי אויך האָבען אַ טייל, דערהויב זיי, ווייל זיי האָבען זוכה געווען צו קושען די זוימען פון מיין קלייד. און מאַך זיי צו דינעריננס פאַר דער, וואָס וועט קומען נאָך זיי און איז בעסער פאַר זיי.

ער געהט אָב מיט זיין סוויטע, רחל און לאה נאָך זיי.

פאָרהאַנג.

ערשטער אקט.

צווייטער בילד.

בית-עולם. עס איז נאַכט. נעפּלען שוועבען איבערן הימעל, דאָ פערשטעלען זיי, דאָ ענדיגען זיי דעם הימעל מיט שטערן. ווייט אין הינטערגרונד אויף אַ פינסטערן פאָן שניידט זיך אויס אַ ווייסער הויכער קלויסטער, אין טייל פענסטער פלאַמט רויט ליכט. אַ תפלה-געזאַנג פון מנישקעס. באַלד דערויף ווערט עס פערשטומט.

הינטער הויכע מצבות, וועלכע בלייכען זיך, אין דער נאַכט בעהאַלטען, שטעהען גרופּעס יודען. זיי ווערען געזעהן דורך די ווייסע קיטלען, אין וועלכע זיי זענען אָנגעטאָן: טיילמאָל ווייזט זיך אַ שטראַל ליכט פון אַ ברענענדיגער לאַמטערן פון די גרופּעס ארויס. אָפטמאָל ווערען די גרופּעס דורך קלאָמבען קרזשאַקעס פערביטען, וועלכע, בעוועגענדיג זיך, מאַכען זיי דעם איינדרוק, ווי אַ מנין צוזאַמענגעבונדענע לצים. הינטער אַ מצבה ביי אַן איינזאַמען בוים שטעהט נחמיה-הכהן. עס ווייזט זיך נאָר זיין ווייסער קיטעל ארויס, וועלכער בעוועגט זיך רעגעלמעסיג אָהן ווערטער אַהין און אַהער.

דורך דער צייט, ווען עס הערט זיך דאָס געזאַנג אין דער קירכע, און דאָס פייער דערזעהט זיך אין די פענסטער פון קלויסטער, איז דער בית עולם אומבעוועגליך. דאָס קול ווערט באַלד פערשטומט, די ליכט ווערען אין קלויסטער פערלאָשען. דאַן הויבען זיך אָן איינציגווייז אַרויסצושלייכען איינצעלנע געשטאַלטען פון הינטער די מצבות, וואַרפענדיג אַ שאָטען-בליק אויף אַ מצבה. וואָס אַמאָל עפּטער גרופּירען זיך.

פון גאַנץ ווייט זעהט זיך אַן אויסגעהענדיגע פלאַם פון אַ פערברענטער שטאָדט.

ערשטער יוד

קוקט ווייט.

זעהט, זעהט, די פלאַם פערלעשט זיך שוין אין אונזער שטאָדט. דאַכט זיך, דער שונא געהט שוין אַוועק, מיר וועלען מיט גאָטס הילף ניצול ווערען.

צווייטער יוד.

מיר קענען נישט וויסען, די רציחה פון די קאָזאַקען ברענט אויף אונז, ווי אַ פייער. מיר מוזען צו אַלץ גרייט זיין.

אַ פרומער מאַן.

ודוי דאַרף מען זאָגען, אָנגעגרייט דאַרף מען זיין צום טויט.

אַ פרומער מאַן.

אָנגעגרייט זיינען מיר אַלע, און תכריכים טראָגען מיר שוין.

אַ דריטער יוד.

עס קען אפשר קומען צום נסיון. — ער ווייזט אויפ'ן קלויסטער. **דאָס,** אָדער דער טויט. בני אברהם, יצחק, יעקב, זייט גרייט!

אַ טייל פון עולם.

מיר זענען גרייט, מיר זענען גרייט, טאטע אין הימעל! עס ווערט שטיל צווישען עולם. דער עולם לאָזט אראָב די קעפּ, ווי זיי וואָלטען געמאַכט צווישען זיך א חשבון הנפש פאר'ן טויט. דאָס שווייגען געדויערט א לאַנגע סע-קונדע. פלוצלונג דערהערט מען פון גאַנץ ווייט, ווי ברענענדיגע פלאַמען פון שטורקאַצען געהען דורך ווייט אין דער נאַכט.

איינער

מיט פערשטיקטען פריידענגעשריי

זעהט, זעהט, די קאָזאַקען געהען אָב. דער עולם וואַרפט זיך אין איין כוואַליע קוקען.

עטליכע

געלויבט...

אַן אַנדערער

האסטיג.

בעהאַלט אײַך, זײ װעלען בעמערקען אונזער װײַס געװאַנד. דער עולם אין װײַסען בעהאַלטען זיך הינטער מצבות. טײל ציהען זיך אױס אױף דער ערד, רופענדיג מיט אַ פערשטיקטער שטים. געלױבט ביסטו, השם יתברך!.. אַ לאַנגע װײַלע דױערט עס אַזױ, דער עולם ליגט, ביז די ליכט פון די שטולקאַצען פון דעם דורכציהענדיגען חיל װערט פערלױרען. זײ הױבען זיך אױף אײַנציגװײַז, קריכען אַרױס פון פערשײדענע קאַנטען און מצבות. עס הערט זיך אַ געמורמעל.

דער פרומער מאַן.

דאָך מוז מען נאָך זײַן גרײט. מען װײס נישט, װאָס עס קאָן זיך מאַכען. דער עולם װערט װײַטער אַ מינוט שטיל.

ערשטער.

פערשײדען זענען זײַנע װעגען, קײנער קען זײ נישט פערשטעהן. גאָט, דו ביזט גערעכט, און דײַן משפט איז גערעכט! דער עולם װערט שטיל אױף אַ װײַלע, קרעכצט ביטער אָב.

אַ יונגער מאַן

זיצענדיג אױף דער ערד.

די דעכער האָבען זײ איבער אונזערע קעפּ צעבראָכען, דאָס בעט-געװאַנד האָבען זײ אונז צעריסען. נאַקעט און בלױז, װאַלגערן מיר זיך אין די פעלדער אַרום.

דער פרומער מאַן.

אין אונז מוזען מיר זוכען די זינד.

דער יונגער מאַן.

אונזערע װײַבער האָבען זײ געשענדעט, אונזערע טעכטער האָבען זײ פאַר אונזערע אױגען פערקױפט. אונזערע בחורים האָבען זײ צו זײערע פערד געשפּאַנט.

דער פרומער מאַן.

איבער אונזערע זינד, איבער אונזערע זינד.

דער יונגער מאַן.

צו שאַנד און שפּאָט זענען מיר געװאָרען אין גױמ'ס אױגען. דרײ

טעג און דריי נעכט האָבען מיר געפּאַסט צו איהם, דריי טעג און דריי נעכט האָבען מיר גערופען צו איהם, און קיין קול, קיין ענטפער,—זיין פּנים האָט ער אָבגעקעהרט פון אונז, אומבעשיצטע זענען מיר אין גוי'אישקע הענד געוואָרען איבערגעגעבען.—אַזוי ווי מיר וואָלטען זיך, חלילה, צו האָלץ געבוקט, ווי מיר וואָלטען צו שטיין געבעטען, שטעהען מיר אַליין אין דער וועלט.

דער קלייגער יוד

צום ארומיגען עולם.

אין אונז מוזען מיר זוכען די זינד. ווייבלעך אין דער קימפּעט שטאַרבען נישט אומזיסט, עס האָט געמוזט אַודאי זיין אַ חטאת־הקהל. ווייבעלעך טראָגען די אייגענע האָר. אָדער אין טהרת־הנדה איז נישט דאָ קיין זינד? מילכיג און פליישיג אָבגעהיטען? טאָמער איז דער ערוב צעריסען? אָדער פּאַפּיר, שטאָט'ס די קריאת־שמע און די תפילין? האָט עס, יודען, איינער מזוזות נאָכגעקוקט? אָדער כּשר די חלה פון טייג גענומען? ווער ווייסט? מען מוז נעמען שופרות אין די הענד, די שול מיט שוואַרצע ליכט בעצינדען, און קללות און חרמות אויסרופען. עס איז געקומען אַן עת־צרה אויף יודען, מען מוז עס אין די שולען אויסרופען.

דער יונגער מאַן.

אין די הימלען קוקען מיר אויס גערעכטיגקייט. קיין מזרח זענען אונזערע אויגען געווענדט. פּאַר אַ שטומער וואַנט שטעהען מיר, דור איין, דור אויס. אונזערע געזיכטער זענען געווענדט צו איהר ביי אונזער געבעט. אונזערע קעפּ לעגען מיר צו איהר נאָך אונזער טויט. אונזערע טרערען ווערען אין איהרע שטיינער איינגעזאַפּט. אונזערע קרעכצען, אונזערע תּפילות—אין איהרע שפּאַלטען.—און זי שווייגט תּמיד... עס ווייזט זיך נישט איבער אונז קיין אות פון השגחה. מען ווייזט אונז נישט קיין וועג. מען זאָגט אונז נישט קיין וואָרט דורך דור־דורות. אונזערע נביאים זענען אויסגעשטאָרבען. אונזער אָרון־קודש איז אַוועקגענומען געוואָרען, און אַליין שטעהען מיר אין דער וועלט אָהן אַ וואָרט... אָהן גאָט...

דער פרומער מאַן.

רעד נישט אַזוי, ווערסט דיך, חלילה, פערזינדיגען. מיר לעבען אין אַ דור פון גרויסע רבנים.

דער אַנדערער.

פון טויטע אותיות זוכען זיי אונז פשטים. פון טויטע אותיות, דורך געשטאָרבענע געקריצט, זוכען זיי אונז פשטים אויף דעם לעבעדיגען היינט פון דעם געשטאָרבענעם נעכטען. קיין וואָרט ווערט אונז נישט איבערגעגעבען, קיין צייכען, קיין ווינק. צי זענען מיר נאָר אויס־קראַצעכטס פון פערגאַנגענע דורות? און יאָהרען שוין הונדערטער לעבען מיר, אַ פאָלק, אויף פשטים פון אַמאָליגע ווערטער, פון אַמאָליגע מענשען. פאַרוואָס ווייזט זיך אונז נישט היינט דאָס וואָרט? צי האָבען נישט אונזערע קינדער ליעבער די העלזער צום חלף געשטרעקט—איידער די קעפ פאַר דעם קרייץ געבויגען? צי האָבען זיך נישט אונזערע טעכטער אין וואַסער געוואָרפען—איידער די לייבער דורך די ערלים צו פערשמוצען? צי זענען מיר נישט עפענטליך אין פייער געשפרונגען, און זיין נאָמען אויף אונזערע ליפען געלויבט? פאַרוואָס שווייגט ער, דאָרט אויבען? פאַרוואָס בע־האַלטען ער זיך אין די וואָלקענס אַזוי שטום? און מיט זיין נאָמען אין אונזער האַרץ, בעהאַלטען מיר זיך—אויף בית־עולמות. ווי מיר וואָלטען אין טויטע אויערן געריפען. ווי מיר וואָלטען צו אוממעכ־טיגע הענד געבעטען—צו שאַנד און שפּאָט פאַר אונזערע קינדער!

דער פרומער מאַן.

טרעט אַרויס פון זיינע פיר איילען, ריהרט זיין קלייד נישט אָן!—פערשטאָפּט אַייך די אויערן און הערט זיין וואָרט נישט!—וועה איז צו אונז, ער טוט גאָטס נאָמען לעסטערן! צווישען עולם ווערט אַ בעוועגונג.

אַנדערע.

לאָזט איהם אָב! לאָזט איהם אָב. דאָס רעדט ער פון טרויעריגען געמיט, פון צעבלוטיגטען האַרץ.

ערשטער מקובל.

איבער ענוי־הגוף קלאָגט נאָר זייער מויל.—גאָט, הייליג דיין נאָמען! ער איז ווי מיר אין גלות, וואַלגערט זיך אַרום און געפינט קיין רוה. ער, ווי מיר—הינטער דעם פרוכת פון ארון קודש, און וויינט מיט אונז, און ליידט מיט אונז—און מיט אונז צוזאַמען בעהאַלט ער זיך דאָ, צווישען די קברים, און וואַרט, ביז מיר וועלען קומען

אויף אַ מדרגה. — הייליגט אײך, די שעה איז נאָהענט, שנת־הגאולה גרייכט אָן! ווער ווייס, אפשר זענען עס חבלי משיח? דער עולם רינגעלט איהם ארום.

אַ צווייטער מקובל.

צו אונז איז געקומען אַ יוד צו געהן פון ווייט, אין ווייסע קליידער געהט ער אָנגעטאָן, און ארץ־ישראל־ערד האַלט ער אין דער האַנד. און האָט פערצעהלט, אַז אויף ימים פאָהרען שיפען מיט זיידענע לייווענטער, אויף זיידענע פעהנער שטעהען געשריבען די נעמען פון די עשרת־השבטים, מאַטראָסען האָבען זיי געטראָפען — לשון־קדש איז זייער שפראַך, און אַ גאַנצע וואָך איז שבת. אַזוי פאָהרען די שיפען און נייגען זייערע פעהנער קיין מזרח... איבער ירושלים איז אויפגעגאַנגען אַ שטערן גרויס, ווי אַ פנים, און לייכט איבער איהר ווי אַ זון. בת־קולות געהען אַרויס פון קברים, אַז ערגיץ וואו האָט זיך משיח אַנטפּלעקט.

אַ דריטער.

ביי אונז איז ער אויך געווען און האָט געזאָגט. מען ווייס נישט, פון וואַנען ער איז געקומען — וואוהין ער איז געגאַנגען.

אַ פערטער

דערזעהט נחמיה־הכהן.

ווער איז דאָס, וואָס שטעהט דאָרט ביים בוים אין די תכריכים? איז ער פון אונזער קהלה? דער עולם קוקט אויף נחמיה'ן.

איינער.

איך קען איהם נישט.

אַ צווייטער.

איך אויך נישט.

אַ דריטער.

איך האָב איהם שוין לאַנג בעמערקט — ער שטעהט די גאַנצע צייט און דאַווענט.

אַ פערטער.

איך בין דורכגעגאַנגען פאַר איהם, ער בעט נאָר איין וואָרט: „רבונו של עולם, הייליג דיין נאָמען אויף דער גאַנצער וועלט!“

אַן אַנדערער.

דאָס פּנים האַלט ער בעהאַלטען אין זיין טלית, מען קען איהם נישט זעהן.

צווייטער מקובל.

איך וועל אַהין געהן צו איהם.

אַנדערע פון עולם.

געהט נישט!

צווייטער מקובל

געהט אַהין צו ר׳ נחמיה׳ן.

שלום-עליכם!

ר׳ נחמיה ענטפערט נישט.

צווייטער מקובל.

זאָג אונז, ווער ביסטו? ר׳ נחמיה ענטפערט נישט. ווער ביסטו פון אונזערע, צי ביסטו פון זייערע? מיר זענען גוזר אויף דיר, זאָג אונז, ווער דו ביסט.

נחמיה הכהן.

ווער וועקט מיך פון מיינע כונות?

צווייטער מקובל.

רבי, מיר זענען אין אַן עת-צרה!

נחמיה הכהן.

פיהלט איהר דען נישט גאָטס נאָהנטקייט צו אַייך? און די מדת-הרחמים, וואָס שוועבט איבער אַייך? ער האָט אַייערע תפלות צוזאַמענגענומען, — פּגימות זענען אין זיי—ער האָט זיי אין וואַסער געטובל׳ט און פון יעדען שלעכטען געדאַנק זיי געלייטערט. ער האָט זיי אין זיין האַנד צום שער-הרחמים געטראָגען, ביין מעלות איז ער אויפגעגאַנגען, ביים צעהנטען שער האָט ער אַ מלאך געטראָפען. — ווער האָט מיך פון די כונות געוועקט?

צווייטער מקובל.

רבי, מיר זענען אין אַן עת-צרה.

נחמיה הכהן.

און אָהן תּקון זענען טייל פון אַייערע נשמות געוואָרען, און וואַל־גערן זיך אַרום צווישען די קברים, און קאָנען צום בית־דין של־מעלה נישט אָנקומען. און אָהן תּקון וואַלגערן זיך די תּפלות אַרום, און שלאָגען זיך, ווי אומגעפליגעלטע טויבען, אין שערי־רחמים. און עס כאַפּען זיי אויף די רוחות־רעות און טראָגען זיי צום סמאל אַהין... און שווער ווערען די קייטען פון משיח. ער ווערט פּלוצלונג שטיל.

צווישען עולם.

וועה איז צו אונז!

ערשטער מקובל.

איך דערקען איהם — דאָס איז דער יוד, ביי אונז איז ער געווען, פון משיח'ן האָט ער פערצעהלט.

דריטער מקובל.

ער ברענגט אונז אַ בשורה פון גאַנץ ווייט.

נחמיה הכהן.

עולמי עולמות ווערען אויסגעלייזט, פון טמאים'ס הענד ווערען זיי בעפרייט, און שטייגען אויף מדרגות, מדרגות. פערוואָגעלטע נשמות קומען צו זייער רוה... פערבלאָנדזשעטע תפלות דערשלאָגען זיך זייער וועג צום כסא הכבוד. און הימלען דערהויבען זיך, און די ערד דערהויבט זיך, און אַלץ ווערט אויסגעלייזט, אַלץ ווערט בע־פרייט און קומט צו צו זיין גאַנג. הערט דאָס געזאַנג! — דאָס זינגט דאָס שלמות פון בריאַת־העולם. אַזוי האָט עס גאָט געמיינט.

צווישען עולם

איינער צום צווייטען.

עפּעס איז ער מבשר — איך ווייס נישט, וואָס ער מיינט.

דער יונגער מאַן,

וואָס איז די גאַנצע צייט געזעסען אונטער אַ מצבה און מיט שרעק זיך איינגעהאָרכט, שפּריינגט אויף.

איך הער ווערטער, יודען, איך ווייס וואָס ער מיינט!

ערשטער מקובל

קוקט איהם אין די אויגען.

רבי, מיר זענען אין אַן עת-צרה.

נחמיה הכּהן

געהט אראָב פון זיין בערגיל, געהט אריין אין עולם.

גרייט אייך אָן, יודען, אויף דער ריכטיגער מינוט! עס איז נאָהענט, עס גרייכט דאָס יאָהר. איך הער די קייטען פון משיח — זיי רייסען זיך... די וועלט וואַרט אויף אַ תּקון. דער הימעל וואַרט, די ערד וואַרט, אַלץ וואַרט... פערלירט נישט די ריכטיגע מינוט. ער איז צווישען אונז... ער וואַרט הינטער אונזער טיר... אַז מען זאָל איהם העלפען מעלה זיין... גובר זיין דאָס בייז... אַז די וועלט זאָל קומען צום שלמות הבריאָה... גאָט זאָל זיך קענען מיט דער שכינה מיחד זיין.

אַ טייל פון עולם.

רבי, וואָס זאָלען מיר טון?

נחמיה הכּהן.

לייטערט אייערע נשמות פון פּגימות, לייטערט אייערע תּפלות, און זייט אַייך אַלע מכון יחד צו איין געדאַנק, צו איין גרויסער כּונה... אַז מיר זאָלען איהם קענען מעלה זיין... יודען, זייט אַייך מכון צו איין גרויסער, גרויסער כּונה!... וואָס מעהר עס איז נעהנטער די גאולה — אַלץ שטאַרקער ווערט סמאל... זייט גובר דאָס בייז... יעצט קומט דער נסיון... יודען, דער נסיון קומט.

דער עולם שטעהט ארום אין שרעק.

פּלוצלונג דערהערט זיך אַ שארען צווישען גראָז אין די מצבות — עס הערט זיך אַ קול פון אַ מיידעל.

שרה׳ס קול.

די מאַמע האָט מיר די שוואַרצע פלעכט געוואַשען,\
צו דער חופה מיך פערקעמט —\
איך בין משיח׳ס כּלה געוואָרען —\
יום-כּפור וועט די חתונה זיין.

קולות פון עולם—

הערט, אַ קול הערט זיך צווישען די מצבות!

פון די גרעזער קומט ארויס

נתן עזתי,

פיהרענדיג די האלב נאקעטע שרה, רופט.

הע, יודען! דאָ, קומט אַהער! — אַ נביאָה איז אויפגעשטאַנען.
האָרכט, האָרכט!

די יודען ווערען דערשראָקען. רוקען זיך אָב, לאָזען אריין נתן עזתי מיט שרה׳ן.

נתן עזתי

צו שרהן.

פערצעהל, יודישע טאָכטער, פערצעהל די יודען, וואָ דו ביסט.

שרה

האלב אין חלום.

פון קלויסטער קום איך צולויפען. זיי האָבען מיך געכאַפט אין דער מלחמה־צייט, טרפה־חזיר האָבען זיי מיר געגעבען צו עסען, דעם צלם האָבען זיי מיר געגעבען צו קושען. ווי אַזוי קען איך טרפה חזיר עסען? ווי אַזוי קען איך אַ פרעמדען גאָט קושען? איך בין דאָך משיח׳ס כלה. די הענד האָבען זיי מיר געבונדען, מיט שטריק האָבען זיי מיך געשלאָגען, די ליפען האָב איך טיף פערביסען, מיט מיינע צעפ האָב איך מיר די אויגען פערבונדען, אַז איך זאָל טרפה־חזיר נישט עסען, אַז איך זאָל אויף אַ פרעמדען גאָט נישט קוקען.

נתן עזתי.

אַ גרויסע נבואָה זאָגט זי אונז. דאָס האָט זי אונז גאָט געשיקט אין דער שווערער צייט. איך האָב זי דאָרט הינטער דעם קלויסטער געפונען, — זי האָט זיך בעהאַלטען פון זיי. צו שרה׳ן. זאָג, קינד, פון וואַנען קומסטו צו געהן? ווער האָט דיך פון קלויסטער אַרויס־גענומען?

שרה.

מיין געשטאָרבענער טאַטע איז ביי נאַכט געקומען, ער האָט מיך געשלאָגען, בלויע פלעקען האָט ער מיר געמאַכט, אָבער פון קלויסטער האָט ער מיך דאָך אַרויסגענומען. — משיח, זאָגען זיי, איז שוין געקומען, אַהין צו זיי, און פערגעבען זיי די זינד און די וועלט אויסגעלייזט. — צו זיי איז ער געקומען — אונז — האָבען מיר איהם פערטריבען, זענען מיר פון דרויסען געבליבען. משיח איז שוין געקומען, און זיי — הייליגען און לויבען זיין נאָמען אויף אַלע פיר עקען וועלט. — און טראָגען זיין וואָרט איבער ימים, צו ווילדע פעלקער, איבער וועלדער, איבער פעלדער, און קושען די פיס פון זיין בילד, און בויגען זיך אין די קניה, און לעקען די שטויב פון זיין קלייד, און טרינקען זיין בלוט, און עסען זיין פלייש. משיח איז שוין געקומען. און זיי האָבען מיר די הענד גע־בונדען און האָבען מיך געהייסען געהן אויף די קניה פאַר איהם, און פאַר איהם מיין תפלה זאָגען, און פאַר איהם מיין שטערן אויף דער פאָדלאָגע שלאָגען. — ניין! די הענד בייסט מיר, די אויגען ברענט מיר, מיט נאָדלען שטעכט מיך, — איך וועל מיך צו איהם נישט בוקען — איך וועל מיין תפלה איהם נישט זאָגען! — נישט צו אייך האָט זיך משיח בעוויזען, נישט צו אייך איז ער געקומען. צו אונז וועט ער זיך בעווייזען — פון מאָרגען־לאַנד קומט ער אָן צו אונז. איהם, איהם וויל איך דינען, זיין שטויב וועל איך קושען, ליכט פאַר איהם אָנצינדען, פרוכת׳ער וועל איך איהם אויסהאַפטען. איהם וויל איך די פיס וואשען, און מיט מיינע האָר זיי ווישען. *פאַלט אויף דער ערד און קוקט ערגיץ ווייט מיט די אויגען.*

נתן עזתי

צו די פערוואונדערטע יודען.

אַ נבואה זאָגט זי אונז. אפשר האָט זיך שוין ערגיץ וואו משיח געוויזען? אַ צווייטע מרים אויפגעשטאַנען. זעהט, יודען: זי קוקט ערגיץ וואו ווייט, אַ נבואה בעווייזט זיך צו איהר. *צו שרה׳ן.* זאָג, קינד, וואָס זעהסטו דו?

שרה

ליגענדיג אויף דר׳ערד, קוקט ערגיץ מיט די אויגען און זאָגט אין דער שטיל.

עס געהט אויף צו מיר אַ ליכט פון מאָרגען־לאַנד, איך זעה

אַ שטאָדט, זי ליגט בײַם ים. הויך געהען אויף איהרע בערג און בעהאַלטען זיך אין וואָלקענס ליכט. ער שטײַגט אויף זיי און באָדט זיך אין די טונקעלע נעכט אין וואָלקענס ליכט. מאַמע, טו מיר אָן מײַן חופּה־קלייד, פלעכט מיר די צעפּ! איך האָב מײַן חתן געזעהן, ער איז פון גאָט אויסגעוועהלט. הערט די שופרות, זיי בלאָזען פון נאָהענט און פון ווײַט. איך האָב איהם אויסגעוועהלט, שבתאי הייסט זײַן נאָמען, איזמיר הייסט די שטאָדט.

נתן עזתי.

איהר הערט, יודען? שבתאי הייסט זײַן נאָמען, איזמיר הייסט די שטאָדט. — אַ נביאה, אַ נביאָה איז אויפגעשטאַנען.

דער יונגער מאַן

פאַלט צו דר'ערד.

דורך אַזוי פיעל דורות האָסטו געשוויגען, יעצט רעדסט דו צו אונז, יעצט האָסט דו אונז דאָס וואָרט געשיקט! אָ, זיי געלויבט זיי געלויבט!

נתן עזתי.

שווייגט, יודען! זעהט, די נביאָה קוקט ערגיץ וואו מיט די אויגען, ווידער האָט זיך צו איהר גאָט בעוויזען, — שווייגט, זי איז עפּעס מבשר.

שרה.

איך זעה אַ לאַנד — טאָל און באַרג ליגט אויסגעשפּרייט, ווי אויף גאָטס האַנד. יעדעס זעמדעל איז פון גאָט געקושט, יעדע וועלט האָט איהר שטערן איבערן לאַנד שטעהן, יעדע נשמה דאַרף איהר ליכט, און זיי טוליען זיך צו איהר ברוסט און וואַשען זייער ליכט אין איהר לופט. אויף דעם באַרג ציון שטעהט ער, און די גאַנצע וועלט זאַמעלט זיך אונטער זײַן באַרג איין, און ער לייזט אויס און דערהויבט — משיח איז זײַן נאָמען, ציון הייסט די שטאָדט.

נתן עזתי.

משיח איז זײַן נאָמען, ציון הייסט די שטאָדט... יודען! משיח קומט צו געהן. — די חבלי משיח זענען דאָ! יודען! אַ נביאָה איז געקומען

צו אונז! צו שרה׳ן. זאָג, נביאָה, וואָס זאָלען מיר טון? וואו האָט זיך משיח בעוויזען?

שרה.

הערט איהר נישט זיין שטים רופען? איבער ימים שווימען שיפען. איבער שטעגען, איבער וועגען, פון לענדער און פעלקער קומען יודען צו געהן, מיט ליכט בעגאָסען, אין הייליגקייט דערהויבען, אין גאָטס געצעלט אַריין.

דער עולם

צווישען זיך.

משיח איז זיין נאָמען, ציון הייסט דאָס לאַנד...

נתן עזתי.

און ווער ביסטו?

שרה.

איך בין משיח׳ס כלה, צו אייך געשיקט, איך זאָל אייך צוזאַמענ־נעמען און צו איהם פיהרען. זעהט, מיינע הענד זענען שען, מיינע האָר גיסען זיך אַראָב, ווי אַ קוואַל וואַסער איבער מיין לייב. — קומט מיט מיר, משיח איז געקומען! דאָס געזעץ איז אויפגעגעבען, עס איז שוין נישט מעהר דאָ קיין „יאָ" און קיין „ניין", אַלץ איז פריי. אייערע נשמות זענען אַרויס פון דער קנעכטשאַפט; אייערע קערפערס, געבונדען מיט די רצועה פון געזעץ, זענען אַרויס פרייע, קומט און קושט אויף די ליפען מיר, — איך בין צו אייך געשיקט צו טויטען דאָס געזעץ און צו בעפרייען דעם ווילען.

ערשטער מקובל

רוקט זיך אָב.

אַ שטן רעדט פון איהרע ליפען אַרויס, איך וויל נישט זיין דער־ביי. — רוקט זיך אָב.

אַ צווייטער.

אויך מיין חלק נישט מיט זיי.

נתן עזתי.

פיהלט איהר דען נישט, אַז משיח איז געקומען? זי איז געשיקט

צו אונז אַריינצובּרענגען אונז אין העכערן גייסט—צוזאַמען צו בּעהעפטען לייבּ מיט לייבּ, כּדי דורך דעם אונזערע נשמות גאַנצע צו מאַכען. די גאַנצע וועלט איז איינס, מיר זענען פעראייניגט אין איין י ח ו ד. אַלץ איז מיט אַריין. און די חיות און די בּהמות זענען אויסגעלייזט געוואָרען און האָבּען צוריק געקראָגען זייער גאַנצקייט. מיט אונז זענען זיי פעראייניגט געוואָרען. די גאַנצע ערד, יעדער יחיד איז געוואָרען צו איין גרויסען אחד. און זיין כּלה האָט אונז דער משיח געשיקט צו פערבּינדען אונז אין דעם „אחד”, אַז מיר אַלע זאָלען זיין איינס. געשטאָרבּען איז דאָס אַלטע געזעץ, וואָס האָט אָבּגעשיידט יעדען בּעזונדער און צעטיילט. מיר זענען אַלע געווארען צו איינס—בּעהאָפטען דורך איהר. טאַנץ פאַר אונז, משיח׳ס כּלה, נעם אונז אַלע צונויף!—קומט, יודען, מיר זיינען פרייע, דער אָסור איז מותר—די שטריק אויפגעלאָזט. טאַנץ פאַר אונז, משיח׳ס כּלה און בּעהעפט אונז אינאיינעם! קומט לאָמיר זיך אָן איהרע הענד אָננעמען! קומט, לאָמיר זיך אָן איהרע האָר בּעהעפטען, אָנריהרען זיך אָן איהר לייבּ און קריגען פון איהר ליכט! ריהר אונז אָן, בּעגיס אונז מיט דיין שיין, בּעהעפט אונז צוזאַמען! משיח׳ס כּלה, טאַנץ פאַר אונז!—רייס דאָס קלייד פון דיר, צייג אונז דיין לייבּ, שיק די שטראַלען פון דיין קערפער אַרויס, פון דיינע בּרוסטען, פון דיינע האָר, און בּעהעפט אונז אינאיינעם; טאַנץ פאַר אונז, משיח׳ס כּלה, אָט אַזוי—יודען! העפט זיך אָן איהר, זי פאַראייניגט אונז אין איין יחוד!

ש ר ה טאנצט פאר זיי, זי רייסט דאָס קלייד פון זיך—ריהרט יעדעס מאָל אַן אנדערן אָן מיט איהרע האָר. אַלע בּעהעפטען זיך אַרום איהר און זי טאַנצט פאַר זיי אין מיטען ראָד.

פ אָ ר ה א נ ג.

צווייטער אקט.

ערשטער בילד.

אין קאאירא. אין סאלאן ביים סאריף-באשי יוסף-רפאל, איינגעאָרדענט אין רייכען אָריענטאלישען סטיל. די ווענט בעהאנגען מיט רייכע דיוואנעס, אויסגעהאַפטען אויף זיי סצענעס פון „רות״ און „שיר השירים״. עס שטעהט א מיסטישער טרוין. אויף דער טרעפּ, וועלכע פיהרט ארויף צו איהם, זעקס לייבען פון איין זייט, זעקס לייבען פון דער צווייטער זייט. רעכטס נתן הנביא, לינקס יהושפט המזכיר. ארום איהם אויף דיוואנען נביאים און נביאה׳טעס, יונגע און אלטע, מענער און פרויען, מיידלעך און בחורים. הינטער זיי צוויי שבת-גוים, מיט ליכט-שערער אין די הענד. אויף אַ הויכער גאלעריי זיצען פרויען.

שמואל פרימו

צו באַשי יוסף רפאל.

גליקליך ביסטו, נגיד, וואָס דו האָסט זוכה געווען, אין דיין הויז זאָל דער מלך־המשיח זיין חופה זיך שטעלען, מיט זיין געליעבטער כלה, גאָטס טאָכטער, די תורה.

באַשי יוסף רפאל.

איך דאַנק און לויב זיין נאָמען פאַר דעם כבוד, וואָס ער האָט מיר אָנגעטאָן. דער סולטאַן האָט מיך פאַר זיין הויף־קאַסירער געמאַכט, מיך מיט גענאָד בעשאָנקען. דאָך ווי קומט דאָס צום כבוד, וואָס אונזער מלך־משיח האָט מיר געוויזען—אונטער מיין באַלקען זיין כלה אונטער דער חופה צו פיהרען?

שמואל פרי ו.

דיינע זיהן ווערט ער זיך פאַר קיניגען מאַכען,—וואַסער אויף זיינע הענד צו גיסען. דיינע טעכטער האָט ער אינאיינעם מיט זיינע צוויי געוועזענע פרויען, וואָס האָבען זוכה געווען זיין קלייד צו בעריהרען, פאַר די פּרינצעסען פון זיין כלה, דער תורה, בעשטימט.

באַשי יוסף רפאל.

מיינע אוצרות האָב איך איהם געעפענט, מיינע געלדער, מיינע פּאַ־לאַצען. שיקט שלוחים אויף דער גאַנצער וועלט, וואו יודען זענען פערשפּרייט, זאָגט אָן די גליקליכע בשורה, אַז גאָטס כבוד האָט זיך איבער אונז געוויזען.

שמואל פרימו.

שלוחים האָבען מיר געשיקט, בריעף האָבען מיר צעשפּרייט, זעהט נגיד, אומעטום. מען האָט געוואַרט אויף זיין וואָרט—ווי אויף אַ רעגען נאָך זון, ווי אַ ישועה נאָך אומגליק. זעה, וואו זיין וואָרט האָט דערגרייכט, איז זיין גייסט געקומען איבער יונג און אַלט, איבער

קינד און קייט — ער ווייזט אויף די נביאים — און זיי האָבען נביאות געזאָגט, אַז זיין קיניגרייך איז געקומען.

באַשי יוסף רפאל.

געלויבט זאָל זיין גאָטס נאָמען אויף אייביג!

שמואל פרימו

ווייזט אויף די שבת-גוים.

און אויף גוים, וואָס ניט פון יודען קומען זיי אַרויס, האָט ער אויך פון זיין גייסט אָבגעטיילט, צו מאַכען ווייזען די פעלקער זיין מאַכט און זיין פראַכט, און מבשר צו זיין זיין נאָמען צו די פעלקער, וואָס זענען אונטער׳ן הימעל. ווענדט זיך צו די נביאים. אָ, איהר הייליגע קינדער פון נביאים! ווייזט אונז דעם וועג, אין וועלכען מיר זאָלען געהן, און דאָס ליכט, אן וועלכען מיר זאָלען זיך האַלטען.

די נביאים

זינגען.

ער איז אונזער האַר, ער איז אונזער מלך, ער איז אונזער הײלער, שבתאי צבי, דער מלך משיח!

באשי יוסף רפאל.

געלויבט איז ער אויף אייביג, וואָס ער האָט נישט אָבגעטאָן פון אונז זיין חסד, פערפאַלען אונז צו לאָזען צווישען די גוים! דאָך וואו איז דער קיניג משיח? אַלץ איז שוין גרייט.

שמואל פרימו.

ער איז מיט זיך אַליין פאַר דער חופה, אין הייליגקייט, מיט גאָט זיין פאָטער.

אברהם היכיני

דערהויבט זיך פלוצלונג און רופט אין דער טיר, וואו שבתאי צבי איז:

עס איז געקומען די צייט, געה קיניג-מאַן,
שטעל דיר דיין חופה-שטאַנג,
דעק דיר דיין חופה-פאָרהאַנג,
מאַך דיר דיין בעט גרייט! —
אַלץ איז צו דער חתונה גרייט.

עס ווערט שטיל צווישען עולם, די נביאים מיט די נביאה'טעס זעצען זיך אויף זייערע ערטער און זינגען.

נביאים, נביאה'טעס.

בלאָזט מיט שופרות פון נאָהנט און ווייט!
עס קומט דער, וואָס איז פון גאָט אויסגעוועהלט.
ער איז אונזער האַר, ער איז אונזער מלך,
ער איז אונזער היילער, שבתאי צבי, דער מלך המשיח!

עס הערט זיך שופרות בלאָזען. פון דער טיר קומען אריין זיבען בתולות, אלע אין ווייסען אַנגעטאַן, צווישען זיי רחל און לאה, אין דעם סטיל פון יודיש-בוכאריש אַנגעטאַן.

די מיידלעך

זינגענדיג.

קומט אַרויס און זעהט,
טעכטער ציונ'ס,
שלמה דעם קיניג
אין דער קרוין,
וואָס די מאַמע האָט איהם אָנגעטאָן,
אין זיין חתונה-טאָג,
אין זיין פריידען-טאָג.

עס קומט אריין שבתאי-צבי, אין ווייס-אטלאסען געוואנד, אין אַ ווייסען מיט גאָלד געשטעפטען טורבאן אויפ'ן קאָפּ, און זעצט זיך אויף זיין טרוין. עס הערען זיך שופרות בלאָזען. עס קומען אריין זיבען בחורים, אין שווארצען סאמעט אַנגעטאָן, בעפּוצט מיט גאָלד, און זינגען.

די בחורים

זינגען.

שען איז זיין פריינדין,
ווי אַ טייבעל אין שפּאַלט פון שטיין.
איהרע האָר ווי סטאַדעס שאָף —
קייקלען זיך פון די בערג גלעד אראָב.
איהרע ציין — ווי געוואַשענע שעפּסען,
פון באָדען קומען זיי צו געהן.
איהר האַלז, — ווי דוד'ס טורעם.

איהרע ברוסטען—הינדען-צווילינג,
ווײדען זיך אין די רויזען.

נאָך זיי געהט א בתולה, אין ווייסען אָנגעטאָן, און טראָגט א גרויסע ספר-תורה, בעפוצט מיט א גרויסער גאָלדענער קרוין, א גאָלדענעם ברייטען שער אויף דעם שווארצען סאמעט-מאנטעלע, וואָס איז מיט שטערן בעזעצט. זעצט זיך מיט'ן ספר-תורה נעבען שבתאי-צבי.

אברהם היכיני

שטעלט זיך פאר שבתאי צבי און זאָגט איהם.

חתן משיח! אַזוי טוט גאָט זאָגען: איך האָב חרוב געמאַכט מיין בית-המקדש, מיין קדשי-קדשים צעשטערט. און מיט אייך בין איך אין גלות פערטריבען. — און איך האָב געוואַרט אַלע טעג, ווען וועט קומען דער מענש, וואָס וועט אָננעמען מיין שטעל,—ווי איך אויבען, אַזוי ער אונטען, גאָט אין מענשליכער געשטאַלט, און מיך און וועלט פון גלות אויסלייזען. אין שבתאי צבי מיין זוהן האָב איך געזעהן דעם מענש, זאָגט גאָט. איהם דערהויב איך און מאַך איהם צום הייליגען-קיניג, צום ערהויבענעם מענש. און איך פער-קניפּ מיך מיט איהם און פערבינד מיך מיט איהם אין הייליגען באַנד. און גיב איהם מיין טאָכטער, די תורה, צום מאַן. און ער זאָל זיך בעהעפטען אָן איהר און זאָל זי טון ווי אַ שטעמפּעל צו זיין האַרץ, ווי אַ ברודער צו זיין שוועסטער, וואָס האָבען געטאָן זויגען פון איין מוטער-ברוסט, וואָס ער טרעפט זי אין גאַס און טוט זי קושען, און שעמט זיך נישט.

מען שטעלט אין מיטען סאלאָן א חופה מיט גאָלדענע שטאַנגען און א ליכטיגען פאָרהאַנג. שבתאי צבי געהט פון זיין שטול אונטער דער חופה ארונטער. ביי זיין געהן בלאָזען די נביאים אין די שופרות, די מוזיק שפּילט, די זיבען מיידלעך, וואָס געהען פאָראויס, זינגען.

די מיידלעך.

שען איז דער קעניג שלמה אין זיין חופה-קלייד,
אין טאָג פון זיין פרייד!
אָ זינגט,
אָ זינגט, הימעל און ערד, זינגט איהם אַקעגען
צו זיין חופה-גאַנג!
דער חתן-קיניג פיהרט זיין כלה

אונטער זיין חופה־האַנג.
די שטאַנגען געהאַקט פון בוקסען־בוים,
דער פאָרהאַנג געוועבט פון שטראַלען־ליכט,
זיין געלעגער געוועבט מיט
ירושלים׳ס טעכטערס ליעבע.

שבתאי צבי שטעהט אונטער דעם פאָרהאנג. די שופרות בלאָזען. די זיבען בחורים געהען פאָראויס, זינגענדיג. דאָס מיידעל מיט דער תורה נאָך זיי.

די בחורים

זינגען.

אָ הייליגט און לויבט
זיין נאָמען ברייט
אין טאָג פון זיין פרייד!
גאָטס טאָכטער איז די כלה זיין,
גאָט איז דער מחותן אַליין.

דאָס מיידעל גיט איבער די תורה שבתאי צבי, וועלכער נעמט זי אויף דער האנד. דאָט מיידעל געהט אָב. עס בלייבען שטעהן, אין צוויי רייהען אויסגעשטעלט, די זיבען בחורים, די זיבען בתולות ארום די נביאים. פון דער טיר, פון וואנען שבתאי צבי איז אריינגעקומען—קומט אריין א פראָצעסיע פון קליינע קינדער, יונגלעך און מיידלעך, האלטען זיך ביי די הענד, אין א לאנגער רייה. טייל האלטען לאנגע לולבים אין די הענד און שאָקלען זיי אויף אלע זייטען.

שבתאי צבי

נעמט דעם ספר און דערהויבט עס אין דער הויך. זאָגט הויך אויפ׳ן קול.

איך בין דיך מקדש צו מיר אויף אייביג. און איך בין דיך מקדש
צו מיר מיט די פיר מדות: רעכט, דין, גענאָד און דערבאַרימונג.
און איך בין דיך מקדש צו מיר מיט אמונה. פון די נביאים פאלען טייל אויף דער ערד און זאָגען נביאות.

אַ טייל.

אָ, איך זעה ליכט!—וועלט און וועלט גענעהנט זיך צוזאַמען,
הימעל געהט אַראָב צו דער ערד, ערד צו הימעל,
ים צו לאַנד, לאַנד צו ים,
נשמה צו נשמה, מענש צו מענש!

אַלץ איז זיך משדך אין פערבאַנד,
אין אייביגען באַנד, אין אייביגען באַנד!

שבתאי צבי

נעמט די ספר־תורה אין דער הויך.

איך האָב מיר גאָטס טאָכטער אויסגעוועהלט—די הייליגע תורה! מיט איהר וועל איך מיך פערבינדען צום אייביגען באַנד, איהר ליעבע וועל איך היטען. אין איהרע וועגען וועל איך געהן, צו הייליגען זיך אין איהר הייליגקייט. און איך בין משפיע אויף דער וועלט פון איהר הייליגקייט. די הימלען זאָלען צוריק קריגען זייער ליכט און פראַכט, און די ערד זאָל דערהויבען ווערען צום הימעל אויף, זיי זאָלען קענען שען ווערען אין איהר הייליגקייט. און ענדען זאָל דאָס שלעכטס ביים מענש. גאַנץ מאַך איך זיין נשמה, ערהויבען מאַך איך זיין גייסט, אַז ער זאָל קענען שען ווערען אין איהר הייליגקייט, אַז אַלץ זאָל דינען צו איהר און זיין אין איהר, און זי אין אַלעם. אָמן.

אַלע.

אָמן!

עס דערהערט זיך פלוצלונג פון דרויסען אַן אָנקומען, ווי גאַנצע חיילות זעלנער וואָלטען אָנגעקומען. וועגען פאָהרען, פראַכטען ברעכען, קיה, אָקסען שרייען. פערד קאָפּיען. מענשען רופען, שאַלען. דאָס אַלץ ווערט איבערגעהילכט פון אַ שאַלענדיג ווילדער מוזיק פון שופרות, טראָמפּייטען און פויקען.

נתן עזתי

פאַלט אריין מיט רעש.

אָ הייליגער קיניג, משיח פון יעקב! דיין וואונדער איז געקומען, דיין וואָרט איז געשעהן! זי קומט צו דיר, דיין קיניגין, מיט פראַכט און אין שענקייט! פלאַמען ברענען אין איהרע אויגען, פלאַמען ברענען אין איהרע האָר. און איהר פייער האָט הערצער דערוואַרימט. פון שטאָדט צו שטאָדט, פון לאַנד צו לאַנד איז זי געגאַנגען, האָט אָנגעזאָגט און מבשר געווען דיין אויפשטעהן, וואו זי איז געקומען,—און מתים זענען מענשען געוואָרען. איהר וואָרט, איהר פלאַם—האָט שטויב פון הערצער געשיט. זי קומט צו דיר, דיין קיניגין, דיין אויסגעוועהלטע, פון גאָט בעשטימט!—

וואו זי איז געקומען — האָט זי מיט איהרע הענד, ווי הויפּענס, דאָס פאָלק צוזאַמענגענומען. איהר אויג האָט געפלאַמט, איהרע האָר האָבען געצויגען, און געגאַנגען איז דאָס פאָלק נאָך איהר, ווי נאָך ליכט נאָך, ווי נאָך רעגען נאָך. דעם הימעל האָט זי זיך אונטערטעניג געמאַכט. דונער און בליץ האָבען צו איהר געדינט.— דיין וואָרט אין איהר מויל איז צו גאָט געוואָרען, און עס האָט וואונדער געוויזען. — און זי האָט דאָס פאָלק אונטער דיינע פענס־טער פון דיין געצעלט צוזאַמענגענומען, זי איז דיר צו דינען גרייט... אָט קומט צו דיר דיין קיניגין, זעה, פון גאָט דיר בע־שטימט, אין פּראַכט און שענקייט!

דורך דער גאַנצער סצענע הערט מען פון דרויסען א בעשטענדיג רוישען און זינגען פון דעם לאַגערענדען פאָלק.

אין דער טיר ווייזען זיך צוועלף בחורים, אָנגעטאָן אין שווארצע סאמעט־פלאַשען. און אין מיטען זיי שרה אין א שווער, לאַנג, שווארץ סאמעט קלייד, בעזעצט מיט גרויסע גאָל־דענע שטערן. צום ראַנד פון קלייד איז בעהעפט א ברייטע, גאָלדענע עטרה, פון וועלכער עס ווייזען זיך ארויס באָרוויסע פיס. אויפ׳ן שטערן א זילבערנע בלעך. אויפ׳ן הארץ אָנגע־האַנגען אויף א גאָלדענער קייט א ברייטע בלעך, אויסגעזעצט מיט ברילִיאַנטען און פּערל די נעמען פון די צוועלף שבטים.

שרה.

זעהט אייער קיניג און גאָט! זי ווארפט זיך צו שבתאי צבי׳ס פיס און קושט דעם זוים פון זיין קלייד. אָ דעקט׳ס מיר די האָר צו, איך האָב מיין קיניג געזעהן! זי ווייזט מיט דער האַנד. קומט און זעהט אייער האַר און קיניג!

שבתאי צבי.

איך האָב דיך נישט געזעהן ביז איצט, נישט אין מיין נשמה, נישט אין מיין גייסט. ווער ביסטו דען?

שרה.

איך קום פון דיר, און בין אין דיר, מיין נשמה מיט דיינע איין צווייגען־פּאָר. דו—דאָס לעבען, איך—דער טויט; וואָס איז מצוה אָהן זינד? מיר האָבעןביידע פון איין ברוסט מילך געזויגען. און איך

בין געקומען צו מיין נשמה־פּאָר, טויט און לעבען, זינד און מצוה מישען.

שבתאי צבי

דערמאָנט זיך.

איך האָב מיט דיר דעם באַנד צעריסען, מיין ערדישעס פון מיר געוואָרפען, אָבגעשניטען און אויסגעראָט די וואָרצלען, וואָס בינדען אונזערע נשמות צוזאַמען. ער ווייזט אויף די תורה. זי איז מיין כלה־פּאָר, מיט איהר האָב איך זיך פערבונדען.

שרה.

דו האָסט זיך נישט געקאָנט פון מיר בעפרייען, דו בענקסט נאָך מיר, נאָך שטעקען אונזערע נשמותביידע טיף אין וואָרצעל צוזאַמען.

שבתאי צבי.

איך האָב מיך בעפרייט, דאָס מענשליכע פון מיין לייב געריסען און בין צו גאָט געוואָרען.

שרה.

וואָס איז גאָט אָהן מענשליכען?—ניין, עס קוקט דאָס מענשליכע פון דיין אויג, און דו בענקסט דערנאָך. דיר שמעקט טאָל און באַרג, און די זון, ווען זי געהט אויף, און דער טוי, ווען ער פאַלט. ווער האָט דיר דאָס פאָלק געזאַמעלט אונטער דיין פענסטער? דער מענש. ווער האָט זיי דאָרשטיג געמאַכט נאָך דיין וואָרט?— דאָס מענשליכע. מיין אויג האָט זיי געברענט, מיינע האָר האָט זיי געצויגען. מיט מיין תאוה האָב איך זיי צוזאַמענגענומען, ווי זאַנגען, און צו דיינע פיס דיר געלעגט. מיר זענען מענשען, פון איין פּאָר קומען מיר אַרויס — דאָס בלוט רינט אין דיין האַנד און מיינער.

שבתאי צבי

הויבט זיך אויף און רופט.

אַברהם היכיני, מיין נביא שמואל פרימו, מיין מזכיר!

אַבְרהם היכיני און שמואל פרימו.

בעפעהל, האַר, מיר זענען דאָ!

שבתאי צבי.

געהט אַרויס און צעטרייבט דאָס פאָלק פון הינטער מיין פענס־טער! איך וויל קיין פאָלק, וואָס איז געקומען צו מיר, געצויגען פון תאוה־קראַפט, געבּרענט פון אויג און האָר. ער גיט איבער די ספר־תורה. געהט אַרויס צום פאָלק, דערהויבּט די תורה איבער איהם. זי זאָל מיר דאָס פאָלק רופען, געלויטערט אין איהר הייליג־קייט, געהען זיי נאָך איהר הימעל־ליכט, אין איהר געטליכען וועג. איך בּין צו גאָט פון יעקב געזאַלבט, איהם וויל איך דינען, אָן זיין תורה וויל איך מיך בעהעפטען.

שרה

צו אברהם היכיני און שמואל פרימו.

קומט צום פאָלק — זאָלען מיר זעהן, נאָך וועמען וועלען זיי נאָכ־געהן, נאָך וועמענס קראַפט זיי וועלען געצויגען ווערען: נאָך איהר, — אָדער נאָך מיר. זי איז הייליג אָבער טויט! ריין — אָבער שווייגט. נאָך מיר געהט נאָך דאָס פאָלק, פון מיין פלאַם געצויגען, נאָך מיין זינד געבּענקט... לעבּט עס אין מיין טויט.

אברהם היכיני און שמואל פרימו געהען אַרויס מיט דער תורה.

שרה געהט אַרויס נאָך זיי.

פון דרויסען הערט מען, ווי דאָס פאָלק שאַלט.

שבתאי צבי

דערהויבּט די הענד צום הימעל, פערגלייסט די אויגען.

איך בּין מיט זיי. איך הויבּ זיי אויף, איך לייטער זייערע נשמות — שטייגט אויף, שטייגט אויף! — איהר זאָלט קענען דערהויבּען ווערען — ... זי ציהט אַראָבּ. — זייערע נשמות זענען שווער, פער־פלעקט, עס ציהט זיי נאָך דער ערד. — דאָס פאָלק איז מיט איהר, נויגט צו איהר. זיי געהען נאָך איהר, עס ציהט זיי איהר זינד... ווי וואָלקענס בלייַ, נידערן זיי אַראָבּ אין איהר ים... עס ציהט זיי איהר טויט... עס פלאַמט זיי איהר אויג... איך וועל אייך הויבּען... איך וועל אייך רייניגען... צום הימעל וועל איך אייך נעמען... איך

רוף אייך מיט גאָטס וואָרט... איך וועל אייך גאָטס לויטערקייט צייגען... איך וועל אייך אין די הימלען פיהרען!... ניין, זיי הערען נישט... זיי ווענדען אָב זייער קאַרק פון גאָטס וואָרט, צו זיי גע-ווענדט... און געהען נאָך אויגען-גלאַנץ... — נאָך האַרצען-לוסט.

ע ר ש ט ע ר   נ ב י א.

איך זעה, ווי עס פאַלען אַראָב מחנות נשמות, שוואַרץ ווי נאַכט, פון הימעל אַראָב, אין כף הקלע אַריין.

צ ו ו י י ט ע ר   נ ב י א.

איך זעה, די זכיות געהען, ווי ליכט אין הימעל אויף, די שערים ווערען פערשלאָסען, און די ערד פאַלט... פאַלט...

ד ר י ט ע ר   נ ב י א.

די הימלען ווערען דערהויכט און בעלעגט, אין שווער און פינסטער ווערט די ערד, און סמאל צעשיקט זיינע שדים שוואַרץ ווי נאַכט, און זיי פאַנגען נשמות פערבלאָנדזשעטע און תפלות געפאַלענע...

א ב ר ה ם   ה י כ י נ י   א ו ן   ש מ ו א ל   פ ר י מ ו

קומען אַריין צו לויפען.

דאָס פאָלק געהט איהר נאָך, ווי אַ ליכט, — זי איז זייער וועג, זייער וואָרט!

ש ר ה

קומט אַריין, געהט צו צו שבתאי צבי, קוקט איהם שטאַלץ אין די אויגען.

דו געהערסט צום מענשליכען.

ש ב ת א י   צ ב י.

איך בין אַ קנעכט צום גאָט פון יעקב, אָן זיין תורה וויל איך מיך בעהעפטען...

ש ר ה.

דו ביסט נישט דער דינער פון געטער-הימלען. דו ביסט דער מענש-גאָט! די הימלען זענען צו גאָט — די ערד, די ערד איז צום מענש איבערגעגעבען געוואָרען. דו האָסט די מאַכט, דו ביסט דער האַר, אונזער גאָט אויף דער ערד. דיר וויל מען דינען, און דו האָסט איבער אונז די קראַפט און מאַכט!

די נביאים

קניהען צו דער ערד.

דיך האָט מען געגעבען צו אונז צום מענש-גאָט, אונזער קיניג און בעשעפער! געלויבט זאָל זיין דיין נאָמען אויף אייביג, אָמן סלה!

שרה

צו אברהם היכיני און שמואל פרימו.

דו מענשען-נביא, בעט צו דיין גאָט, לאָז ער אונז פון געטער-הימלען בעפרייען! ער איז דער מענשען-גאָט. זעהט — דאָס פאָלק איז הינטער זיין פענסטער פערזאַמעלט און וואַרט אויף דיין וואָרט. עס וויל נישט צו געטער דינען, עס וויל צום מענשליכען לעבען.

אברהם היכיני

קניהט פאר איהם.

געלויבט און געהייליגט זאָל זיין דיין נאָמען, אונזער גאָט און אונזער האַר, אויף אייביג, אָמן! אַזוי ווי די אַלטע הייליגקייט איז געזעצט איבער די הימלען אין דער הויך, אַזוי ביסטו, הייליגער קיניג, געזעצט איבער דער ערד אונטען. דו ביסט גאָט אין מענשליכער אַרט, אין מענשליכער געשטאַלט, אין דיין קומען איבער אונז, קומט די וועלט צום ריכטיגען בעשטאַנד. אין דיר איז די קראַפט אונז צו בעפרייען פון געזעץ און דין, — דו האָסט די מאַכט, בעפריי אונז פון געזעץ!

שמואל פרימו

געהט צו, פאלט פאר שבתאי-צבי.

דאָס פאָלק האַרט פאַר די פענסטער פון דיין געצעלט, און וואַרט אויף דיין בעפרייאונג. וואָס זאָל איך זיי זאָגען?

שבתאי צבי.

געה אַרויס און זאָג זיי, אַז איך בין אַ קנעכט צום גאָט פון יעקב, צו איהם זאָלען זיי דינען.

שרה.

דורך איהר אָדער דורך מיר! זי ווייזט אויף דער תורה. זי האָט אונז געבאָט און געזעץ געגעבען, האָט אונז צייכען געקריצט און וועגען

געשטעלט, „ניין" און „יאָ" אונז געזאָגט, אין צוימען אונז אַרומ־געצוימט, און אונז פערווערט און אונז פערבאָטען וועגען און לעבען. בעפריי אונז פון געזעצען און וועגען, דורך פרעמדע גע־טער אונז געגעבען! דו קענסט אונזער ווילען, דו ווייסט אונזער האַרץ. אונזער בלוט — דיין בלוט, אונזער בענקען — דיין בענקען. דו זאָג דיין וואָרט, און צעשטער און צעברעך די צוימען, וואָס מען האָט אונז אַרומגעצוימט מיט זיי! און צעפיהר און צעלעג די געזעצען און די דינים, פון פרעמדע אויף אונז געלעגט! צערייס די רצועות, פון גאָטס קנעכט אויף אונז געבונדען! *שטיל.* ווער שטעהט צווישען מיר און דיר? *זי ווייזט אויף די תורה.* — אַ געזעץ, אַ וואָרט, פון אַ פרעמדען גאָט געזאָגט, וואָס מיר קענען איהם נישט, וואָס ער וואוינט אין די הימלען אין דער הויך. אין מיר האָסטו די זינד, טויט, פערדאַרבונג, תשובה און תחית־המתים, ברוגז און חבר, אַליין און מיט, איך וויל און וויל נישט; איך צעוואַרים דיין לייב, ווי אַ זון, און בין קאַלט — ווי אַ שטיין. קלייב אויס, דו מענשען־גאָט, צווישען מיר און איהר!

שבתאי צבי

שטעהט אויף פון זיין שטול, בלייבט אַ לאנגע ווײלע שטעהן, קלערט.

דורך מצוה אָדער דורך עברה? דורך לעבען אָדער דורך טויט? וואָס איז די מצוה אָהן דער עברה? וואָס איז דאָס לעבען אָהן דעם טויט? — הייסט עס אויסלייזען נאָר, כדי צו געטער־קנעכט ווערען, פון זיך דאָס מענשליכע בעפרייען — נאָר בכדי פונם געט־ליכען אויף זיך דעם יאָך צו נעמען. איהר קענט נישט דעם מענ־שענס האַרץ, פערהוילען איז עס פון אייך, ווי אַייערס פון אונז. איך בין מענש, ווי זיי, אין מיין ברוסט וואוינט ווילען, אין מיינע אָדערן — בלוט! ווילען — מיר טוען נאָר אונזער פליכט!

שרה

קוקט איהם אין די אויגען שטאַרק, שטיל:

זיי אַ גאָט, דו מענש!

שבתאי צבי.

נתן מיין נביא, יהושפט מיין מזכיר! געהט אַרויס צום פאָלק און זאָגט, שרייבט'ס בריעף און צעשיקט'ס יעדען לאַנד און לאַנד, יעדע

שטאָדט און שטאָדט, וואו דעם קיניגס וואָרט וועט דערגרייכען.
איך, אַייער גאָט און הייליגער קיניג, שבתאי-צבי, געזעצט אויף דער ערד אונטען, ווי גאָט אין די הימלען, לאָז אויף יעדעס געזעץ און געבאָט, צעברעך יעדען צוים און שטאַנג, בינד אויף יעדען באַנד און פערבאָט, אויף אַייך געבאָטען, אויף אַייך געגעבען פון אַ פרעמדען גאָט, פון גאָט פון הימעל. איך, אַייער גאָט שבתאי-צבי, געזעצט אויף דער ערד, ווי גאָט אויפ'ן הימעל, לייז אַייך אויס צו אייביגער אויסלייזונג און בעפריי אַייך צום אייביגער פרייהייט, און צערייס יעדען באַנד, אויף אַייך געבונדען. איך נעם אַייערע טרויער-טעג און מאַך זיי אַייך צו פריידען-טעג, — עס איז נישטאָ קיין „יאָ" און „ניין" אויף אַייך. נאָר, דער צוויי און צוואַנציגסטער טאָג פון דעם חודש תמוז, דער טאָג פון שלום מאַכען צווישען גאָט, אַייער גאָט, מיט זיין קיניגין, די שכינה, שרה, די טאָכטער פון ישי — דער טאָג זאָל אַייך זיין הייליג, הייליג, מיט קיין מלאכה זאָלט איהר איהם ניט שטערען, נאָר פרעהען זאָלט איהר זיך דעם טאָג, מיט געזאַנג און ליד; ליכטיג זאָל זיין אין אַייערע געצעלטען אין דעם טאָג, וואָרום עס איז דער הייליגער שבת, דער גרויסער שבת פון אַייער קיניגין, שרה, די טאָכטער פון ישי.

די נביאים

פאַלען צו דער ערד.

געלויבט זאָל זיין גאָט, אונזער גאָט-מענש, אונזער הייליגער קיניג, אונזער דערהויבענער מענש, וואָס ער האָט געעפענט די שטריק פון אונזערע זינד, ערלויבט דאָס פערבאָטענע, אויפגעבונדען דאָס גע'אַסר'טע, און צעשטערט דאָס געזעצטע און אויסגעקריצטע, פון היינט-מאָל אָן ביז אייביג, אמן!

נתן און יהושפט געהען ארויס.

שרה

פאַלט איהם צו זיינע פיס.

פון דרויסען הערט מען שופר בלאָזען, דאָס פאָלק שאַלט.

צווייטער אקט.

צווייטער בילד.

אין גאַליפּאָלי אין פעסטונג „מגדל עוז״. א ציממער, פערהילט אין א טיפען טונקעלן שאָטען, בעלויכטען דאָ און דאָרט מיט קליינע אייל-לעמפּלעך, וועלכע הענגען אין דער הויך. אין די ווינקלען שטוב ברענט זיך אין כּלים ווייררויך, פון וועלכען עס שטייגען אויף גאַנצע וואָלקענס רויך און שוועבען אין דער לופט אַרום איבּער מענש און קאָפּ. אויף א טונקעלן זיץ רוהט שרה, געהילט אין א טונקעלן שלייער, א קרוין אויף איהר קאָפּ. נעבען איהר זיצט שבתאי צבי. אַרום — די „זעקס רעהרען פון דער מנורה״: אברהם היכיני, שמואל פּרימו, מרדכ חסיד, מתתיהו אשכּנזי, באַשי יוסף רפאל, נתן עזתי, מקובּלים, נביאים און ערהויבּענע. צווישען זיי רחל און לאה, וועלכע שטעהען פון ביידע זייטען נעבען שרה׳ן.

אַלע

קניהען און בויגען זיך פאַר שבתאי צבי.

געלויבט איז אונזער גאָט, געלויבט איז אונזער האַר, דער הייליגער קיניג, דער ערהויבענער. מענש פון היינט ביז אייביג!

שרה

שטעהט פאַר איהם.

עס גענעהנט דאָס יאָהר פינף טויזענד פיר הונדערט און אַכט, פון גאָט בעשטימט, אין זיין הייליגען „זהר" אָנגעזאָגט—דיין מלוכה איז נאָהנט, דיין הערשאַפט איז נאָהנט, דיין הערשאַפט קומט. דו ווערסט קומען איבער זיי, ווי אַ ווינט, דו ווערסט זיי אין דיין וואָלקען־קנאה אויפעסען.—מלכים, זאַמעלט אַייך אונטער זיין באַרג איין! – גאָט וויל אַייך דאָס קיניגרייך צעטיילען.

שבתאי צבי

הויבט זיך אויף פון זיין שטול, דער עולם בויגט זיך אראָב.

איך, שלמה דער זוהן פון דוד, דער געזאַלבטער קיניג פון גאָט פון ישראל, רעגירער אין די הימלען אין דער הויך, אויף דער ערד אונטען, דער פאָרכטבאַרער, ערהויבענער איבער די קיניגען פון דער ערד—מיין אייביגער זיץ אין דער הייליגער הויך־געהויבענער שטאָדט ירושלים, בעשטימט צום רעזידענץ פון דער גאַנצער וועלט, אום צו גענעהנען דאָס יאָהר פינף טויזענד פיר־הונדערט אַכט, בעשטימט פון מיר איבערצונעמען די רעגירונג אויף דער ערד, און אויסצולייזען די וועלט פון פרעמדער געטליכער און קיניגליכער הערשאַפט, צו נעמען אונטער מיין האַנד און מיין דערבאַרעמונג—צעטייל די קיניגרייכען פון דער וועלט צווישען מיינע אויסגעוועהלטע.

יוסף, מיין ערשטען ברודער, זאַלב איך צום קיניג איבער די ביינצעהן מלכים פון יודישען לאַנד, זיין אייביגער זיץ איז אין פעסטונג שומרון—געמאַכט צום רעזידענץ איבער די מלכים פון ישראל, און די גרויסע גאָלדענע קרוין אויף זיין קאָפּ.

יוסף צבי

פאלט צו די פיס.

זיי געלויבט. גאָט און ברודער.

שבתאי צבי.

אלי מיין צווייטער ברודער, אין איהם גיב איך די נשמה פון חזקיה דעם קיניג, און בעשטים איהם צום קיניג איבער די קיני־גען פון יהודה.

אלי צבי

פאלט צו די פיס.

זיי געלויבט, גאָט און ברודער!

שבתאי צבי.

רב משה, מיין ערשטען לעהרער פון סמירנאַ די שטאָדט, איהם קרוין איך צום קיניג איבער די שבטים ראובן און שמעון, וועלכע זענען אויף יענער זייט טייך.

די שומרים

פון דער טיר, קומען אריין, פאלען צו די פיס.

הייליגער קיניג, ערהויבענער מענש! אַ נביא איז צו דיר געשיקט, ער שטעהט אויף דער שוועל פון דיין טיר—און וויל דיך מאַכען הערען גאָטס וואָרט.

שבתאי צבי

האלב דערשראָקען.

אַ נביא פון גאָט, גאָטס וואָרט אין מויל?!

די שומרים.

פון גאַנץ ווייט איז ער געקומען צו דיר, פון דער מדינה פוילין. ער האָט דיין ממשלה צווישען פעלקער און לענדער אָנגעזאָגט. יעצט שטעהט ער אונטער דער טיר פון דיין געצעלט, גאָטס וואָרט אויף זיין צונג. ער זאָגט, ער איז פון איהם צו דיר געשיקט.

שבתאי צבי.

איך וויל קיין נביאות נישט הערען, פון פרעמדע געטער צו מיר

געשיקט. איך האָב דעם באַנד צעריסען מיט דעם הימעל. דער הימעל — צו גאָט, די ערד — צום מענש. איך וויל זיין וואָרט ניט הערען! — מיינע אייגענע נביאים האָב איך.

אברהם היכיני.

מיר קענען ניט קיין אַנדערן גאָט אויסער דיר. זיין וואָרט און זיין מאַכט איז צו דיר געוואָרען איבערגעגעבען.

שבתאי צבי.

פערשליסט די טויערן, פערהאַקט די פענסטער! — איך וויל קיין פרעמדע ווערטער נישט הערען. — איך וויל יעצט אַליין זיין, די קיניגרייכען פון דער וועלט וועל איך אַן אַנדער מאָל צעטיילען. פערלאָזט מיך. אַלע, אויסער שרה, פערלאָזען די שטוב.

שבתאי צבי

בעהאַלט זיין פּנים אין די הענד.

מיר טוט באַנג, איך האָב גאָטס וואָרט פערטריבען פון מיר.

שרה

נעמט איהם איין אין זיך.

דו האָסט די מאַכט, דיין פּאָרכט איז געפאַלען אויף ווייט און ברייט, דיין כבוד געהט, ווי אַ נביאות, איבער די וועלט אַרום, און עס בויגען זיך קעפּ פאַר דיר. דיין קומען איז די האָפענונג פון פאָלק, — וואו דיין נאָמען האָט דערגרייכט, האָט עס ליכט אין הימלען געצונדען... מיט דיר איז די מאַכט, דו האָסט די קראַפט, דו ביסט צום גאָט פון די ערד געוואָרען, — דאָס פאָלק בעט צו דיר.

שבתאי צבי.

מיר טוט באַנג, איך האָב גאָטס וואָרט פערוואָרפען, דעם הימעלס טאָכטער פערשטויסען. זענען מיר די הימלען געוואָרען פערמאַכט, איך קאָן מעהר צו זיי נישט דערגרייכען.

שרה.

איך בין די ערד־טאָכטער, איך האָב דיר די ערד צו נדן געגעבען. קום — איך וועל דיר מיינע הערליכקייטען ווייזען.

שבתאי צבי.

איך בענק,—דער הימעל איז הויך און ריין, די ערד איז נידעריג און שמוציג. איך בין דער חתן פון גאָטס טאָכטער געוועזן—איך האָב מיין כלה פון אונטער מיין חופה פערוואָרפען, איך האָב איהר בעט מיט אַן אַנדערער געטיילט. איך בענק—דער הימעל איז הויך און ריין...

שרה.

די ערד איז נידעריג, אָבער שען. איך בין איהר טאָכטער, דו האָסט מיך אונטער דער חופה געפיהרט, פון דיין וויין מיר געגעבען צו טרינקען—קום, איך וועל דיך אין מיינע פלעצער פיהרען! פון אתרוגים וועל איך דיר וועלדער פלאַנצען. אויף מיינע האָר וועל איך דיר אויסבעטען. מיט מיין ברוסט וועל איך דיך וואַרימען. דער קוואַל, פון שטיינער געגאָסען, וועט דיר צום שלאָף איינזינגען, די וועלדער וועלען דיך צום שלאָף איינוויגען.-איך וועל אין דער וועלט געהן, מאַן און ווייב מיט מיין קול פאַנגען און דיר אונטערטעניג מאַכען.

שבתאי צבי

ליגט אין איהרע אָרעמס.

איך בענק,—דער הימעל איז הויך און ריין. מיין כלה וועבט איהר קלייד פון הימעל-שטאָף,-און בעהאַלטען זיך אין די וואָלקען טיף הינטער איהר פאָטערס כבוד-שטול.

שרה.

פון די טרערען-גלעזער, אין די קברים בעהאַלטען, וועל איך דיר פאַלאַצען מאַכען, און רויזען-פעלדער, און טענען-וועלדער. איך וועל אין מיין טאַטענס גאָרטען געהן, די ציגען עסען די טרויבען, דער וויין רינט איבער זייער מויל, מילך רינט פון זייער ברוסט,— וועל איך מיך אין מילך און האָניג וואַשען, אין פעדערן וועל איך מיך פוצען, אין פערלען וועל איך מיך שמוקען.—ווי דער ים זענען זיי אויף מיין האַלז. ווי די שטערן אין די ארץ-ישראל-נעכט זענען זיי אין מיינע האָר. ווי דער שוים פון ים שימערן זיי אין מיינע נאַקעטע פיס. אויף די בערגער וועל איך מיט דיר שטייגען, אין די וועלדער וועל איך מיך מיט דיר בעהאַלטען, אין דער טונקעלער

נאַכט, אין ברויזענדען ווינט. אַ פערשלאָסענער גאָרטען, אַ פערשלאָ־סענער קוואַל איז דיין כלה־שוועסטער. קום, מיר וועלען זיך אין די גערטענער בעהאַלטען,—די טרויבען זענען צייטיג, דער פייגענבוים שמעקט. מיר וועלען זיך קליינע, פיקסלעך כאַפּען...

שבתאי צבי

אין איהרע אָרעמס.

מיין כלה האָט זיך אין די וואָלקענס בעהאַלטען... ציה מיך, — איך געה נאָך דיר! האַרץ מיך מיט איין דיין אויג, האַרץ מיך מיט איין דיין צאָפּ! ליגט אין איהרע אָרעמס.

שרה

האלב זינגענדיג.

איך שלאָף—מיין האַרץ איז וואַך, די שטים פון מיין פריינד קלאַפּט אין טיר: „מיין שוועסטער, עפען מיר, מיין טייבעלע, מיין פריינדין! מיין קאָפּ איז פול געוואָרען מיט טוי, מיינע לאָקען מיט נאַכט־טראָפּענס".—כ'האָב אויסגעטאָן מיין העמד, ווי אַזוי קאָן איך עס צוריק אָנטון? כ'האָב אָבגעוואַשען מיינע פיס, — ווי אַזוי קאָן איך זיי צוריק פערשמוצען?

שבתאי צבי

וועקט זיך פּלוצלונג אויף.

ווער בעטרעט מיין געצעלט? כאַפּט אָן שרה'ן פאַר די הענד. דו הערסט?— גאָטס וואָרט געהט אַרום אין מיין שטוב. פערשליסט די טויערן, פערהאַקט די פענסטער,—איך וויל גאָטס וואָרט נישט הערען!

עס יאָגט אַ ווינט פון אלע פיר זייטען—עס לעשט די ליכט אויס, אין שטוב הערשט אַ טונקעלהייט.

נחמיה'ס

קול פון ווינט געיאָגט.

בחנם טוסטו דיינע טויערן פאַר גאָטס וואָרט שליסען! וואו וועסטו זיך בעהאַלטען פאַר גאָט? אין דעם שפּאַלט פון שטיין וועל איך דיך געפינען, אין דער טיפעניש פון הייל טו איך מיך געפינען, זאָגט גאָט!

שבתאי צבי.

איך האָב מיך פון דיר בעפרייט, איך האָב הימעל פון ערד געשיידט, איך בין צו גאָט...

נחמיה הכהן

ערשיינט אין זיין ווייס געוואנד.

אַזוי טוט גאָט זאָגען: איך נעם פון דיר די קראַפט, איך נעם פון דיר אָב מיין וואָרט, איך האָב מיך בעדענקט איבערצוגעבען מיין וואָרט דעם מענש. וואָרום ערדיש איז דער מענש, און צום ערדישען איז זיין פערלאַנג, פון דער ערד קומט דער מענש, און צו דער ערד געהט ער צוריק...

פ אָ ר ה א נ ג.

דריטער אקט.

ערשטער בילד.

א גרויסערברייטער פּלאַץ אַרום דער פעסטונג „מגדל עוז״. עס איז ראש השנה פון דעם אַנ־קומענדיגען משיח־יאָהר פינף טויזענד פיר הונ־דערט און אכט. יודען פון פערשיידענע געגענדען און לענדער, ספרדישע, תימנ׳ער און פּויליש־דייט־שע. די אַנהענגער פון שבתאי צבי בעלעגען אַרום דאָס פעלד און די הויכע גרויע מויער פון פעסטונג. אַן עדה יודען, אין ווייסע קיטלען און טליתים אָנגעטאָן, שטעהען אויף איין אָרט, ווי א וואַלד ווייסע בוימער, און דאַווענען שטעהענדיג אויף איין אָרט און שאָקלען זיך. אַן אנדער עדה רייניגען זיך פון די זינד, אום צו בענעהנען דאָס קומען פון משיח׳ן. אנדערע זענען איינגעגראָבען און דער ערד ביז צום האַלז און זינגען מיט א מיסטישען און טרויעריגען נגון: „שוכני בתי חומר״. אנדערע ווייטער ליגען אויף דער ערד און לאָזען זיך שלאָגען פון זייערע חברים מיט א פּאַסיק די ארבעים מלקות, זאָגענדיג ודוי, און קלאַפּען זיך אין די הערצער. דאָ און דאָרט זע־נען גרופּעס יודען פערזאַמעלט אַרום א נביא אָדער א נביאה׳טע, וואָס איז מבשר אין משוגע־נער בעוועגונג דאָס קומען פון משיח. א הויכע בימה פאַר דער פעסטונג איז אָנגעגרייט פאַר משיח און זיין סוויטע.

דער עולם זינגט.

שוכני בתי חומר,
למה תשאו עין,
ומותר לאָדם מן הבהמה אָין.
טוב יש לדעת,
כי אַנחנו תולעת,
גב חומר גבנו.
ואיך יגבה לבנו?
מה יתרון לגבר
ואחריתו לקבר.

די יודען, אין ווייסע טליתים געהילט, שטעהען און דאוונען, שאָקלען זיך אָהן ווערטער, דער חזן מיט משוררים זינגען פאר זיי.

אלהינו ואלהי אַבותינו. תקע בשופר גדול לחרותנו, ושא נס לקבץ גליותנו, וקרב פזורינו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי אָרץ, עד בואנו לציון עירך ברינה, ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם.

דאָ און דאָרט ליגען יודען און לאָזען זיך שלאָגען פון זייערע שמייסערס מיט פאַסקעס, קלאַפּענדיג זיך אין די הערצער.

אוי, רבונו של עולם! הייליג דיין נאָמען, בעווייז דיין גלאַנץ!

א גרופּע פּוילישע יודען שטעהען ארום.

צוויי משולחים

פון לעמבערג לעזען א בריעף.

„אַזוי ווי איהר פרעגט און פאָרשט נאָך איבער וועגען די ציגעלעך, וואָס רב ישראל דער ירושלמ׳ער, דער זוהן פון אַברהם נ״י פה קאָנסטאַנטין האָט געקויפט, און עס איז אַריינגעפאַלען אַ מחלוקת צווישען די קרובים, וואָס זיי זאָגען, אַז די מכירה איז געווען אַ שלעכטע, און דער מקח איז אַ מקח-טעות, זאָלט איהר וויסען זיין, אַז די סחורה איז אַ חשוב׳ע סחורה. און זי געהט אין יעדער מדינה, און ווער עס לאָזט אַרויס אויף איהר אַ שלעכטען שם, דער איז עתיד לתן את הדין, און אַזוי ווי עס האָבען זי אָבגעשאַצט

מענשען סוחרים, גרויסע בקיאים אין משא ומתן, איז בטוח, אַז עס וועט זיין אַ גרויסער ריוח. מען דאַרף נאָר אָפּוואַרטען, ביז עס וועט קומען דער גרויסער יריד אי״ה דאָס יאָהר, און מען וועט זי פערקויפען פאַר גוט געלד״...

איינער צום אַנדערן.

פערשטעהסט, ר׳ ישראל דער ירושלמ׳ער, דער זוהן פון אַברהם!

אַן אַנדערער

שטעקט אריין דעם קאָפּ.

וואָס מיינט ער דאָס אַזעלכעס „די ציגעלעך״?

דער זוהן פון בעל טורי זהב

ביט זיי צו פערשטעהן מיט אַ גמרא-נגון.

נו עס איז דאָך בדרך רמז. ר׳ ישראל מיינט ער דעם משיח׳ן שיחיה; די ציגעלעך, דאָס זענען מיר, יודען. און אַזוי ווי עס האָבען טייל אַרויסגעלאָזט, אַז דער מקח איז געווען אַ מקח-טעות, מיינט ער, אַז דער משיח איז חלילה אַ פאַלשער, זאָגען עדות אַנשים בקיאים במשא ומתן, מיינט ער, גרויסע גוטע יודען, חסידים ויראי שמים, אַז די סחורה איז אַ חשוב׳ע סחורה, נאָר מען דאַרף נאָך אָפּוואַרטען דעם גרויסען יריד — וואָס וועט אי״ה אין דעם יאָהר, מיינט ער, אַז עס וועט קומען די ריכטיגע מינוט — פון זיין ממשלה, וועט זיין אַ גרויסער ריוח. פערשטעהסט דו שוין?

דער ערשטער

פערשטעהט.

אַהאַ! געהען דורך.

אַן אַנדער גרופּע

אַ נביא צום פאָלק.

דער טאָג איז געקומען, דאָס אַנהויב יאָהר, פינף טויזענד פיר הונדערט און אַכט — דער קיניג געהט זיין מלוכה איבערנעמען. היינט איז זיין טאָג, היינט קומט צו איהם זיין מאַכט!

אַ גרופּע יודען

שלאָגען זיך אין די הערצער, ליגענדיג אויף דער ערד.

לאָזען מיר רייניגען אונזערע לייבער, לאָזען מיר לייטערן אונזערע נשמות! משיח'ס טאָג קומט — זיין טאָג איז דאָ, זיין טאָג איז דאָ!

עס קומט אָן אַ לאַנגע פּראָצעסיע פון יונגלעך און מיידלעך, געפיהרט דורך אַ לאַנגער חופּה. מחותנת'טעס און מחותנים טאַנצען פאָראויס פאַר די קינדער. זינגען.

פיהרט די קינדער אונטער דער חופּה, מאַכט'ס די נשמות רייף, וואָס געפינען זיך נאָך אונטער דעם כּסא הכּבוד! משיח קומט, — די מתים שטעהען פון די קברים אויף, עס קומט דער טאָג, פון גאָט בּעשטימט. ער לעבּט, אונזער קינינ, ער לעבּט, אונזער האַר —

געהען דורך.

אַן אַנדער גרופּע,

געפיהרט דורך אַ האַלב נאַקעטער פרוי, טאַנצען אַרום איהר דורך האַלב פערווילדט. זינגען.

רייסט די דעכער פון די הייזער, פערברענט האָב און גוטס! גאָט האָט זיך אין די הימלען צוריק געצויגען, וועלט און מענש משיח'ן איבּערגעגעבּען. רייסט די בּענדער, שניידט די רצועות, געשטאָרבּען איז דאָס געזעץ, געמעקט דאָס וואָרט, פריי דאָס פערבּאָטענע, אָפען דאָס גע'אַסר'טע!

לויפען דורך, אָבּ.

אויף דער ביהנע ווייזט זיך נתן עזתי און שמואל פּרימו.

דאָס פאָלק.

שווייגט'ס, דער נביא ווייזט זיך, נתן הנביא! אָ, גרויסער לעהרער— זאָג אונז, וואָס גאָט האָט צו דיר געזאָגט!

נתן עזתי.

גאָט האָט מיך צו אייך געשיקט. ער לאָזט אייך זאָגען: שוין בּאַלד וועט איהר נישט דאַרפען אייערע לייבער פּייניגען! היינט איז דער טאָג ראש השנה פון יאָהר פינף טויזענד פיר הונדערט און אַכט, פון מיר בּעשטימט — מיין געוועלטיגקייט איהם איבּערצוגעבּען. עס וועט קומען איבּער איהם זיין גייסט, ער וועט בּלאָזען מיט דעם גרויסען שופר — אייך צוזאַמענגעמען פון אַלע פיער עקען וועלט און אייגזאַמלען אייך אונטער דעם הייליגען בּאַרג ירושלים. ער וועט נעמען פון דעם סולטאַן זיין קרוין און אָנטון זי אויף זיין קאָפּ. לויבּט זיין נאָמען!

עס ווייזט זיך שבתאי צבי אין בגדי מלכות אין א גרויסער קרוין אויף זיין קאָפּ, בע-צויגען פון שרה'ן, זעצען זיך ביידע אויף דעם שטול. דאָס פאָלק יובעלט זיי אקעגען.

דאָס פאָלק.

געלויבט איז אונזער האַר, געלויבט איז אונזער קיניג, געלויבט איז אונזער העלפער, דער געזאַלבטער פון גאָט צו יעקב! עס זאָל ווערען דערהויבען זיין שענקייט, דערהויך זיין קיניגרייך, זיין האָרן זאָל ווערען דערהויבען אין כבוד, און זיין שטול זאָל זיין גרייט ביז אייביג!

עס קומט אָן א דעפּוטאַציע פון אַמסטערדאַמער ספּרדישע יודען, אָן דער שפּיץ יצחק נהר און אברהם פּירייראַ. קניהען און בוקען זיך פאַר שבתאי צבי און לעזען איהם פאָר אַן אדרעסע.

יצחק נהר

עפּענט אויף דאָס פּאַפּיר און לעזט.

צו דער זייט פון דער דערהויבענער הייליגקייט, דער שענקייט פון די יודען. מיר אַלע, ווי איינער, צייכענען מיר זיך אויף אַ וואָהרען שריפט, אַז מיר גלויבען אין דעם, וואָס מען האָט אונז מבשר געווען, און מיר נעמען אויף זיך מיט ליבשאַפט דעם יאָך פון דיין געטליך, הייליג קיניגרייך. נאָר איינס פערלאַנגען מיר פון אונזער האַר, דעם קיניג, ווייז אונז דעם וועג, אין וועלכען מיר זאָלען געהן: צי זאָלען מיר איילען אויפשטעהן און אויפצועהן נאָך בית-אל, אָדער מיר זאָלען וואַרטען אויף גאָטס הילף, ביז דער טאָג פון אַיינזאַמלען מיט זיין שופר אונזער פערטריבענ-שאַפט? מיר ווייסען נישט, וואָס צו טון, — צו דיר זענען אונזערע אויגען געווענדט. אין דעם סוף פון אונזערע ווערטער איז צו זאָ-גען, אונזער האַר, אַז נישט בלויז אונז אַליין שיקען מיר און פרעגען און בעטען, נאָר אויף אַלע יודען, דיינע קנעכט פון די אויסגעטריבענע פון הישפּאַניע, וואָס זיצען היינט דאָ מיט אונז. אַלע, אַזוי ווי איינס, בוקען מיר זיך און קניהען פאַר דעם בכבוד'ען שטול פון דעם קיניג אונזער הירט, און אויפ'ן הייליגען באַרג אין ירושלים זאָל ווערען געלויבט דיין נאָמען אויף אייביג, אונזער קיניג!

נתן עזתי

צו שבתאי צבי.

זעה, דאָס פאָלק וואַרט אַרום דיר. עס האָט דערגרייכט דיין טאָג. נעם דעם שופר אין דער האַנד און בלאָז! בלאָז אויף מזרח, בלאָז אויף מערב! און זאָג אָן, אַז דער גרויסער טאָג איז געקומען — טו אָן די קרוין אויף דעם קאָפּ. — דאָס פאָלק ליגט פאַר דיינע פיס און וואַרט אויף דיין וואָרט.

שבתאי צבי.

איך האָב דעם פאָלק קיין וואָרט ניט צו זאָגען, ניט קיין מאַכט איהם שופר צו בלאָזען. איך האָב געהאַט אַ גאָלדענע קרוין, פון מיין כלה דער תורה געשענקט — האָט מען מיר זי אַוועקגענומען. איך האָב געהאַט אַ גאָלדענעם שופר — מזרח און מערב צוזאַמענ-צובלאָזען — איז ער מיר אַוועקגעקומען, איך ווייס נישט, ווי איהם צוריק צו געפינען.

שרה.

איך האָב דיר די מצוה אַוועקגענומען — דיר די עברה איבערגע-געבען. איך האָב דיר דאָס אייביגע לעבען גערויבט, אָבער פאַר דעם דיר דעם טויט געשענקט. דיך פון דעם הימעל אַראָבגעצויגען — אָבער דיר די ערד צו פוסען געלעגט. דעם הייליגען גייסט פון דיר פעריאָגט — דער שטן שטעהט דיר צום דינסטען. זי ווייזט אויפ'ן פאָלק. זעה די נשמות, וואָס ער האָט דיר געזאַמעלט. עס יאָגט נאָך דיר, עס בענקט נאָך דיר. וואַרף דיין וואָרט אין זיי, און דאָס וועט שטורעמען, ווי בלוט אין פייער געצונדען!

שבתאי צבי.

צעטרייבט דאָס פאָלק, צעיאָגט דעם המון! — איך האָב דעם פאָלק ניט קיין וואָרט צו געבען, ניט קיין מאַכט איהם צו צייגען. — איך האָב גאָטס וואָרט פערגעסען, פערלוירען. איך ווייס נישט, וואָס זיי צו זאָגען.

שרה.

דער שטן האָט דיר אַן אַנדער וואָרט אין מויל געגעבען, דיך צו גאָט פון דער וועלט געמאַכט. צו נתן עזתי. נעם דעם שופר אין דער האַנד, בלאָז אויף רעכטס און לינקס, גאָטס קומען זאָג אָן! גאָט

איז געקומען צו אונז אין מענשליכער געשטאַלט צו הערשען. פאַלט צו די קניה, יונג און אַלט! שרה און שמואל פרימו פאַלען פאַר איהם אויף די קניה. שרייען אויס, **אָט איז אונזער קעניג און גאָט!** זיי ווייזען אויף שבתאי צבי. נתן עזתי בלאָזט אַ לאַנגע תקיעה.

דאָס פאָלק

יובעלט.

דער שופר של משיח, דער שופר של משיח!

נתן עזתי

ער ווייזט אויף שבתאי צבי.

זעהט אַייער פראַכט! יעצט איז געקומען זיין צייט, זיין ממשלה!

שבתאי צבי

שטעהט אויף און שרייט.

איך האָב נעהאַט אַ גאָלדענע קרוין, איך האָב זי פערלוירען. איך האָב געהאַט גאָטס וואָרט, איך האָב עס פערגעסען. איך האָב ניט קיין וואָרט פאַר אַייך, איך האָב ניט קיין מאַכט!

דאָס פאָלק

שרייט איהם איבער.

העלפער און געזאַלבטער צו גאָט פון יעקב, זיי געלויבט, זיי געלויבט! אין פאָלק איז ווי א ווינט פון צעלאָזענקייט און ווי אן אויסגעלאסענקייט וואָלט אריינגעקומען אין איהם. טאנצען אין ווילדען עקסטאז, עס מישען זיך אויס גרויס און קליין, מענער און ווייבער, יונג און אלט, כאפען זיך ביי די הענד, רייסען די קליידער פון די פרויען. טייל פאלען צו דער ערד און רעדען פון ענטוזיאזם און היץ. טייל נעמען זיך אן ביי די הענד און טאנצען ארום נאקעטע ווייבער. עס יאָגען זיך מענער נאָך פרויען, כאפען זיי ביי די הענד און זינגען הויך אויפ'ן קול. **רייסט די דעכער פון די הייזער, פערברענט האָב און גוטס!** **גאָט האָט זיך אין די הימלען צוריקגעצויגען, וועלט און מענש משיח'ן איבערגעגעבען. שניידט די רצועות, רייסט די בענדער! געשטאָרבען איז דאָס געזעץ, געמעקט איז דאָס וואָרט, פריי דאָס פערבאָטענע, אָפען דאָס גע'אַסר'טע! זיי געלויבט, זיי געלויבט!**

נחמיה הכהן

ווייזט זיך פלוצלונג אויף א בערגעל צווישען עולם. רופט.

זעהט איהר דען נישט, אַז ער איז האָלץ און שטיין? גאָטס וואָרט איז פון איהם גענומען געוואָרען. וועה צו אַייך, צו וועמען טוט איהר בעטען, אויף וועמען קוקט איהר נאָך הילף אויס? נאָך אַ פער־גאַנגענעם מענשען! זיינע טעג זענען געצעהלט — אָט, זעהט, וואָס אייער האָפענונג ווערט! ער ווייזט זיי אויף די טערקישע סאָלדאטען, וואָס קומען אָן צו געהן. דאָס פאָלק אין אויפרעגונג.

נתן עזתי

שרייט.

ער וועט דעם שונא טויטען מיט זיין בליק — אָט ווייזט ער אַייך זיין וואונדער. צו שבתאי צבי. נעם דעם שופר אין דער האַנד — דאָס פאָלק וואַרט!

שבתאי צבי

רופט ארויס.

איך האָב קיין וואָרט, איך האָב קיין מאַכט. איך ווייס נישט, וואָס אַייך צו זאָגען. וויל אראָב פון די בימה, — דאָס פאָלק אין גרויסער אויפרעגונג. דאָס טערקישע מיליטער רינגעלט ארום די בימה, — דאָס פאָלק וואַרט אויף אַנס, שבתאי צבי גיט זיך אונטער —

דאָס פאָלק

שרייט אויס אַ גרויס ביטער געשריי.

אונזער האָפענונג איז פערלאָרען!

פארהאנג.

דריטער אקט.

צווייטער בילד.

א ריכטער-צימער ביים סולטאַן מחמד VI. שבתאי צבי, חכים באַשי גוידאַם.

חכים באַשי גוידאַם

צו שבתאי צבי, וועלכער שטעהט אין דער וואַך פון צוויי טערקישע זעלנער.

ווער ביסטו? פון וואָס שטאַמט דיין קראַפט? אונזערע זעלנער זענען פאַר דיר דערציטערט געוואָרען. די שטריק אין זייערע הענד, צו דיר געבראַכט, דיך צו בינדען, זענען ווי אין פלאַמען פייער פערברענט געוואָרען. דעם סולטאַנס טשאַטש׳ס, צו דיר געשיקט, דיך אין געפענגניש צו נעמען, — אויף דיין פנים געבליקט, זענען זיי דיר צו די פיס געפאַלען, זייער געביטערס וואָרט פערלוירען און דיך בעטען אָנגעהויבען. דיין געפענגעניש אויף דיר — האָבען זיי דיר צום פאַלאַץ איבערגעמאַכט—און ווי נאָך אַ גאָט זענען נאָך דיר נאָכגעגאַנגען קליין און גרויס. און מיט אַמאָל איז דיין קראַפט גענומען געוואָרען. ווער האָט געלאָשען גאָטס ליכט פון איבער דיין פנים? ווער האָט דיינע אויגען פערשלאָפען געמאַכט? דיינע הענד, ווי שמשון - נאָך די האָר געפאַלען פון דלילה׳ס האַנד?—ווער ביסטו? צי האָט זיך אפשר גאָט אָן זיין פאָלק דערמאָנט, און דיך צו זיי פאַר אַן אויסלייזער געשיקט? זאָג,—איך בין פון דיין שטאַם, איך בין צו אַן אַנדער גאָט איבערגעגאַנגען, צום סולטאַנס דאָקטאָר געוואָרען, אָבער מיין האַרץ איז נישט פערדרעהט געוואָרען, מיין בלוט געענדערט, ניט מיין הויט געטוישט. איך הענג אָן מיין שטאַם, ווי אַ בוים אין אַ פרעמד לאַנד געפלאַנצט—בענק נאָך זיין וואַלד, נאָך זיין הימעל און ערד. איך בין געקומען דיר דאָס זאָגען. דער גאַנצער הויף ציטערט פאַר דיר, דער סולטאַן פרעגט נאָך דיר, זיינע אונטערטאַנען דערצעהלען פון דיר, ווי פון אַ גאָט. בעווייז דיין קראַפט נאָך אַמאָל! ווי שמשון, כאַפּ אָן די זיילען פון דעם הויז מיט דיינע הענד און שטאַרב אינאיינעם מיט זיי; צינד אָן נאָך אַמאָל דאָס געטליכע ליכט און דיינע אויגען, און זאָל שיינען נאָך אַמאָל גאָטס שכינה איבער דיין געזיכט. בעפעהל—און עס געהאָרכט דיר קרוין און דינער! *עס בלאָזען טרומייטען.* דאָך, איך הער שוין די טרומייטען בלאָזען, דער גע-

ביטער פון לאַנד קומט צו דיר — זיי אַ גאָט, דו מענש! ער דערוואַ־טערט זיך פון שבתאי צבי.

שבתאי צבי

צַלײן.

איך האָב דיך דערציטערט, אָ דו מענשען־שעפער! דו האָסט געזעהן מיין הערשאַפט, וואָס איז אַרויסגעוואַקסען פון דער קראַפט, וואָס דו האָסט מיר איבערגעגעבען. און מענש האָט אָן דיר פערגעסען און זיך זיין גלייכענס צו בעשעפער געמאַכט. עס איז דיר וועניג די הימלען אויבען — די מלאכים מיט זייער אייביגען לויב־געזאַנג, דו ווילסט די ערד, דו ווילסט דעם מענש מיט זיין טויט. דיך רייצט דעם מענשענס ווילען, און דו ווילסט, אַז ער זאָל דיר די עברה צום קרבן ברענגען... דיך ציהט נישט דעם מלאכס גוטסקייט, דיר קלינגט נישט דעם מלאכס לויב — קיין ווילען איז אין זיין האַרץ, קיין שלעכטס איז אין זיין מאַכט נישט צו טון. ער האָט קיין זין ניט פאַר ווידערשפעניגקייט, נאָר פרומקייט אין צדקות — דאָס איז זיין בערוף. דיך רייצט, ווי דעם מענש, אַ ווילען. דו האָסט אַ יצר־הרע צו דעם מענשענס יצר־הרע. דיר ווידערצושפעניגען איז זיין פערלאַנג — דו ווילסט אָבער זיין לויב. צו שלעכטען ציהט זיין האַרץ, דו ווילסט פון איהם דאָס גוטע. און דו האָסט איהם די מצוה און עברה געגעבען, פאַר דער מצוה דאָס אייביגע גן־עדן, פאַר די עברה דאָס אייביגע גיהנם מבטיח געווען... און דו האָסט מיר די קראַפט געגעבען דיר נשמות צו געווינען, מענשען־טויטס דיר אונטערטעניג צו מאַכען, און מיט מענשען־געזאַנג דיך צו לויבען. און אַז דו האָסט געזעהן, אַז דער מענש דערהויבט זיך פאַר די מענשען צו גאָט, האָסטו פון מיר דיין קראַפט גענומען. מיר דיין ליכט פון מיינע אויגען געלאָשען, דיין גלאַנץ, אויף מיין פנים געלויכטען, פערטונקעלט, — און דו ווילסט מיך אין דעם מענשענס האַנד איבערגעבען, מיך אין זיינע אויגען צום שאַנד און שפּאָט צו מאַכען, דערמיט צו דערהויכען דיין נאָמען?— ניין! אויף מיין הויט איז דיין זאַלב געווען, איך וועל מיך נישט לאָזען פון דיר אין מענשענס אויגען צו שאַנד און שפּאָט מאַכען. דאָס געטליכע האָסטו פון מיר גענומען — אָבער דאָס מענשליכע איז מיר נאָך געבליבען. די מצוה האָסטו מיר גערויבט, די הייליגקייט פון אויגען גערויבט —

אָבער די עבֿרה איז מיר נאָך געבליבען, און מיט איהר וועל איך דינען דעם, וואָס האָט די מאַכט איבער דעם מענש היינט און איף דער וועלט!

עס קומט אריין דער סולטאַן מחמד IV מיט זיין סוויטע. דער אויבערפריסטער, מופטי וואַני, חכים באשי גוידאם, דער קיימאַקאַם פון אַדריאַנאָפּאָל. זיי האַלטען זיך אַלע פאַרזיכטיג קעגען שבתאי צבי, און מען דערקענט אין זיי אַ געוויסע אומבעוואוסטע פאַרכט פאַר איהם.

דער קיימאַקאַם פון אדריאַנאָפּאָל

שטעלט פאַר שבתאי צבי דעם סולטאַן.

דאָס איז דער מענש, וועלכער האָט אויפגערודערט דיין קיניגרייך, גרויסער סולטאַן. זיך פאַר אַ הערשער געמאַכט אין דיין קיניגרייך, זיך אַליין פון די מענשען צו דינען געהייסען, אויסער דיר, גרויסער סולטאַן.

סולטאַן מחמד

פון דערווייטען צו שבתאי צבי.

ווער ביסטו דאָס אַזעלכער, וואָס דו האָסט געהאַט די קראַפט צו ציהען מענשען נאָך דיר, זיי זאָלען גלויבען אין דיר און זאָלען דיך פאַר אַ קיניג מאַכען? — וואָס דו האָסט געהאַט די קראַפט צו-צוציהען צו דיר די גלויביגע אין אַלאַ און אין מחמד זיין נביא, זיי זאָלען אין דיין כשוף גלויבען? אין וואָס בעשטעהט דיין קראַפט — אין הייליגקייט, אָדער אין דער טומאה?

שבתאי צבי

עס דערוועקט זיך אין איהם פלוצלונג זיין פריהערדיגע קראַפט.

ווער איך בין? איך בין צום גאָט פון דער ערד געגעבען, איך בין צום בעפעהלער איבער מענש און זיין קיניג געשטעלט. מיין צייט איז געקומען, עס האָט זיך געענדיגט מיין אונטערטעניגקייט.—מיין הויט איז געוואָרען געזאַלבט פון דוד׳ס זאַלב—דורך דעם נביא פון גאָט פון יעקב, צו מיר געשיקט, בין איך דער משיח פון גאָט געוואָרען. צו מיר געהערט די וועלט, און איך בין געקומען צו דיר די קרוין פון דיר אַראָבנעמען. אַלע ווערען דערשראָקען פאַר איהם, רוקען זיך אָב מיט כבוד פון איהם. טייל לאָזען זיך שוין אויף די קניה פאַר איהם. שבתאי צבי פערלירט זיין קראַפט. ער ענדערט זיין שטים, בעטענדיג זיך

און אײַנקאָרטשענדיג זיך פאַר דעם סולטאַן מיט תחינה און בקשה. גרויסער גע־ביטער, מײַן האַר און קיניג! זײַ מיר מוחל, איך בין אַן אָרים, אַן אָרים יודעל, וואָס לעבט נאָר אין דעם זכות פון דײַן גוטסקייט, וואָס וואַלגערט זיך אַרום ווי אַ שטרוי אין דײַן הערשאַפט, גרויסער סול־טאַן! און לעבט פון דעם, וואָס דו טוסט מיט דײַן חסד שענקען דײַן זון איבער איהם. אַן אָרים, אָרים יודעל בין איך, וואָס איך בין נישט ווערט, אַז דער קיניג זאָל דערויף זיך אַרומקוקען. בין פון ארץ־ישראל געפאָהרען געלד פאַר אָרימע יודעלעך צוזאַמענצו־נעמען, וואָס לעבען אין דײַן קיניגרײַך, גרויסער סולטאַן... ער קוקט זיך מיט אַמאָל אום, ציהט שטאַרק אויס די הענד און קוקט אַרום אויפ׳ן עולם. דער עולם ווערט בלײַך. ער פערלירט ווידער זײַן כּח. איך קען קיין אַנ־דער געביטער, קיין אַנדער האַר נישט, אויסער דיר, מײַן גרויסער קיניג! דײַן גלויבען איז מײַן גלויבען, דײַן גאָט איז מײַן גאָט: בעפעהל, — און איך וועל קושען די פיס פון דײַן הייליגען פריס־טער מופטי־וואַנני. ער פאַלט צו די פיס פון פריסטער מופטי־וואַנני. אָ הייליגער כהן! נעם מיך אַרונטער אונטער די פליגעל פון דײַן הייליגען גלויבען! לאָז אַלאַ איבער מיר זײַן השגחה האָבען — און מחמד׳ס גייסט זאָל איבער מיר קומען. ער כאַפּט אראָב אַ טערקישען טורבאַן פון אַ נעבען־שטעהענדען דערוויש און טוט זיך אָן אויפ׳ן קאָפּ און שרײַט הויך. אַלאַ איז דער איינציגער גאָט, מחמד זײַן איינציגער נביא!

דער סולטאַן

גרײַכט איהם די האַנד.

לײַטזעליגקייט האָסטו געפונען אין מײַנע אויגען — און מײַן חסד וועט קומען איבער דיר. מחמד עפּענדי וועט פון היינט מאָל אָן הייסען דײַן נאָמען, און מײַנע שענסטע שקלאַפין זאָל דיר צום ווייב זײַן.

פאָרהאַנג.

נאכשפּיעל.

אַ הויכער, ווייסער באַרג, בעלעגט אײנגאַנצען מיט ווייסע שטיי־נער־מצבות. דאָ און דאָרט קוקען אַרויס אייל־בוימער, בעשיט מיט ווייסע שטויב און דורכגעברענט פון דער זון. פון אַלע זיי־טען קומען אָן צו לויפען ווייסע שטעגען און פיהרען אַרויף אויף דעם שפּיץ באַרג, וועלכער איז ניט צו זעהן. האַרט צופוס־סענס באַרג שטעהט אַ שוואַרצע וואַנט מיט צוויי טויטע נאַכט־לעכער. ביי דער וואַנט אויף דער ערד זיצט נחמיה הכּהן אין זאַ־קען, האַלט אַ ספר אין דער האַנד און שאָקעלט זיך איבער איהם אָהן ווערטער. עס איז פאַר אַ שטורעם. דער באַרג איז בעדעקט

מיט אַ שרעקענדיגער העלקייט, וואָס איז פאַר אַ שטורעם.

אַ לאַנגע ווײלע זעהט מען קיינעם נישט. עס ווייזט זיך אָן אַל־טער, הויכער יוד מיט אַ לאַנגער, ווייסער באָרד, אַ פּעקעל אויף דער פּלייצע, מיט אַ שטעקען אין דער האַנד, בלאָנדזשעט אַרום אין די וועגען. ער וויל אַלץ צו צום באַרג, ער ווערט אָבער יע־דעס מאָל פערבלאָנדזשעט אין אַן אַנדער וועג, קומט אָן אויף אַ וועג אין פאָדערגרונד.

דער אַלטער יוד.

צי האָט איהר נישט געזעהן? אָדער האָט איהר נישט געהערט? — מען האָט געזאָגט, משיח איז געקומען, יודען פון דער גאַנצער וועלט פערזאַמעלט אַרום דעם באַרג אַהער. ער ווייזט אויפ׳ן שפּיץ פון באַרג.

ער וועט אויבען שופר בלאָזען, די טויטע וועלען פון די קברים אויפשטעהן.—צי האָט איהר נישט געזעהן? צי האָט איהר נישט געהערט? דרעהט זיך אַרום אויף דעם וועג.

ווער קאָן מיר אַ וועג אויף דעם באַרג ווייזען?—איך וויל אין דער הויך צו משיח׳ן געהן. ווער קאָן מיר ווייזען?... האָט איהר נישט געהערט, האָט איהר נישט געזעהן?

פון דעם באַרג קומט אָן אַ ווילדער ווינט בעגלייט פון אַ ווילדער תאוה׳שער מוזיק. שרה אין צעפּלאָשעטע האָר, האַלב נאַקעט. נאָך איהר אַ ווילד פאָלק פון מענער און ווייבער, צעפּלאָשעט, ווילד, לויפען איהר נאָך מיט געררויש, ווי אַ ווינט.

רייסט די בענדער, שניידט די רצועות! געשטאָרבען איז דאָס געזעץ, געמעקט דאָס וואָרט, פריי דאָט פערבאָטענע, אָפען דאָס גע׳אַסרטע!

דער אַלטער יוד.

גוטע מענשען, קענט איהר מיר נישט זאָגען, וואו משיח וואוינט?

איינער פון די מענער.

געה מיט אונז! מיר ציהען אין לאַנד, וואו דער מענש איז גאָט, זיין ווילען—דאָס איז דאָס געבאָט!

דער אַלטער יוד.

איך פערשטעה נישט דיין שפּראַך...

דער מאַן

לויפט פון איהם, נאָך דער מאסע נאָך.

דער אַלטער יוד.

גוטע מענשען, האָט איהר נישט געהערט, האָט איהר נישט געזעהן?...

דערזעהט נחמיה'ן זיצען ביי דער וואנט. געהט צו צו איהם.

זאָגט מיר זייט מוחל, האָט איהר נישט געהערט, האָט איהר נישט געזעהן? מען האָט געזאָגט, משיח איז געקומען.

נחמיה הכּהן

גרייכט איהם די האנד.

שלום עליכם.

דער אַלטער יוד.

עליכם שלום.

נחמיה הכּהן.

טו אויס דיינע שיך—אויף אַ הייליגען אָרט טרעטען דיינע פיס.

דער אַלטער יוד

ווארפט פון זיך זיינע פאנטאָפעל.

פון א פרעמדער מדינה בין איך געקומען אַהער. מען האָט געזאָגט אין אונזערע מקומות, משיח זאָל זיין געקומען—איך האָב געלאָזט האבּ און גוטס, איך בין צו משיח'ן געקומען. האָט איהר נישט געזעהן, האָט איהר נישט געהערט?

נחמיה הכהן.

זיץ אויף דער ערד, רייס דיין קלייד! דער אַלטער יוד זעצט זיך אויף דער ערד. נחמיה הכהן שניידט איהם קריעה.

וועה איז צו אונז, איבער אונזערע זינד האָבען זיך משיח'ס קייטען פערשטאַרקט! פון די שווארצע לעכער הערט זיך קלינגען פון קייטען.

הער, ווי זיי קלינגען! דאָרט דערינען איז ער געבּונדען פון דעם חורבן אָן, פון טאָג פון זיין געבּוירען. און ווען ער הערט יודען קרעכצען, יודען רופען, טוט ער רייסען מיט די קייטען, און עס ברומט, און עס קלינגט. נאָר די שבועה פון גאָט געוואָרפען, נישט צו בעפרייען, ביז זיי וועלען איהם אַליין נישט די קייטען מיט זייערע נשמות פון די הענד רייסען, בּייסט ער אין די ליפּען, וואָרום פון אַייך קומט ער.

וואָס קאָן ער דערהויבען, אַז איהר זענט נישט דערהויבען? וואָס קאָן ער אָנגרייטען, אַז איהר זענט נישט גרייט? וואָרום פון אַייך קומט ער. ער ווייזט אויפ'ן שופר. דער שופר איז גרייט אין מיין האַנד, און דער אייל איז ביי מיר — מיר וואַרטען אויף אַייך.

דער אַלטער יוד.

איך גלויב אין אַוואָהר גלויבען, אַז קומען וועט משיח. און כאָטש ער פערזוימט זיך אַזוי לאַנג, דאָך וואַרט איך איהם אָב, טאָג אויף טאָג, אַז ער קומט.

פאָרהאנג.

אמנון
און
תמר

א דראמאטישע
ליד אין פינף
געזאנגען.

פערזאנען:

דוד המלך.

אַמנון זיין זוהן.

אַבישלום } ברודער און שוועסטער.
תּמר }

יונדב אמנונ'ס פריינד.

תּמר'ס דינסט-מיידען.

די סצענע.

אַ געצעלט אין דוד'ס הויז אין ירושלים. די װענט בעהאַנגען מיט געװאַשענע שעפּסען־פעלכלעך און פּרוכת'ער פון פורפור־שטאָף. אויף אַ געלעגער, אויסגעבעט פון שעפּסען־פעל און זיידען־שטאָף, ליגט דער יונגער אמנון אין אַ װייס זיידען העמ־דעל מיט בלאָהע תכלת־טראָלדען; פאַר איהם — אַ קריגעל האָניג, בויגען און שפּיז.

ערשטער געזאנג.

(אמנון יונדב).

עס קומט אריין

יונדב.

עס ליגט דעם קיניגס זוהן
און פערטרויט די טויטע פעדעם
פון זיין קישען — דאָס, וואָס זיין האַרץ
בעדריקט.
צום חבר זיך דעם פוקסען־פעל געמאַכט,
וואָס דעקט זיין לייב צו
און פערצעהלט פאַר איהם אַלץ,
וואָס זיין האַרץ בעענגט.
עס קומען זיך צוזאַמען דעם קיניגס קינדער
יעדען פריה־מאָרגען אויף דעם צילען־פּלאַץ
און וואַרפען די שפּיזען צום ציל.
פון אַמנונס בויגען האָט אַ ווייבער־האַנד
זיך אַ האַרף געבונדען.
גוט טרעפען דיינע ברידער אין דעם ציל, —
דער בויגען פון דעם קיניגס ערשט־געבוירענעם
ליגט געבונדען אונטער דער ווייבער־האַנד
און קרעכצט זיין ווייבער־ליד.

אַמנון.

פריינד און ברודער,
ווי דו ליעבסט דוד׳ס טורעם,
לעג צו דיין האַרץ צו מיינס —
ווי מיינס מיט בענקען וועט עס בעוואוינט זיין;
דיין אויג צו מיינס —

ווי מיינס מיט גליהונג וועט עס היצען.
גיב דיין האַנד—
מיין בלוט וועט רינען אין דיין בלוט,
און דו וועסט פיהלען מיין לייד.

יונדב.

איך ווייס דיין לייד, דיין האַרץ ווערט פערצעהרט אין דעם גליהענדיגען פערלאַנג נאָך דיין שוועסטער תמר.—הייל דיין פערלאַנג. עס בענקט נאָך דיר דיין שוועסטער תמר.

אמנון.

טויט אָדער לעבען היילט מיין וואונד.
האָסט דו זי געזעהן? — פערצעהל!
איך וועל דיינע ווערטער טרינקען,
זאָלען זיי קומען אין מיין ברוסט ווי היילונג אָדער ווי סם.

יונדב

זעצט זיך נעבען איהם.

האָרך!—פערצעהלט. דעם קיניגס קינדער אין קאַלטען מאָרגען,
ווי יונגע אינדען האָבען אין גאָרטען שפּאַצירט.
דער מאָרגען-טוי איז געפאַלען
איבער בוים און גראָז,
איבער די לאָנקעס, פעלדער,
און איז אויך געפאַלען איבער זייערע האָר.
אַליין איז געגאַנגען אבישלום׳ס שוועסטער,
אין דער ציפּרעסען-אַליי
מיט נאַרציסען-געשמאַק.
נאַקעט זענען איהרע הענד געווען און
בעהויכט פון דעם מאָרגען-טוי.
און איהרע פיס, ווי די ביימען,
ווי די גרעזער—
רויט געווען אין מאָרגען-גרוי.
האָט איהרע האָר אין דעם טוי געוואַשען
און איהר נאַקעט קערפּער אין זיי געהילט.
די אויגען מיט דעם מאָרגען-וואַסער געוואַשען,

און ווי אַ פרישע מאָרגען-בלום אויף דער וועלט געקוקט.
בין איך צוגעגאַנגען צו איהר
און האָב געזאָגט: „דיין ברודער אמנון איז קראַנק נאָך דיר,
בענקט נאָך דיר
און זוכט דיך אויף זיין געלעגער ביי נאַכט".
האָט זי איהרע אויגען אויפגעעפענט
און ברייט און ליכטיג
אין דער וועלט אַריין געקוקט.

אַמנון

רייסט זיך אויף.

און גאָרנישט האָט זי געזאָגט?

יונדב.

אין דער שטילער נאַכט, אין קיניגס גאָרטען,
איז דעם קיניג גשור'ס אייניקעל
אין לבנה-ליכט
איהר נאַקעט לייב געגאַנגען באָדען
און האָט איהרע האָר אויפגעעפענט
צו טרינקען
ציפרעסען-געשמאַק און נאַרציס-געשמאַק.
מיט איהרע פולע הענד געשעפט דאָס שטערן-ליכט
און איהר געזיכט דערמיט געוואַשען.
בין איך צוגעגאַנגען צו איהר
און האָב געזאָגט: „דיין ברודער אַמנון איז קראַנק נאָך דיר.
בענקט נאָך דיר,
און זוכט דיך אויף זיין געלעגער ביינאַכט"
האָט זי זיך אין איהרע הענד בעהאַלטען,
און איהרע ברוסטען אין איהרע האָר פערהוילען,
און הינטערן בוים זיך געזעצט
און לייכט ווי אַ ווינט
האָט זי געזאָגט: „איך בין דעם קיניגס טאָכטער, און בענק נאָך דעם קיניגס זוהן".

און שטיל און פלינק זיך אויפגעהויבען און
ווי אַ נאַכט-שאָטען צווישען די ציפּהעסען פערשוואונדען.

אַמנון.

רעד, רעד, ווי טראָפּענס-רעגען אויף פערדאָרשטער ערד
רעגענען דיינע ווערטער
אויף מיין פערלעכצט האַרץ.

יונדב.

אין יונגען פריהלינג-טאָג,
אין קיניגס גאָרטען
האָבען זיך די בוימער
אין רעגען-טראָפּענס געוואַשען.
און זייער נאַקעט-צווייג און זייער נאַקעט-בליהעכץ
האָבען אין זיך דעם הימעלס טראָפּענס איינגעטרונקען.
ווי דער בוים, ווי דאָס בלאַט—איז
דיין כלה-שוועסטער געשטאַנען
און אין רעגען
איהר שוואַרץ-האָר געוואַשען, איהר ברוסט געבאָדען.
בין איך צוגעגאַנגען צו איהר
און האָב געזאָגט: „דיין ברודער אַמנון איז קראַנק נאָך דיר,
בענקט נאָך דיר
און זוכט דיך אויף זיין געלעגער ביינאַכט".
האָט זי איהר
שוואַרץ-האָר צעפלאָכטען, איהר מיידעל-ברוסט ענטפּלעקט,
און שטיל, ווי אַ ליד, און לאַנגזאַם, ווי אַ בענקעניש,
האָט זי געזאָגט:
„געה צו מיין ברודער-חתן און זאָג איהם:
זיין כלה-שוועסטער וואַשט
איהר האָר—שוואַרץ, איהר ברוסט—ווייס —
אַז זי זאָל
צו דער החתונה זיין רייף".

אַמנון.

יונדב, מיין פריינד, —

 עס הערען זיך שופרות בלאָזען, כלי-זמר קלאַנג.

יונדב.

הער!
די שופרות שאלען, די כלי-זין קלינגען,
דער מלך פאָטער קומט צו דיר.
זאָג איהם דיין בעגעהר,
און היילען וועט ער דיין לייד מיט דיין
שוועסטער תמר.

יונדב אָב.

צווייטער געזאנג.

(דוד און אמנון)

דוד.

מיין זוהן אמנון איז קראַנק. שוין דעם דריטען טאָג,
ווי ער קומט נישט צום מאָרגען-ברויט.
וואָס איז דיר, אַחינועמ'ס זוהן?
וואָס פאַר אַן אונערפילמער פערלאַנג וואוינט אין דיין יונגער ברוסט
און דריקט מיט טרויעריגקייט די הייטלעך איבער דיינע אויגען?
נישט גוט איז, מיין קרוין-יורש, צו פערבאָרגען דיין פערלאַנג
און אין בענקען זיך אַיינצוהילען.
זאָג, וואָס ברעכט דיין ווילען און בעווייגט דיין שטים
און מאַכט דיך פון יונגעלוויז צום קינד צוריק?

אַמנון.

האָסטו, פאָטער,
דיין קיניג-שטים
דיינע העלדען איבערגעלאָזט צו היטען,
מיר —
דיין פאָטער-האַרץ צו הילף געבראַכט,—
וועל איך עס דיר זאָגען;
האָסטו, פאָטער,
דיין פאָטער-חוב, פאָטער-בעפעהל
אין מיין מוטערס בעט געלאָזט,
מיר—
פריינדען-האַרץ צו הילף געבראַכט,—
וועל איך עס דיר זאָגען.

דוד.

איך האָב קרוין און פאָטער הינטער דיין טיר געלאָזט—
סוויטע אָב.

דיר—פריינדען-האַרץ געבראַכט.
זאָג, יונגער פריינד, וואָס קלאַפּט אַזוי פריה אין דיין בחור-ברוסט?

אמנון

פאַלט צו צום פאָטער.

לאָז, פאָטער, אין דיין ברוסט
מיין פּנים בעהאַלטען,
לאָז מיך צו דיין האַרץ רעדען.
איך וויל, מיינע ווערטער זאָלען צום ערשט אין דיין קיניג-ברוסט וואוינען,

בעוואַרעם זיי מיט דיין יונגלינג-ליעבע
און דערנאָך הער זיי—וועסטו
מיין בענקען פיהלען, וועסטו
מיין פערלאַנג פערשטעהן.

דוד.

איך הער דיך, זוהן, זאָג
און דערמאָן מיך דיין מוטערס שטים, ווען זי האָט
אין מיינע ברוסטען געוואוינט אין מדבר פון שרון.
לאָז מיר שמעקען טאָל און באַרג, לאָז מיין האַרץ
מיט יוגענד ווידער קלאַפּען,
לאָז מיין בליק ווידער גליהען. דערמאָן מיך
אין די אויסגעשטערנטע נעכט
אין מדבר,
ווען נאָך מיין אומגעקרוינטער קאָפּ האָט גערוהט
אין דיין מוטערס אָרעם,
און נאָר דעם ווילען אין דעם האַרץ, דעם נביא׳ס ברכה
אויף מיין קאָפּ,
אַרומגערינגעלט אין די שלאָפענדיגע שאָטענס פון מיינע פיר הונדערט העלדען,

האָט מיין אויג מיט בענקשאַפט געגליהט

נאָך ציון׳ס באַרג, וואָס איז
קעגענאיבער מיר.
אין נאַכט, אין שטערען
איז ער געשטאַנען, ווי אַ ברוסט פון אַ מוטער,
וואָס זויגט פאָלק און געשלעכט. „דאָ פון דעם באַרג אַראָב זאָל פּלאַטערן
דוד׳ס פאָהן!״—האָב איך געזאָגט.
אָבער זעה: מיין ערשט-געבוירענער, מיט ישי׳ס בלוט אין אָדערן
איז אין געצעלט פערשטעקט.
עס בלאָזט דער צפון-ווינט אין מיטען נאַכט, אין דוד׳ס הויז,
און עס שפּילט דער ווינט אויפ׳ן פידעל, און איך הער, די גרייז-גראָהע לייט
הינטער מיין לאָדען קלאַפּען: וואַך, קיניג, צו מלחמה אויף!
שוין הער איך פּאַנצער-קלאַנג, בויגען-קלונג,
בעגלייט מיט דער מאָרגען-זון,
און אַהער און אַהין
בעפעהלען, געשרייען,
פון יהודה׳ס העלדען
הינטער מיין שלאָף-טיר רוישען.
און עס רייסט זיך דער קיניג-פּאָטער פון ווייבער-געלעגער אויף.
שוין בינדט דאָס ווייב דעם פּאַנצער איבער מיין ברוסט,
שוין שטרעק איך מיין האַנד נאָך דעם בויגען אויס, און אויף —
אויף יהודה׳ס פיינד!
אָבער זעה:
נישט דער ערשט-געבוירענער פון דוד׳ס הויז
בעגלייט דעם מלחמה-גאַנג,
נישט אַמנון׳ס שטים ברומט צווישען די בעפעהלער-רופען אין דוד׳ס חייל.
איך הער נישט זיין פּאַנצער-קלאַנג, נישט זיין פיילען-זילבער שטים
צווישען די כלי-מלחמה קלאַנגען.

אַמנון.

איך בין קראַנק, טאַטע דוד.
אין דער שטיל שלאָפט מיין האַרץ, אין דעם בענקשאַפט-זיסען לייד.

מיך וועקט נישט אויף צום מלחמה האַרפּען־שפּיל און פידעל־שפּיל —
ליעבע־ליד האָט מיין האַרץ פערוויגט,
און פּאַנצער און בויגען
שפּילט מיר נאָר
אַ ליעבע־ליד
צו מיין בענקען צו.

דוד.

מיט דער גבורה האָסטו געצירש'ענט מיין זינד.
דאָך די גבורה שלאָפט נאָך, ווען די זינד איז שוין
אַזוי וואַך און וועקט מיט וועקענדיגער קראַפט
זיך אין דיינע גלידער אויף.
דאָס ווילד־קרויט וואַקסט אומגעאַקערט און אומגעזייהט.

אַמנון.

איך בין קראַנק, טאַטע דוד. זעה, ווי מיינע הענד, ווי נישט אָנגעטרונקענע בלומען, לעכצען נאָך ליעבע־שטראָם; ווי מיין ברוסט, פערשמאַכט פון בענקען, — שלאָפט אַ שטילען שלאָף, קיינער וועקט עס נישט. איך בין קראַנק, טאַטע דוד. ווי אַ יונגער בוים, וואָס איז געשטעלט געוואָרען אויף די זומער־היץ און שאָטען און קוואַל האָבען אָן איהם פערגעסען. איך בין קראַנק, טאַטע דוד. לאָז זי קומען צו מיר, מיין קליינע שוועסטער, מיט איהרע לייכטע פיס און ווינטיגע הענד, און לאָז וואַלד־געשמאַק און וואַסער־געשמאַק מיין געצעלט פערפולען. לאָז קומען צו מיר מיין שוועסטער תמר און לאָז זי מיר באַקען אַ קליין, קליין געריכט... זי וועט מיר האָניג־קיכעל באַקען, פאַר מיינע אויגען וועט זי דאָס טייג קנעטען, מיט איהרע קליינע, קליינע הענד דעם האָניג גיסען, דאָס אייל גיסען... צווישען איהרע קליינע ווייסע פינגער וועלען די טראָפּענס רינען. וועט דער האָניג יוירען, און איך וועל עס זעהן מיט מיינע אויגען, און פון איהרע הענד וועל איך עס אַראָבטרינקען, און עס וועט קומען אין מיר ווי היילונג, ווי בשמים־געשמאַק אויפ'ן לבונה־באַרג, ווי דער טוי־הויך פון ירדן אויפגעשטייגט. איך בין קראַנק, טאַטע דוד. ער פאַלט אין פאַטערס אָרעם און בעהאַלט זיך אין איהם.

דוד

הויבט זיך אויף.

עס זאָל געשעהן דיין פערלאַנג, מיין ערשט-געבוירענער...
אָבער איך קען אבישלום׳ס שוועסטער!
איז דער מאַן רייפער אין דיין ברוסט
פון דיין פערלאַנג—
געה און פאַנג און געניס מיט פולען מויל
דאס, וואָס דיין מאַן האָט דיר עראָבערט...
לאָז רייפען דאָס ווילד-קרויט, כדי דאָס פעלד פאַר בליטען פעט
צו מאַכען!

אָבער ווען דו פאַלסט אין תמר׳ס האַנד—
איין שטראָם פון דוד׳ס בלוט-פלוס נאָר אין דער ברוסט פון
דוד׳ס ערשטגעבוירענעם,—
די גבורה מוז אין אַן אַנדער ברוסט וואוינען פון דוד׳ס אָבקומענדיגע...

דוד אָב.

דריטער געזאַנג.

(תּמר און תּמרס מיידען)

תּמרס בעצעלט אין דודס הויז אין ירושלים.

תּמר אליין.

תּ מ ר

פלעכט זיך פונאַנדער די ברייטע, לאַנגע צעפּ, פּאַקט זיך אויס פון איהרע בעהאַלטענע קויבערס איהר צירונג: שטיקער גאָלדען-בלעך, זיידענע טיכער און פורפור-שטאָף.

קומט, גאָלדען-בלעך, זילבער-קנויט,
דוד׳ס רויב פון די פלשתּים׳ס טעכטער געריסען,
און פערפוצט תּמרס האָר-קרוין,
בעשווערט די לאָקען, אויף מיין אַקסעל געפאַלען,
און מאַכט קלינגען דעם ריח פון זיי אַרויס.
קום פורפור-שטאָף, זיידען-פאָדעם,
געריסען פון עמונס גאָט דורך דוד׳ס האַנד, און
בינדט׳ס תּמרס ברוסט, און פוצט תּמרס זייט—צו איהר
חתונה-גאַנג צום קיניג-זוהן.
הע, מיינע מיידען, וואו זענט איהר?
באָדט׳ס דעם קיניגס טאָכטער לייב,
ברענגט די איילען-פעט, די געווירצען-יונג—פון עין-גדי וואַלד
און שמירט מיין ברוסט, און שמירט מיינע זייטען.
הע, מיידען, די פאַנען ברענגט!

אין דער שטיל.

און גנב׳עט פון דעם געטליכען אייל,
וואָס פאַר דעם אָרון אין טאַטע דוד׳ס הויז
צווישען דעם פוירהאַנג שטעהט.

די מיידען ווייזען זיך אין דער טיר.

ניין, ניין, נישט זיין זאָל אַ פרעמדע האַנד
צווישען תּמר-ברוסט און אַמנון-ברוסט.

ענדערט דעם טאָן; צו די מיידען:

מיין ברודער אַמנון איז קראַנק.
דער קיניג דוד האָט מיך געשיקט צו איהם.
איהם מיט אייל שמירען, איהם געריכטען גרייטען.
ברענגט מיינע איילען, מיינע פאַנען־געשירען,—
איך וויל איהם זיינע קראַנקע ביינער שמירען,
ער וועט פון מיינע הענד געניסען.

די מיידען געהען. זי בינדט איין אין איהרע האָר די שווערע גאָלדשטיקער און זילבער־שטיקער. די מיידען קומען צוריק מיט די פאַנען.

זאָגט׳ס, מיינע חבר׳טאָרינס! זאָגט׳ס, מיינע דינסטען!
ווי זעהט אויס תּמר׳ס ברוסט
אין פורפור־שטאָף געפאַרבט?
ווי זעהט אויס תּמר׳ס לאָק
מיט גאָלדען־קנויט בעשווערט?

די מיידען.

ווי דער פאַנצער אויף דוד׳ס טורעם געהאָנגען.
געפאַנצערט איז תּמר׳ס בוזעם אין עמון־טעכטערס
יום־טוב טוך,—
די בחורים־בליקען פאַלען פון איהם צוריק,
ווי די פלשתּים־שפּיזען פון דוד׳ס ברוסט.
ווי דער שפּיזען־גלאַנץ אין דעם זונען־שטראַל,
איז געשפּיזט תּמר׳ס לאָק אין מואב־טעכטערס
יום־טוב־בלעכען:
זיי צילען אין די בחורים׳ס אויגען,
ווי דוד׳ס שפּיז אין די פלשתּים־ברוסט.

תּמר

בעקוקט די איילען.

אָ! נישט, מיינע שוועסטערן,
נישט מיר חלבנה־אייל און לבונה־אייל.
צו שטאַרק איז זייער געשמאַק, און זייער רויך צו געדיכט,
מור־און דרור־געווירצען—ברענגט מיר שוועסטער,
שטיל איז זייער הויך,
ווי נאַרצים־אָטעם נאָך דעם רעגען.

שטיל וויל איך צו מיין ברודער קומען,
מיט גראָז-גערשמאַק, מיט רעגען-ריח
וויל איך זיין בעט בעהויכען.

עס קומט אריין

אבישלום.

וואו אַהין, געצירט אין יום-טוב-קלייד, צילט תמר?
גרויס מוז זיין די געפאַהר, וואָס שטעהט דיר פאָר, שוועסטער,
אַז דו מוזט זיך אַזוי שטאַרק אין ווייבער-כּלי-זין פאַנצערן.
אויף וועמען צילט גאָלד און פורפור?
און דאָך, טייער מוז דיר דיין געגנער זיין, אַז דו ווילסט
איהם ליעבער מיט די געשמאַקען פון דיינע זאַלבען בעזיגען,
איידער מיט דיין ברודערס שפּיזען.

תמר.

נישט, ברודער. אַ יום-טוב האָב איך היינט,
אַ נדר נאָר צו בעצאָהלען,
אַ מיידעל-נדר — ווען איהרע בלוטען ווערען רייף...
דאָס בעסטע קאַלב וועל איך פאַר דעם כּהן פיהרען,
פאַר גאָט שעכטען,
מיט די בשמים צו פערברענען: פאַר איהם צו שמעקען —
אַז ער זאָל מיין ווייבערשאַפט מיט מענער-זוימען בענשען.

אבישלום.

ווער לערנט תמר ליגענס? די קנעכטשאַפט אָדער
דער אייגענער ווילען?
דעם קיניג דוד'ס בעפעהל אָדער דיין לוסט?
איינס איז ווערט דאָס צווייטע.
עס רויטלען זיך די מיידלעך, דיינע שוועסטערן,
איבער דיר
סוד'ען זיך — לאַכען אין די ווינקעלעך.
און מיט מיידעל-נייגעריגקייט קלייבען זיי די ווערטער,
פון זייערע מוטערס איבער דיר געפאַלען,
און וועבען אויס אין זייער מיידעל-זין.
„דיינע שוועסטערן" — נישט איז תמר קיין שוועסטער צום קיניגס קינדער?

בילִיגער זוימען!
און ווערט ווי דאָס קעבס-ווייב אַוועקגעשאָנקען
צו דעם קיניג-זוהן...
שוין בעטען די דינסטען דעם פּרינצס געלעגער,
גרייטען די געווירצען, רייבען די בשמים...
דעם קעבס-ווייבס טאָכטער,
די מתּנה פון פאָטער היינט געשאָנקען,
זאָל איהם צום נאַכט-לעגער שמירען.
ניין, נישט די דינסטען—תּמר, אַבישלום׳ס שוועסטער
גרייט די בשמים אַליין אויס.
און ווער איז דאָס קעבס-ווייב?
מעכה, תּלמי׳ס, דעם קיניג גשור׳ס טאָכטער!
און ווער איז דער בילִיגער זוימען?
תּמר, אַבישלום׳ס שוועסטער!

און זעה, תּמר פּוצט אַליין איהר בוזעם מיט פּורפּור-וואָל,
צירט איהר האָר מיט גאָלדענע קייטען,
שמירט איהר לייב מיט בוימעל אויס,
אַז דער שלעכטער גערוך זאָל איהר נידעריגען שטאַם נישט אַרויס ווייזען.
און ווי אַ געניטע דינסט, וואָס ווייסט די מיטלען איהר האָר צו געפעלען,
בעקליידט זיך תּמר.
זאָג, שוועסטער: וואו האָסטו אַזוי גוט די קנעכטשאַפט געלערנט?

תּמר.

מיין ברודער אַמנון איז קראַנק.
דער טאַטע דוד האָט מיך געשיקט צו איהם,
איך זאָל זיינע קראַנקע ביינער מיט בוימעל שמירען,
איך זאָל איהם געריכטען פאַר די אויגען צוגרייטען,
ער זאָל פון מיינע הענד אַראָב עסען,
איך זאָל איהם מיינע לידער אויף דער פלייט שפּילען,
עס זאָל איהם זיס צום שלאָף איינוויגען.
ברודער אַמנון איז קראַנק.

אַבישלום.

קראַנק איז ער נאָך לוסט צו דיר,
שוועסטער תמר.

תמר

נייגעריג.

פון וואַנען ווייסטו עס, אַבישלום?

אַבישלום.

געפיהרט אַז מען האָט דעם אָרון פון עובד אדומ׳ס הויז
אין דוד׳ס שטאָדט,
דער קיניג און קרוין מיט די שעפער-פייף
האָט פאַר דעם אָרון געטאַנצט
און מיט די שטאָדט-מיידען זיך געפרעהט;
געפיהרט אַז מען האָט די קיניגס טעכטער
נאָכ׳ן אָרון,
ווי די רויז פון שרון-פעלד האָסטו
פון דיינע שוועסטערן אַרויסגעקוקט, —
געזעהן האָט דיך אמנון און בּלייך
איז ער געוואָרען פאַר בענקעניש
נאָך דיר.

תמר

מיט בעהאַלטענער נייגעריגקייט.

בּלייך איז אַמנון געוואָרען?
דערצעהל, ברודער אַבישלום.

אַבישלום.

און נישט צום קרבן, און נישט צום שיסען-ציל
ווייזט זיך דעם קיניגס ערשט-געבוירענער זוהן.
די טרומייט בלאָזט, די פידעל שפילט,
די שפיז קלינגט, דער פעלד-מאַרשאַל רופט —
עס ליגט דער קיניגס-זוהן,
האַקט טיר און טויער צו,
אין זיין לוסט, נאָך דיר, פערציקט...

תּמר

פאַר זיך.

און טוליעט זיך אין זיידענע טעפּיכען אַיין,
און ציטערט אין דער שטיל, ווי אַ יונגער בוים,
און פערשמאַכט זוכט ער מיט זיינע לעכצענדיגע ליפּען,
ווי נאָך וואַסער, ווי נאָך טוי... שטרעקט ער אויס
זיינע בלייכע, לאַנגע הענד, ווי די צווייגען,
און פרעגט אין דער שטיל, און בענקט אין דער שטיל
נאָך תּמר, זיין שוועסטער.

אַבישלום

מיט כּעס.

און ווי די דינסט-מויד ווערסטו איהם
אַוועקגעשענקט!
זיין קרענק אין דיר צו היילען...
תּמר!

תּמר.

ווי פריהער, נישט געהערט דעם ברודערס ווערטער.

און ווי פאַלענדיגער טוי איבער ישרון-באַרג,
דעקט אַמנון איבער תּמר צו;
ווי די נאַכט, וואָס הילט דאָס וואַסער אַיין,
בעהאַלט אַמנון תּמר אין זיך אַיין,
און ברענגט זי אין זיין מאַמעס שטוב אַריין,
און בעהאַלט זיך מיט איהר אין די ווינקלען אַריין.

אַבישלום.

שוועסטער תּמר!

תּמר.

ווי פריהער.

און דעקט זיך מיט איהר הינטער די שעפּסען-וואָל אַיין,
און שליסט די טירען און פערשטאָפּט די פענסטער.
זאָלען בלאָזען די טרומייטען, זאָל די פידעל צו מלחמה וועקען,
זאָלען זיי די פערד צו די רייטוועגען שפּאַנען.

פערשלאָפען ליגט אַמנון אין תּמר׳ס ברוסט
און בעהאַלט זיך ציטערנדיג, ווי די נאַכט צווישען די בלעטער,
אין תּמר׳ס האָר.

אַבישלום.

ענדערט דעם טאָן, פּלוצלונג.

און ווער וועקט אַמנון פון תּמר׳ס ברוסט?

תּמר.

נישט וועקט אמנונ׳ען — נאָר תּמר׳ס אָטעם־הויך.
ווי דער פריהלינג־אָטעם רופט דעם שפּראָצלינג פון דער ערד אַרויס,
רופט תּמר׳ס אָטעם אין אַמנונ׳ס האַרץ
דעם פריהלינג אויף...

אַבישלום.

פּלוצלונג.

און נישט קיין צפון־ווינט אויף פידעל זייטען,
נישט קיין פּאַנצער־קלאַנג, נישט קיין שפּיזען־קלונג
אין מלחמה־פעלד, ניט פעלדמאַרשאַל־בעפעהל...

תּמר.

אַמנונ׳ס מלחמה־פעלד איז תּמר׳ס געצעלט.

אַבישלום.

שוועסטער תּמר! געשוועסטערט דורך מוטער־מילך און פאָטער־בלוט..

תּמר.

וואָס ווילסטו, ברודער אַבישלום?

אַבישלום

אין שטילען טאָן.

שוועסטער תּמר! שלעף אַמנון אין דיינע ברוסטען איין,
פערדעק איהם מיט דיינע האָר געדיכט,
און זינג איהם מיט דיין שטים זיס,
און פערוויג זיין האַרץ מיט דיין אָטעם־ריח,
און פערשטום זיין אויער אויף מלחמה־בעפעהל.
וואַך זאָל נאָר אַמנון צו תּמר׳ס לוסט זיין —

תּמר.

צו וואָס, ברודער אַבישלום?

אַבישלום.

ער רוימט איהר איין.

שטיל זאָל שלאָפען דער קיניג-יורש
אויף זיין שוועסטערס ברוסטען-פּאָר...
פערשטאָפּ די פענסטער, פערהאַק די טירען
און לאָז קיין טרומייטען-בלאָז צו זיין געהער דערגרייכען.
אָ, ווערט איז תּמר פלשתּים-רויב,
מלחמה-פעלד און גבור-רויב!...

אַב פּלינק.

פינפּטער געזאַנג.

(אַמנון — יונדב)

עס איז נאַכט. אין אמנונ׳ס געצעלט. אַ פייער ברענט אין אַן אייל־פאַן. **אמנון** ליגט אויף זיין געלעגער. **יונדב** שטעהט ביים פענסטער־לאָך.

יונדב

פון פענסטער־לאָך.

ניין, קיניג־יורש, איך הער נישט קיין רוישען.
שוואַרץ און שטיל ליגט דער גאַנצער קיניג־הויף.
שוואַרץ פאַלט דער שאָטען פון די געזאָטעלטע קעמלען,
וואָס געלאָדען שטעהען זיי אין הויף צו מלחמה גרייט,
אין דער נאַכט אַריין.
געלאָשען איז דער גאַנצער קיניג־פליגעל,
די נאַכט קוקט פון די לעכער אַרויס,
נאָר איין לעמפּעל זעה איך בלויז פון דעם נר־תמיד,
וואָס פאַר דעם אָרון צווישען דעם קיניגס פוירהאַנגען שטעהט.

אמנון.

און הערסטו נישט קיין בלעטער רוישען?
און ווי בוימער וואָלטען פאַר מיין פענסטער פאַרבייגעגאַנגען
און מיט זייערע צווייגען אין מיין פענסטער אַריינגעקלאַפּט?

יונדב.

שטיל שטעהען די ציפּרעסען אין קיניג־הויף, קיניג־יורש,
און שלאָפען אין דער שטיל
נעבען זייערע שאָטענס.

אמנון.

און שפּאַצירט נישט ווער צווישען זיי?

יונדב.

בעהאַלטען שלאָפט דער ווינט צווישען די בלעטער־צווייגען,

און נאָר זיין לייכטער אָטעם בלאָזט דעם בליטען-ריח
פון זייער בליהעכץ אין דעם הויף אַרום. פלוצים.
איך זעה יעצט, אין דער שוואַרצער נאַכט
פון דעם ווייבער-געצעלט, אין ווייסען געהילט,
טרעט אַ געשטאַלט אין הויף אַריין.
איהר פאַנען-לאָמפּ לייכט זיך פאַר איהר.

אמנון

מיט שרעק.

וואוהין צילט איהר וועג?

יונדב.

איהר בליק איז אין איהר פאַנען-לאָמפּ אָנגעהאָנגען,
נאָך דעם שיין געהט זי.
לייכט טרעטען איהרע פיס אין דער נאַכט;
ווי רעגען-טראָפּענס אין וואסער געפאַלען,
קלינגט אַזוי איהר צירונג-בלעך אין דער נאַכט אַריין.

אַמנון.

זאָג, וואו אַהין פערפיהרט זי איהר פלאַם?

יונדב.

איך זעה איהר לאָמפּען-שיין לייכט צו דיין געצעלט,
און נאָך דעם שיין געהט זי.
שוין פיהל איך דעם רויך-געשמאַק פון איהרע געברענטע בשמים—
ער דרינגט אין געצעלט-פענסטער אַריין.
איך הער דעם קלאַנג פון איהרע זילבער-בלעכען.

אמנון.

ווי ציטערט מיין האַרץ, ווי קיהלט מיין בלוט אויף מיין לייב!
דעק מיך ברודער מיט דער דעק צו.
לאָז מיין פנים אין וואַרימען שפּסען-וואָל בעהאַלטען...
און אַזוי, בעהאלטען אין מיר גליד און ביין,
וויל איך אויף מיין שוועסטער וואַרטען.

יונדב אָב.

עס קומט אַריין מיט זעהר לייכטע טריט און מיט אַ ברענענדיגער אייל-פאַן תמר.

זעקסטער געזאנג.

(אַמנון און תּמר)

תּמר.

מיט זעהר לייכטער שטים.

איך בין געקומען צו דיר, ברודער אַמנון.
דער טאַטע דוד האָט מיך געשיקט צו דיר,
איך זאָל דיר דיינע קראַנקע ביינער מיט בוימעל שמירען.
איך זאָל דיר דיין בעט צום שלאָף אויפריכטען,
איך זאָל דיר לופט מיט מיין פאָכער יאָגען.
דו ביסט קראַנק, ברודער אַמנון!

אַמנון.

שוועסטער תּמר!

תּמר.

ווי פריהער.

דו ביסט קראַנק, ברודער אַמנון.
דיין לייב ווי געצעהרט פון זונען-היץ,
דיין אויג ווי הייס פון גליהונג פערדאָרשט...
און דיין קאָפּ ווי פערוואָלקענט...
קום, לאָז מיך דיין געלעגער דיר בּרייטען.

זי בעט איהם דאָס געלעגער.

ווייך, ווייך מיט מיין מאַמעס טוך וועל איך דיר דיין קאָפּ בעטען.

זי ציהט דאָס טוך פון זיך.

אָ לאָז מיך דיין אויגען-אַפּעל מיט מיין מויל-הויך אָבקיהלען.

זי טוט דאָס.

דיין אָטעם, ווי וואַרעם, ווי פון דער זון געבּרענט.
און דיין קערפּער, ווי קיהל, ווי אין ווינט געבאָדען.

אָ לאָז מיך איהם מיט די ציגענע פעלכלעך בעדעקען.

זי בעדעקט אמנונ׳ען מיט די פעלכלעך.

קראַנק איז מיין ברודער אַמנון.

אמנון.

אַזוי וועל איך אונטער מיין שוועסטערס געלעגער ליגען,
איהר טוך וועט מיין לייב וואַרימען,
איהרע פינגער וועלען ווי זייד מיין קאָפ קיהלען...

תמר

שטעלט זיך פאַר איהם.

אַזוי וועל איך פאַר דיר געריכטען גרייטען.
בוימעל האָב איך פון דעם אָרון געגנב׳עט,
וואָס שטעהט ביים טאַטען הינטער דעם פורהאַנג.
זעמעל-מעהל האָט מיר מיין מאַמע געגעבען.

זי גיסט דאָס אייל אין די פאַנען און גרייט איהם א געריכט.

מילך האָב איך פון די ציגען געמאָלקען,
און מיט האָניג וועל איך דיר דאָס טייג קנעטען.
מיט מיינע הענד האָב איך עס פון די ביהנען-שטאָקען
צוזאַמענגענומען.
זעה, ברודער אַמנון, ווי דער האָניג זיך גיסט,
ווי דאָס טייג זיך יוירט,
און די מילך צווישען מיינע פינגער רינט...
אַזוי וועל איך פאַר מיין ברודער
קליינע, קליינע קיכלעך באַקען.

אמנון.

אַזוי וועל איך פון מיין שוועסטערס הענד עסען.

תמר.

אַזוי וועל איך מיין ברודער היילען.

זי דערנעהנטערט זיך צו איהם.

איך האָב דיר קיכלעך געבאַקען.

זי דערלאַנגט איהם דאָס שפּייז.

זעה, ווי מיין האַנד ציטערט איבער דיר,

ווי דער ווינט, וואָס האַלזט דעם בוים—
אַזוי גיסט מיין אייל איבער דיין לייב.

אַמנון.

שוועסטער תּמר! אַזוי ציטער אויף מיר
מיט דיין וואַכענדיגער נשמה און שלאָפענדיגען לייב— —
לאָז, ווי אַ פריהלינג-ווינט אויף דעם בוסר-צווייג,
דיין מיידעל-בלוט מיין יונגלינג-הארץ וועקען.
אַזוי לאָז אין מיינע אָרעמס דיין גליד און ביין ציטערן
און זיך צום לעבען וועקען...

זי דערווייטערט זיך פון איהם און שטעלט זיך פאר איהם.

אַזוי וועל איך קוקען אויף דיר, שוועסטער תּמר,
און מיט מיין חתן-בליק אויף דיין געשלאָסענעם מיידעל-קוואַל
אָנקלאַפּען.

תּמר

פון דערווייטענס.

אַזוי קיהל מיט דיין חתן-בליק מיין כלה-בלוט,
אויף מיין האַנד געוועקט,
ווי די נאַכט-הויך דאָס וואַסער קיהלט.

אַמנון

הויבט זיך אויף. גערט צו צו איהר. אין דער שטיל.

שוועסטער תּמר! מיין מאַמע האָט מיר אַ געלעגער געפלאָכטען,
אַ חתונה-בעט האָט זי מיר פון בוקסען-בוים געלאָזט האַקען,
מיט אַ זיידען-דעק דיק בעדעקט,
מיט אַ גאָלדען-קרוין עס אַרומגעפּוצט—
האָט זי עס מיר אין מיין בחור-געצעלט אַריינגעשטעלט.
קום מיט מיר, שוועסטער תּמר—
מיט די פוירהאַנג איז עס פערשטעלט.

תּמר.

מיין מאַמע האָט מיר אַ קאַרשען-בוימעל געפלאַנצט,
צו דער חופה מיך צו פיהרען.
ווי קאָן איך זיך אין אַ חתן-בעט לעגען,
אַז מיין חופה-שטאַנג שטעהט נאָך געפלאַנצט?

אַמנון
רַאש.

איך וויל אין דיין מאַמעס גאָרטען געהן
און פון קאַרשען-בוימעל פּירות רייסען.

תּמר.

דו קענסט דאָך נישט אין מיין מאַמעס גאָרטען געהן,
פון קאַרשען-בוימעל פּירות רייסען,
פעסט פערשלאָסען האָט איהם מיין מאַמע.

אַמנון.

איך וועל די צוימען ברעכען —
נעמט זי אָן.
אין דיין מאַמעס גאָרטען געהן.

תּמר.

שליס די טיר, פערמאַך דאָס פענסטער, ברודער אַמנון!
זאָל דער זונען-שטראַל אונז פון דעם אָנקומענדיגען מאָרגען
נישט אָנזאָגען.

אַמנון
פערהאַקט די טיר.

אַזוי פערשליס איך די טיר איבער מיין גליק.

תּמר
אין זיינע אָרעמס.

דאַרפסט נישט, ברודער אַמנון,
די צוימען ברעכען.
דיין שוועסטער תּמר וועט דעם שליסעל
פון אונטער איהר מוטערס קישען גנב'ענען,
און דיר...

איבערן געצעלט יאָגט אַ קליינער, קליינער ווינט. דאַן דערהערט זיך, ווי טענער פון האַר-
פען און פידלען אין דער לופט. דערנאָך אַ שטיל-שווייגען.

אַמנון
בלייבט אַ לענגערע ווײַלע ביי דער טיר, הערט זיך איין.

תמר.

וואָס הערסטו, ברודער אַמנון?
וועלכער טענער־געוויש ווענדט אָב דיין אויער
פון דיין שוועסטערס ליד?
איך וויל נישט, קיין אַנדערע טענער זאָלען
אונזער ליד שטערען;
פערשטעקען וויל איך די לעכער, פערהאַקען די טירען.
קיין פרעמד געוויש, פון דרויסען אַנגעלאָפען,
זאָל צו אונזער אויער ניט דערגרייכען,
קיין פרעמדער טראָפען וואַסער זאָל
דעם פלאַם פון אונזער חתונה־לאָמפּ
נישט לעשען...

זי פערהאַקט דאָס פענסטער.

אמנון.

שוועסטער תמר! הערך די טענער, דאָס אָטעמען
פון דעם ווינט איבער די פידעל־פּאַכערן.
עס יאָגט דער ווינט די טענער אַרום,
און זיי בלאָנדזשען אין דעם גאַנצען קיניג־הויז,
ווי פערראייינזאַמטע יתומים, וואָס זוכען זיך אַ רוה,
און פערשטעקען זיך אין די טונקעלע ווינקלען
פון די שטובען.

תמר.

לאָז דאָך, ברודער, ווינט און פידעל
זייער טענער־שפּיל טרייבען. דיין כלה־שוועסטער
שטעהט פאַר דיר, איהר האָר איז רייך געוואַקסען,
איהר ברוסט איז רייף געוואָרען
צו איהר חתונה־נאַכט.

אמנון.

און יעצט יאָגט זיי דער ווינט פון די ווינקלען אַרויס
און זיי בעגעגענען זיך, די טענער, און וועקען
דאָס גאַנצע הויז אויף.
שוין הער איך טריט פון די טונקעלע ווינקלען

אַרויסטרעטען.
שאָטענס בעגעגענען זיך און נעמען זיך סוד׳ענדיג אַרום.
הערסטו נישט, שוועסטער, איינזאַמע שטימען
אין די שלאָפענדיגע שטיבער רופען?

פון דרויסען הערט זיך אַ שטילע, לאַנגזאַמע בעוועגונג.

תמר.

פעריאָגען וויל איך פון דיר, ברודער אַמנון,
די פרעמדע טענער, וואָס רויבען דאָס חתן-האַרץ
פון זיין כלה אַוועק
אין דער ערשטער נאַכט פון איהר חתונה

זי פערהענגט דאָס פענסטער.

ברודער אַמנון!
אונזער חופה-בעט שטעהט פערלאָזט
און וואַרט אויף אונז,
ווי אַ פערלאָזטע פעלד,
אומפעראַקערט, אומפערזייהט אין הויכען פריהלינג.
זעה, די פריהלינג-ווינטען יאָגען שוין
אין די לופטען אַרום
און זוכען דעם זוימען-קאָרן
איהם צו אַנטבליהען.

אַמנון

נעמט אָן תמר, פיהרט זי פאַר׳ן פענסטער-לאָך.

זעהסטו נישט,
ווי די פייערן צעפלאַמען שוין אין די אייל-געשירען?
זיי קומען דאָ פון דער טונקעלער נאַכט
פאַר דעם טאַטע דוד׳ס שלאָף-געצעלט,
די אַלטע לייט, מיט די לאַנגע, ווייסע בערד,
קלאַפען דורך דעם לאָדען און וועקען הויך:
„קיניג דוד, וואַך פון ווייבער-געלעגער אויף,
די פידלען — וועקען צו מלחמה אַרויס“.
ווי שוואַרצע שאָטענס מיט פינקלענדיגע אויגען,
קומען זיי אַלע מיט בויגען און שטאַנג
פון די ווינקלען אַרויס.

עס הערען זיך פון דרויסען אָבגעריסענע טענער, פערטויבט אין די כּלי-זין קלאַנגען; אָבגעריסענע רופען—פון די ווינקלען ארויס... ער רייסט דעם פוירהאַנג אַראָב.

זעה די קעמלען,—זיי הויבען זיך פון זייער געלעגער אויף,
מיט די זעק אָנגעלאָדען אויף זיי.
שוין שפּאַנען די יונגען די פערד צו די רייט-וועגען
אין קיניגליכען הויף.
עס בלישטשען די גאָלדענע פּאַנצערס אין דער טונקעלער נאַכט אַריין.

העי, ווייב, דעם פּאַנצער דערלאַנג!
שפּאַן מיין ברוסט מיט זילבער-בלעך קעגען
דעם פיינדס שפּיז!

ער בינדט דעם פּאַנצער איבער זיין ברוסט. עס הערען זיך טריט פארביילויפען פאר דער טיר. די רופען הינטערן פענסטער ווערען העכער און עפּטער. פון הינטער דער טיר הערט זיך יונדב'ס קול.

יונדב

רופט דורך דער טיר.

די קעמלען געלאָדען, די רייט-וועגען געשפּאַנט,
אין קיניג-הויף וואַרטען די גבורים
דעם שופר-בלאָזען.

אַמנון.

אויף וועלכער זייט פאַלט די שפּיז?

יונדב

הינטער דער טיר.

קעגען עמון שטעהען די גבורים אין הויף גרייט!
זיי וואַרטען דעם קיניגס בעפעהל.
אין די ווינקלען קוקען זיי זיך אַרום,
דעם קיניגס ערשט-געבוירענעם זוכט זייער בליק.

אַמנון.

זאָג זיי: אויפגעשטאַנען איז דער קיניגס-זוהן פון זיין ווייבער-געלעגער.

צו תמר.

הע, ווייב, די שפיז דערלאַנג, הינטער מיין דעק איז זי בעוואָהרט!
און שאַרף דאָס מעסער,
וואָס פערראָסט איז עס געוואָרען דורך דער לאַנגער צייט
ווען מיינע ליפען האָבען געשמאַכט
נאָך דיין ווייבער-וויין צו טרינקען.

תמר

ווייגט פאַר זיך.

ווי ווערט דאָס אַמנון דורך דעם רוהם
פון זיין חופה-בעט פעריאגט?
ווי ווערט דאָס אַמנון ווי דער קנעכט —
וואָס געיאָגט דורך דעם גאָרטען אויסצופיהרען
זיין האַרס בעפעהלען —
האָט קיין צייט פון די טרויבען צו געניסען,
וואָס אויסגעשטרעקט, נאָך לוסט און בענקשאַפט,
איז זיין צונג נאָך זיי?...

אַמנון.

עס שטעהען די גבורים אין הויף גרייט,
און וואַרטען אויפ'ן קיניגס ערשט-געבוירענעם.
הע, ווייב, שניר דעם פאַנצער איבער מיין ברוסט,
בעסער וויל איך מיין ברוסט מיט מלחמה-געשיר בעהענגען,
איידער אין ווייבער-ברוסטען זי אויסבעטען!

תמר

פאַלט פאַר איהם אויף די קניה.

גאָט האָט מיך געפלאַנצט, ברודער אַמנון! מיינע בלעטער, מיינע בליטען אָבגעהיט, ווי אַ גוטער גערטנער איבער מיר געוואַכט, אַז איך זאָל צייטיג וואַקסען. איך האָב איהם יעדען טאָג פאַר זיין געטריי גערטנערשאַפט, אין דער שטיל, מיידעל-אַרטיג, געדאַנקט. איך בין צייטיג געוואַקסען, ברודער אַמנון. מיינע פרוכטען זענען צום געניסען. שטיל האָב איך זיי פאַר מיין האַר געפלעגט און מיט הכנעה און שטיל געבעט בין איך צו מיין האַר געקומען, פון איהם בעפרוכטעט צו ווערען, אין דער שטיל מיין וועג צו געהן

און גאָט צו דאַנקען, וואָס צו מיין ציל האָט ער מיך געבראַכט.
איך האָב מיך דיר ווי אַ בלום געבראַכט, וואָס איז צייטיג געוואָרען
צום ריכען. איך האָב מיך דיר ווי אַ פרוכט געבראַכט, וואָס איז
צייטיג געוואָרען צום געניסען. פאַרוואָס געהסטו פאַרביי פאַר
מיר, נישט פון מיינע פרוכטען צו געניסען? פאַרוואָס ווי וואַסער
גיסטו דעם אייל, וואָס מען האָט דיר געבראַכט צו דיינע פיס?..
געה דאָך נישט פאַר דיין גאָרטען פאַרביי אָהן זיין טירעל אויפ-
צוברעכען... פאַרוואָס נעמסטו די דעק פון דיין ברונעם נישט אראָב?

עס הערט זיך שופר-בלאָזען אין הויף.

אַמנון.

נישט וויל אַמנון פון פרוכטען געניסען,
ווען זיין לוסט איז נישט דערביי.
היט די בלעטלעך פון דיינע בלומען, שוועסטער תּמר,
און פערשפרייט זיי נישט איבער די וועגען.
שטרעק נישט די פרוכטען פון דיין גאָרטען
איבער די צוימען, איבער די טויערן,
לאָז זיי ליעבער פערטריקענט ווערען —
איידער אָהן לוסט צו פערצעהרען.

אַב.

תּמר

אליין. רופט הויך דורך דער אָפענער טיר.

אַבישלום! אַבישלום!
מיין ברודער האָט מיר שלעכטס געטאָן.
האָט אין מיין מיידעל-קוואַל אָנגעקלאַפּט
און איהם ניט אויפגעעפענט.
האָט זיין כּלה-בעט פערלאָזט
אין זיין חופּה-נאַכט...
אַבישלום!

לויפט ארויס מיט צעפלאָשעטע האָר.

פאָרהאַנג.